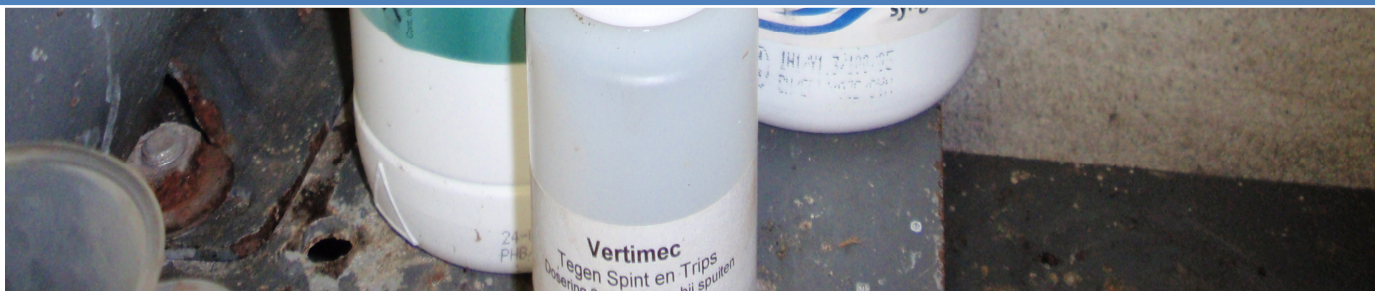

Mei 2009

Wordt u daar ook zo giftig van?

Een juridische verkenning naar de toepassing van artikel 174 van het Wetboek van Strafrecht naast de Opiumwet, door het (ondeskundig) gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij de hennepcultuur.

H.A.W.H. van Gijn

In opdracht van Mr. J.L.M. Pijnenburg
van de regiopolitie Brabant-Noord.

Studentennummer 9962963

HBO Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Zittingsdatum 24 juni 2009 te Tilburg

Wordt u daar ook zo giftig van?

Een juridische verkenning naar de toepassing van artikel 174 van het Wetboek van Strafrecht naast de Opiumwet, door het (ondeskundig) gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij de hennep teelt.

Auteur:	H.A.W.H. van Gijn
Studentennummer:	9962963
Afstudeerrichting:	HBO recht
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans-Fontys, Tilburg
Opdrachtgever:	Mr. J.L.M. Pijnenburg Regiopolitie Brabant-Noord
Afstudeermentor:	Mr. J.L.M. Pijnenburg
1 ^e Afstudeerdocent:	Mr. B. Kratsborn
2 ^e Afstudeerdocent:	Mr. E. Nicolai

25 mei 2009

Voorwoord

Mijn interesse voor hennepteelt en de daarbij gepaard gaande criminaliteit is onder meer ontstaan door mijn medewerking aan diverse grootschalige onderzoeken verricht door de regiopolitie Brabant-Noord en door de landelijke aanpak van het kabinet. Het instellen van de Taskforce aanpak georganiseerde hennepteelt met zijn personele bezetting in het politiebureau te 's-Hertogenbosch bracht mij dichterbij de aanpak van de hennepteelt. Ook door mijn studie rechten en mijn werkzaamheden als inlichtingenrechercheur bij de Criminele Inlichtingen Eenheid, ben ik mij steeds meer gaan interesseren voor de hennepteelt. Wat mij voornamelijk intrigeert zijn de maatregelen die de overheid neemt om de hennepteelt te bestrijden maar dat de achterdeurproblematiek van het zogenaamde coffeeshopbeleid ongemoeid blijft, waardoor we 'hennep'-criminaliteit en mogelijke inferieure kwaliteit van de hennep op de koop toe nemen.

Ik ben van mening dat eventuele aanpassingen in de bestaande wetgeving mede bepalend kunnen zijn voor oplossingen voor de achterdeurproblematiek en de kwaliteit van hennep, waardoor de veiligheid van de eindgebruiker beter kan worden gegarandeerd. Tot op heden is veel onderzoek gedaan naar de effectiviteit van alle maatregelen die de overheid tot nu toe heeft genomen, echter de uitkomsten daarvan zijn niet veel betekenend. Ik denk dat bestrijding van de hennepteelt niet alleen is gelegen in wettelijke uitbreidingen of andere aanpak maar juist in samenwerking tussen verschillende diensten. Daarnaast dient de overheid naar mijn mening zich meer te richten op de samenhang van de aanpak en voorlichting. Vijftig jaar geleden was al bekend dat roken slecht was voor de gezondheid, het heeft echter tot de 21^e eeuw geduurd totdat wettelijke verboden van kracht waren. Naar mijn mening dienen we met de uitkomsten van dit rapport en de vele andere rapporten niet te wachten tot 2060 om aan te geven wat de gevaren zijn van het gebruik van hennep.

Graag wil ik een aantal mensen bedanken die mij van waarde zijn geweest voor het schrijven van dit onderzoeksrapport. Allereerst wil ik de regiopolitie Brabant Noord bedanken voor de mogelijkheid, tijd en financiën, die zij mij gaf om dit onderzoek te verrichten. Daarnaast wil ik in het bijzonder Hans Pijnenburg bedanken voor het in mij gestelde vertrouwen en voor de inbreng van zijn kennis over de aanpak van deze problematiek. Dank zij hen vond ik de benodigde literatuur om hiernaar onderzoek te doen.

Daarnaast wil ik iedereen bedanken die mij steunde tijdens het onderzoek en het schrijven van dit onderzoeksrapport. Met hen kon ik discussiëren over het onderwerp en zij stuurden mij de goede weg op. Een bijzondere dank gaat uit naar Nadine Parihala en Jos van de Ven die mij op schrijf- en stijlfouten wezen. Hierdoor kon ik ervoor zorgen dat de manier waarop de informatie is overgebracht duidelijk is.

Ron van Gijn

's-Hertogenbosch, mei 2009

VOORWOORD

LIJST VAN VEEL VOORKOMENDE AFKORTINGEN

SAMENVATTING

HOOFDSTUK 1 PROBLEEMBESCHRIJVING..... 9

1.1	INLEIDING	9
1.1.1	<i>Ontstaan van chemische bestrijdingsmiddelen.....</i>	9
1.1.2	<i>Huidige situatie</i>	10
1.2	ONDERZOEK DOOR HET TRIMBOS- INSTITUUT	10
1.3	NEDERWIETPRODUCTIE.....	11
1.3.1	<i>Strafbaarstelling en strafvervolging.....</i>	11
1.4	DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING ONDERZOEK	11
1.4.1	<i>Vraagstelling</i>	12
1.4.2	<i>Deelvragen</i>	12
1.5	ONDERZOEKSMETHODEN	12
1.5.1	<i>Deelvraag 1</i>	12
1.5.2	<i>Deelvraag 2</i>	12
1.5.3	<i>Deelvraag 3</i>	12
1.5.4	<i>Interviews</i>	13
1.5.5	<i>Forensische analyse.....</i>	13
1.5.6	<i>Brainstormsessie</i>	13
1.5.7	<i>Klankbordgroep.....</i>	13
1.6	AFBAKENING VAN HET ONDERZOEK	14

HOOFDSTUK 2 UITGANGSPUNTEN VAN HET NEDERLANDSE SOFTDRUGSBELEID 15

2.1	INLEIDING	15
2.2	ONTSTAANSGESCHIEDENIS OPIUMWETGEVING	15
2.3	WET- EN REGELGEVING OPIUMWET	16
2.4	AANWIJZING OPIUMWET	16
2.5	COFFEESHOPBELEID.....	17
2.6	TELEN VAN HENNEP.....	18
2.7	VERVOLGINGSBELEID OPENBAAR MINISTERIE	19
2.8	SAMENVATTING	19

HOOFDSTUK 3 WAT IS HENNEP EN HENNEPTEELT?..... 20

3.1	INLEIDING	20
3.1.1	<i>Marihuana.....</i>	20
3.1.2	<i>Hasj.....</i>	21
3.1.3	<i>Hasjolie.....</i>	21
3.2	GESCHIEDENIS HENNEP EN HENNEPTEELT.....	21
3.3	CANNABISBELEID OVERHEID	21
3.4	BESTRIJDING HENNEPTEELT.....	22
3.5	SAMENVATTING	23

HOOFDSTUK 4	SCHADELIJKE WAREN VOOR HET LEVEN OF GEZONDHEID.....	24
4.1	INLEIDING	24
4.2	GESCHIEDENIS VAN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT	25
4.2.1	<i>Geschiedenis van artikel 174 en 175 van het Wetboek van Strafrecht</i>	<i>25</i>
4.2.2	<i>Warenwet.....</i>	<i>26</i>
4.2.3	<i>Tabakswet</i>	<i>27</i>
4.2.4	<i>Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden</i>	<i>28</i>
4.3	SCHULD EN OPZET.....	30
4.3.1	<i>Opzet</i>	<i>31</i>
4.3.2	<i>Voorwaardelijke opzet</i>	<i>32</i>
4.3.3	<i>Opzet als zekerheidsbewustzijn en waarschijnlijkheidsbewustzijn</i>	<i>33</i>
4.4	TOEPASBAARHEID ARTIKEL 174 LID 1 VAN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT	33
4.5	SAMENVATTING	35
HOOFDSTUK 5	GEBRUIK BESTRIJDINGSMIDDELEN BIJ DE HENNEPTEELT	36
5.1	INLEIDING	36
5.2	ONDERZOEK NAAR GEBRUIKTE BESTRIJDINGSMIDDELEN IN DE HENNEPTEELT	36
5.2.1	<i>Onderzoek RIKILT-DLO en direct gevaar door het gebruik van bestrijdingsmiddelen</i>	<i>37</i>
5.2.2	<i>Medicinale Cannabis</i>	<i>38</i>
5.2.3	<i>Onderzoek Harvard School (2006-2008)</i>	<i>38</i>
5.2.4	<i>Algemene bekendheid schadelijkheid van hennep.....</i>	<i>39</i>
5.2.5	<i>Resistentie</i>	<i>40</i>
5.2.6	<i>Toename illegale en vervalste gewasbeschermingsmiddelen.....</i>	<i>41</i>
5.3	DE GEVOLGEN VAN BESTRIJDINGSMIDDELEN VOOR HET LEVEN OF GEZONDHEID	41
5.4	VERZWARINGSMIDDELEN	42
5.4.1	<i>Gevaren van toevoeging aan hennep.....</i>	<i>42</i>
5.5	SAMENVATTING	43
HOOFDSTUK 6	CONCLUSIES OP BASIS VAN ONDERZOEK	45
6.1	INLEIDING	45
6.2	TOT SLOT	47
HOOFDSTUK 7	AANBEVELINGEN	49
7.1	INLEIDING	49
7.2	AANBEVELINGEN GERELATEERD AAN DE OPIUMWET	49
7.3	AANBEVELINGEN VOOR ARTIKEL 174 VAN HET WETBOEK VAN STRAFRECHT.	49
7.4	AANBEVELINGEN VOOR HET GEBRUIK VAN BESTRIJDINGSMIDDELEN.....	50
7.5	OVERIGE AANBEVELINGEN	50
LITERATUURLIJST	51	
A	BIJLAGE 1 ANALYSE VAN VERTIMEC (ABAMECTINE).....	54
B	BIJLAGE 2 VERSLAG DICHLOORVOS	60
C	BIJLAGE 3 KWALITEIT ONDER DRUK	66

Lijst van veel voorkomende afkortingen

BMC	Bureau Medicinale Cannabis
CTB	College voor de toelating van de gewasbeschermingsmiddelen
DIMS	Drugs Informatie en Monitoring Systeem
END	European Network Drugs Expertise
EU	Europese Unie
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
MvT	Memorie van Toelichting
NND	Nationaal Netwerk Drugsexpertise
OM	Openbaar Ministerie
Opw	Opiumwet
PD	Plantenziektekundige Dienst
RIKILT	Rijks-Kwaliteitsinstituut voor Land- en Tuinbouwproducten
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Sr	Wetboek van Strafrecht
Sv	Wetboek van Strafvordering
VWA	Voedsel en Waren Autoriteit
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WaW	Warenwet
WED	Wet op de Economische Delicten
Wgb	Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden

Samenvatting

Chemische gewasbestrijdingsmiddelen worden in de hennepcultuur veel gebruikt om de hennepplanten te beschermen tegen ziekten en plagen. Door dit gebruik komen restanten van deze gewasbestrijdingsmiddelen in de atmosfeer van de kwekerij terecht en als residu in het eindproduct. Pesticiden zijn op zich toxisch voor de gebruiker. Pesticiden kunnen de overdracht van de zenuw prikkel bij mensen en dieren blokkeren, waardoor verlammingssymptomen kunnen optreden.

Daarnaast worden verzwaringsmiddelen of versnijdingsmiddelen, zoals lood of glas van TI-buizen, toegevoegd aan de hennep na de oogst.

Voor het bepalen of deze gewasbeschermingsmiddelen, als residu, schadelijk voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker zijn, is onderzoek verricht naar de mogelijkheid van toepassing van artikel 174 Sr naast de Opw.

Deze samenvatting bestaat uit een verkorte weergave van de belangrijkste onderzoeksresultaten die een antwoord geeft op de vragen, die in hoofdstuk 1 zijn geformuleerd.

Dit onderzoek is breder opgezet dan de voor de eindopdracht overeengekomen studiebelastingen. Dit heeft als oorzaak dat dit onderzoek een praktische meerwaarde moest zijn voor de politiepraktijk en eventueel handvatten zou opleveren voor de Taskforce aanpak georganiseerde hennepcultuur. Hierdoor heeft dit geresulteerd tot overschrijding van het maximaal voorgeschreven aantal pagina's.

In hoofdstuk 1 van dit onderzoeksrapport is de probleemstelling en de gehanteerde onderzoeksmethode geformuleerd. Uit een eerder onderzoek was vastgesteld dat toevoeging van gewasbeschermingsmiddelen, gebruikt tijdens de hennepcultuur, niet schadelijk was voor het leven of de gezondheid voor de eindgebruiker. Dit onderzoek vond plaats in de jaren negentig en was beperkt tot slechts vijftig cannabis monsters, aangekocht bij coffeeshops in Amsterdam. Door de toename van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de hennepcultuur in de afgelopen jaren, is de verwachting dat ook de schadelijkheid van hennep door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is toegenomen.

Hoofdstuk 2 en 3 beschrijven respectievelijk de ontstaansgeschiedenis van het Nederlandse softdrugsbeleid, de hennep en de hennepcultuur. Waarbij in hoofdstuk 2 het volksgezondheidsdoel van de Opw en het Nederlandse coffeeshopbeleid met de achterdeurproblematiek nader zijn toegelicht. Deze beide hoofdstukken zijn direct aan elkaar gekoppeld, omdat de ontstaansgeschiedenis van de hennepcultuur onder meer ten grondslag ligt aan het huidige beleid. Het kabinet streeft naar een doorbreking van het huidige normaliseringsbeleid in Nederland door de hennepcultuur strikt aan te pakken en om zichtbare vermindering te realiseren van de georganiseerde hennepcultuur in 2011.

De hoofdstukken 4 en 5 hebben eveneens een directe samenhang met elkaar. Voor de bewijsvoering van artikel 174 van het Wetboek van Strafrecht is het van belang om twee belangrijke elementen van dat artikel te bewijzen, enerzijds opzet "*wetende dat*" en anderzijds dient het waar "*schadelijk te zijn voor het leven of de gezondheid*."

In hoofdstuk 4 is aangetoond dat de hennepkweker door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen tijdens de kweek, de waarschijnlijkheid van schadelijkheid voor het leven of de gezondheid voor de eindgebruiker op de koop toeneemt, waardoor opzet voor de hand ligt. In hoofdstuk 5 is de schadelijkheid voor de eindgebruiker beschreven. Uit het forensisch - chemisch onderzoek blijkt niet van schadelijkheid voor het leven of de gezondheid voor de eindgebruiker. Uit de onderzochte monsters hennep is de concentratie gewasbeschermingsmiddelen als residu niet schadelijk gebleken voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker, waardoor toepassing van artikel 174 Sr in dit onderzoek faalt.

Verder toont hoofdstuk 4 aan dat hennep op geen enkele wijze onder enig wettelijke bepaling valt, met uitzondering van de Opw. Aannemelijk zou zijn dat hennep onder de bepalingen van de Warenwet zou vallen omdat hennep en haar eindproducten een consumptiegoed is. Dit is niet het geval, hennep en hennepproducten zijn uitgezonderd. Hierdoor wordt de consument, de

eindgebruiker van cannabis, op geen enkele wijze beschermd tegen handelaren die inferieure handelswaar, hennep, op de markt brengen.

Daarnaast toont hoofdstuk 5 aan dat hennep als eindproduct na de oogst met verschillende middelen, zoals lood en glas van TI-buis wordt verzwaard of versneden. De toevoeging van onder meer deze middelen is schadelijk voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker.

Door het forensisch - chemische onderzoek, uitgevoerd door studenten van de Avans Hogeschool te Breda, is vastgesteld dat er ten opzichte van het onderzoek van 1999 een enorme toename is van het gebruik van abamectine. In de nu onderzochte monsters van nederwiet werd een concentratie abamectine aangetroffen die 32% hoger was dan de aangetroffen hoeveelheid abamectine uit het onderzoek van 1999.

In hoofdstuk 6 van dit onderzoek zijn de belangrijkste conclusies verwoord. Geconcludeerd kan worden dat artikel 174 Sr kan worden toegepast als aangetoond wordt dat de toegevoegde bestrijdingsmiddelen aan de hennep als residu schadelijk voor het leven of de gezondheid zijn. Tevens kan het artikel toegepast worden als bepaalde versnijdingsmiddelen aan hennep zijn toegevoegd.

Verder is geconcludeerd dat door toepassing van de Wgb naast artikel 11 lid 2 of 3 Opw, 1/3 strafverhoging door meerdaadse samenloop toepasbaar is.

Een andere conclusie is dat onder andere opsporingsambtenaren een direct gevaar lopen bij betreding van hennepkwekerijen door het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Onbekend is namelijk dat op het moment van betreden van deze hennepkwekerijen er gewasbeschermingsmiddelen zijn gebruikt en als deze gebruikt zijn, wanneer deze gewasbeschermingsmiddelen zijn aangebracht.

Ten slotte zijn in hoofdstuk 7 relevante aanbevelingen voorgesteld. Aanbevolen wordt onder meer om in samenwerking met de Taskforce aanpak georganiseerde hennepcultuur en het OM het Ministerie van VWS te overtuigen om geld en laboratoriumruimte ter beschikking te stellen om een groot en breed onderzoek te doen naar de schadelijkheid van hennep. Dit onderzoek dient voornamelijk gericht te zijn op de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in hennep.

Tevens wordt aanbevolen dat de politie in samenwerking met de VWA onderzoek doet naar de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in hennepkwekerijen, zodat vastgesteld kan worden welke gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden en anderzijds voor toepassing van de Wgb naast de Opw.

Verder wordt aanbevolen om een databank op te zetten waarin alle gewasbestrijdingsmiddelen worden opgenomen. Deze databank is bedoeld om inzichtelijk te maken welke middelen gebruikt worden en wat de toxiciteit is van deze middelen. De gegevens in deze databank zijn bevragebaar voor onder andere opsporingsambtenaren.

Als laatste wordt aanbevolen om een toxische sniffer te ontwikkelen. Door onder meer gebruik te maken van de gegevens uit de databank kan een toxische sniffer ontwikkeld worden om te gebruiken bij het betreden van hennepkwekerijen. Door het gebruik van een sniffer wordt voorkomen dat opsporingsambtenaren in aanraking komen met toxische stoffen.

Hoofdstuk 1 Probleembeschrijving

1.1 Inleiding

Het kabinet streeft een dwingende en daadkrachtige aanpak van de hennepsteelt in Nederland na.¹ De illegale hennepsteelt heeft een enorme vlucht genomen² en zorgt voor overlast, gevaarstelling en verloedering, vooral in woonwijken. In woonwijken is dit een ongewenste ontwikkeling die aangepakt moet worden. De teelt heeft negatieve gevolgen voor de veiligheid en leefbaarheid in veelal sociaal zwakke buurten. Door de (illegale) hennepsteelt is er sprake van stank- en geluidsoverlast, stroomstoringen, waterschade, diefstal van energie en brandgevaar. Vast staat dat de hennepsteelt bedrijfsmatiger³ is geworden en in de greep is van de georganiseerde misdaad.⁴ Hennepsteelt gebeurt steeds vaker grootschaliger in binnenruimten, zoals woningen en kassen, onder meer om de kweekomstandigheden⁵ beter te kunnen regelen.

1.1.1 Ontstaan van chemische bestrijdingsmiddelen

In de jaren '30-'40 werd de uitvinding van chemische bestrijdingsmiddelen in de landbouw onthaald als een wondermiddel. Insectenplagen werden zonder problemen bestreden en oogsten namen spectaculair toe. In de jaren '60 bleek dat insecten en vogels massaal stierven door het gebruik van het chemisch bestrijdingsmiddel DDT.⁶ DDT werd in hoge concentraties teruggevonden in moedermelk.⁷ In de jaren '70 werd het middel (DDT) in Europa verboden, maar de schadelijke effecten ervan laten zich vandaag nog gelden.⁸ Het vaststellen van de gevolgen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen op onze gezondheid is een complexe materie. De effecten van chemische bestrijdingsmiddelen in ons voedsel zijn namelijk moeilijk vast te stellen. Naar die effecten wordt onderzoek gedaan, echter doordat het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in het voedsel pas 50 jaar wordt toegepast, kan over de effecten voor de volksgezondheid op de lange termijn nog niets gezegd worden.⁹ Vast staat dat ondeskundig gebruik van bestrijdingsmiddelen gezondheidsrisico's met zich brengt voor de gebruiker zelf, maar ook voor degene die het eindproduct consumeert. Het binnenkrijgen van deze bestrijdingsmiddelen, zoals het innemen, inslikken en inademen, kan schadelijke gevolgen hebben voor de gezondheid.¹⁰ Ook omstanders of personen die later op de behandelde plaatsen met (resten van) de stoffen in contact komen, kunnen aan de gevaren van gewasbeschermingsmiddelen worden blootgesteld.

Door meerdere hennepkwekers worden stoffen gebruikt die normaliter in de vaktuinbouw gebruikt worden voor niet-consumptieve siergewassen (bloemen en planten). Deze bestrijdingsmiddelen, bestemd voor niet-consumptieve producten, worden door hennepkwekers gebruikt voor de bestrijding van onder meer spint.¹¹ Het gaat hier om bestrijdingsmiddelen die gebruikt worden voor consumptieve producten, namelijk hennepplanten, met als eindproduct: nederwiet.¹² Het betreft hier onder andere de middelen met de naam Torque¹³, Vertimec¹⁴ en Dichloorvos.¹⁵ Deze bestrijdingsmiddelen mogen door de vaktuinbouw slechts gebruikt worden onder zeer strikte voorwaarden.

Het ondeskundig gebruik door de hennepkweker van deze bestrijdingsmiddelen levert een gezondheidsrisico op voor de consument. De gebruiker van het eindproduct weet niet wat de

1 *Handelingen II* 2003-2004, 24 077, nr. 125.

2 A.C.M. Spapens e.a., *De wereld achter de wietteelt*, Meppel: Boom Juridische uitgevers, 2007, op 12 juli 2007 aangeboden aan de Tweede Kamer, *Kamerstukken II* 2006-2007, 24077, nr. 201.

3 *Handelingen II* 2002-2003, 24077, nr. 125.

4 Frank Bovenkerk & W. Hogewind, *Hennepsteelt in Nederland*, Zeist: Uitgeverij Kerckebosch, 2002.

5 De omstandigheden waarbij het organisme het snelst groeit.

6 Dichloor Diphenyl Trichloorethaan, een organisch chemisch insecticide.

7 Rachel Carson, *Silent Spring*, Boston: Houghton Mifflin Company, 1962.

8 Peter Anton Gouweleeuw M.N.S., *D.D.T. Je kunt het geloven of niet*. Epe: De Natuur Uw Arts, 23e jaargang, Nr. 135, 1999, P. 17.

9 W. Walta, *Zelf Koken waarom doe je dat? Hoe kan dat?* Amsterdam: Gopher Publishers 2006, P.72.

10 W. Traag e.a., 2001, *Onderzoek naar residuen van bestrijdingsmiddelen in nederwiet*, Wageningen: RIKILT, 2001.

11 Spint is een infectie van mijten op planten. Door spint worden bladeren aangetast.

12 Nederwiet is een gecultiveerde plant van de Cannabis Sativa.

13 Gewasbeschermingsmiddel, insecticiden, zeer vergiftig bij inademen, irriterend voor de huid, BASF Nederland B.V. Postbus 1019 6801MC Arnhem.

14 VERTIMEC® Insecticide/acaricide erkend in prei, diverse groenten onder glas, sierteelt aardbeien en perenbomen.

15 Gewasbeschermingsmiddel uitgesloten door de commissie van 6 juni 2007, richtlijn 2007/387/EG.

uitwerking van de toepassing van deze middelen is op de gezondheid. Hennep is geen siergewas¹⁶, ondanks dat de plant bloemknoppen of bloemtoppen heeft. Net als groenten, zoals paprika en sla, is hennep een consumptieartikel. Het eindproduct, de nederwiet, wordt gerookt door mensen.

Chemische bestrijdingsmiddelen bevatten gevaarlijke stoffen, die door de natuur niet altijd worden afgebroken. De kans dat deze middelen bij de gebruiker, maar ook bij de kweker zeer ernstige ziekten zoals huid- en longkanker¹⁷ veroorzaakt, is reëel aanwezig. Het gebruik van cannabis¹⁸ houdt gezondheidsrisico's in. Zo kan het roken van een joint¹⁹ tot verslaving leiden. Een ander niet te verwaarlozen gevaar schuilt in het gebruik van chemische middelen bij het kweken van hennep.

1.1.2 Huidige situatie

Uit de politiepraktijk blijkt dat bij de ontmanteling van hennepkwekerijen regelmatig chemische bestrijdingsmiddelen worden aangetroffen. Vaak ontbreekt een juiste handleiding of etikettering op het bestrijdingsmiddel. Recent is bij het ruimen van een hennepkwekerij in Almere een niet geëtiketteerd flesje aangetroffen met daarin het bestrijdingsmiddel Vertimec met als werkzame stof Abamectine. Abamectine²⁰ is volgens de EG-richtlijnen, schadelijk bij inademing en opname door de mond en is irriterend voor de ogen en de huid. Het middel kan overgevoeligheid veroorzaken bij contact met de huid en is zeer giftig voor in het water levende organismen. De stof kan de vruchtbaarheid en het ongeboren kind schaden. Abamectine wordt in de glas- en tuinbouw gebruikt als bestrijdingsmiddel voor de bestrijding van spint en de mineervlieg. Hennepsteelt behoort niet tot het toelatingsregiem van dit bestrijdingsmiddel. Er is geen wettelijk gebruiksvorschrift voor de toepassing van dit middel bij hennepsteelt en ook geen gebruiksaanwijzing voor dit middel. De kweker verklaarde onder meer: "Dat de opbrengst van zijn oogst belangrijker is dan het risico van zijn product voor de eindgebruiker."

1.2 Onderzoek door het Trimbos- instituut

In 2001 is in opdracht van het Trimbos- instituut en de Jellinekkliniek door het Rijks-Kwaliteitsinstituut voor Land- en Tuinbouwproducten (RIKILT-DLO) een onderzoek verricht naar de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in monsters van nederwiet.²¹ In totaal werden vier middelen aangetroffen te weten: Furalaxyl²², Probamocarb²³, Abectamine en Parathion.²⁴ Het onderzoek is toegepast op het eindproduct dat verkocht is in coffeeshops. In totaal zijn 35 monsters gecontroleerd, waarvan in achttien monsters (48,6%) één of meer bestrijdingsmiddelen zijn aangetroffen. Onderzocht werd enkel de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in nederwiet zelf en niet de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in de gassen die vrijkomen bij het roken. Hoewel uit het op deze wijze ingestelde onderzoek niet is gebleken dat de aangetroffen hoeveelheden bestrijdingsmiddelen gevaarlijk zijn voor de gebruikers, mag hieruit mijn inziens niet worden geconcludeerd dat de volksgezondheid geen gevaar loopt. In de eerste plaats is enkel de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in nederwiet zelf en niet de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in de ingeademde gassen door het roken aangetoond. Niet uit te sluiten is dat de betreffende bestrijdingsmiddelen bij verbranding wel gevaar of schade kunnen opleveren voor de gezondheid van de gebruiker. Verder ging het in dit onderzoek om nederwiet die in coffeeshops te koop werd aangeboden. Er zijn aanwijzingen dat bij illegale hennepsteelt die bestemd is voor de export of die direct op straat wordt verhandeld (en dus niet in coffeeshops) vaak gebruik wordt gemaakt van zwaardere bestrijdingsmiddelen. Ten slotte wordt opgemerkt dat sinds de uitvoering van dit onderzoek ruim acht jaar is verstreken en dat de toename van de productie van illegale hennep enorm is toegenomen waarbij mogelijk meer en zwaardere bestrijdingsmiddelen worden toegepast.

16 Vanwege de schoonheid gekweekt gewas.

17 F.H. Oosterhuis & N.M. van der Grijp *Handboek implementatie milieubeleid EU in Nederland*, Amsterdam: Vrije Universiteit 2003, hoofdstuk 7, 7.19.7.

18 Hennep, Cannabis sativa is een éénjarige tweekuizige plant.

19 Een uit tabak en cannabis samengestelde sigaret.

20 Handelsnaam: Imex Abamectine, R. va Wesemael BV Zoutestraat 109 Hulst, mijtenbestrijdingsmiddel, heldere gele tot roodachtige vloeistof. Abamectine is de werkzame stof in het middel VERTIMEC® (zie voetnoot 13 en 17).

21 W. Traag, e.a., 2001, *Onderzoek naar residuen van bestrijdingsmiddelen in nederwiet*, Wageningen: RIKILT, 2001.

22 Furalaxyl is een bestrijdingsmiddel dat alleen is toegelaten in de sierteelt.

23 Probamocarb is een bestrijdingsmiddel dat gebruikt wordt bij consumptiegewassen.

24 Parathion is een bestrijdingsmiddel dat gebruikt wordt bij consumptiegewassen.

1.3 Nederwietproductie

In 2006 was de nederwietproductie 61 tot 142 ton, exclusief de opbrengst van gedroogde hennepplanten met een binnenlandse consumptiemarkt van 37 tot 54 ton. De overige productie werd geëxporteerd. Het gebruik van pesticiden, bestrijdingsmiddelen en middelen om het product te verzwaren²⁵ lijkt geen direct gevaar op te leveren voor de volksgezondheid in Nederland. Deze middelen worden voornamelijk toegepast op wiet die bestemd is voor de export en niet voor de Nederlandse coffeeshop.²⁶ Echter het (ondeskundig) gebruik van bestrijdingsmiddelen bij illegale hennepcultuur kan schadelijk zijn voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker. Uit oogpunt van de opsporing en vervolging is het niet relevant of deze wiet bestemd is voor de Nederlandse markt of voor de export. Met deze wetenschap kan het Openbaar Ministerie (OM) gebruik maken van de strafbaarstelling in het Wetboek van Strafrecht als aanvulling op de Opiumwet bij vervolging van een illegale hennepkweker wanneer deze (ondeskundig) bestrijdingsmiddelen gebruikt heeft.

1.3.1 Strafbaarstelling en strafvervolging

Het kweken en verhandelen van cannabis is in strijd met de Opiumwet.²⁷ Ook het ondeskundig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen of het gebruik van niet toegestane middelen is verboden volgens de Wet gewasbescherming en biociden. Door het gebruik van illegale bestrijdingsmiddelen bij de kweek van hennep kan de hennep schadelijk zijn voor de gezondheid, zonder dat de eindgebruiker met dat schadelijk karakter bekend is. Bij de verkregen hennep is namelijk geen bijsluiter gevoegd.

Tegen een illegale hennepkweker vindt door het OM vervolging plaats volgens het BOS/Polaris²⁸ principe. De kweker wordt tot nu toe vervolgd op grond van de overtreding van de Opiumwet en zal er ontneming van crimineel verkregen vermogen plaatsvinden. Door het OM wordt de kweker niet vervolgd op grond van artikel 174 van het Wetboek van Strafrecht (Sr) voor het (ondeskundig) gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen bij de hennepcultuur ondanks dat de hennep schadelijk kan zijn voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker.

1.4 Doelstelling en vraagstelling onderzoek

Uit het voorgaande blijkt dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen bij het kweken van hennep veel voorkomt. Bij het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen is de opzet van de kweker niet gericht op het benadelen van de gezondheid van de eindgebruiker, maar op het niet mislukken van de hennepoogst. Door het (ondeskundig) gebruik van een chemisch bestrijdingsmiddel wordt de gezondheid van de kweker, van degene die ontruimt, van degene in wiens omgeving gekweekt wordt en van de gebruiker van het eindproduct schade toegebracht.

Doelstelling

De doelstelling van het onderzoek is om op 25 mei 2009 aan de regiopolitie Brabant-Noord en het OM in het arrondissement 's-Hertogenbosch een adviesrapport aan te bieden, waaruit blijkt of hennepkwekers strafrechtelijk te vervolgen zijn op grond van artikel 174 van het Wetboek van Strafrecht als aanvulling op de Opiumwet wanneer zij tijdens het kweken van hennep, (ondeskundig) chemische bestrijdingsmiddelen hebben gebruikt voor de hennepkweek waardoor de gezondheid van de eindgebruiker van die hennep geschaad kan worden.

Door deze doelstelling wordt de bewustwording van het nut en noodzaak van het gebruik van artikel 174 van het Wetboek van Strafrecht in aanvulling op de Opiumwet tot illegale hennepcultuur vergroot. Het onderzoek leidt tot de volgende vraagstelling:

²⁵ Verzwaring van wiet met diverse middelen zoals 7-Up, suikerwater en groen gespoten zand, om de massa te doen toenemen omdat afgerekend wordt per geleverde kilo.

²⁶ Rapport KLPD-Dienst IPOL 2008, *Het groene goud, Verslag van een onderzoek naar de cannabissector voor het Nationaal dreigingsbeeld 2008*, KLPD-Dienst IPOL, 2008.

²⁷ *Handelingen II 2002-2003*, 1755.

²⁸ Bij het bepalen van de strafmaat hanteert het Openbaar Ministerie de richtlijn voor strafvordering Opiumwet, softdrugs. <www.OM.nl>

Vraagstelling

In hoeverre is artikel 174 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht een aanvulling op artikel 3 sub B in verband met artikel 11 lid 2 van de Opiumwet, bij de aanpak van illegale hennepcultuur wanneer een kweker van illegale hennep, bij het kweken van die hennep (op een ondeskundige wijze) bestrijdingsmiddelen gebruikt die schadelijk voor het leven of de gezondheid voor de eindgebruiker van die hennep zijn?

1.4.1 Deelvragen

- 1 Wat zijn de juridische mogelijkheden en de onmogelijkheden van artikel 3 sub B in verband met artikel 11 lid 2 van de Opiumwet bij de aanpak van het kweken van illegale hennep?
- 2 Wat zijn de juridische mogelijkheden en de onmogelijkheden van artikel 174 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht in relatie tot het (ondeskundig) gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen bij het kweken van hennep?
- 3 Welke bestrijdingsmiddelen, die schadelijk zijn voor het leven of de gezondheid, worden gebruikt en aangetroffen in hennep?

1.5 Onderzoeksmethoden

Om een antwoord te geven op de deelvragen en de uiteindelijke centrale vraag is een vergelijkend onderzoek uitgevoerd. Daarbij is gebruik gemaakt van de volgende onderzoeksmethoden. Literatuuronderzoek, interviews, brainstormsessie, het raadplegen van een klankbordgroep en een forensisch onderzoek

Nadat de analyse van de interviews, de brainstormsessie en de forensische analyse is vervaardigd, worden de conclusies en aanbevelingen voorgelegd aan een te raadplegen klankbordgroep.

1.5.1 Deelvraag 1

Om deelvraag 1 te beantwoorden wordt gebruik gemaakt van relevante literatuur en rapporten. Met deze vraag wordt een helder beeld geschetst van de mogelijkheden, de voordelen en de nadelen van de toepassing van artikel 3 sub B in verband met artikel 11 lid 2 van de Opiumwet.

1.5.2 Deelvraag 2

Door gebruik te maken van relevante literatuur wordt een antwoord gegeven op deelvraag 2. Inzichtelijk wordt gemaakt wat de juridische voordelen en nadelen zijn voor de vervolging op grond van artikel 174 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht. Hierbij richt het onderzoek zich specifiek op de toepassing van de wetgeving en de bijbehorende jurisprudentie voor de vervolging door het OM.

1.5.3 Deelvraag 3

Door de bestudering van onder meer beleidsstukken en readers en het houden van interviews met deskundigen, zoals kwekers en eigenaren van growshops wordt een antwoord gegeven op deelvraag 3.

Omdat een uitputtend onderzoek naar alle te gebruiken bestrijdingsmiddelen te omvangrijk is voor een onderzoeksperiode van vier maanden, wordt een beperkt forensisch onderzoek verricht naar de aanwezigheid van de stoffen Torque, Vertimec met de werkzame stof Abectamine en Dichloorvos in hennep.

Gekozen is voor deze drie stoffen omdat deze stoffen gebruikt worden om onder meer de eerder genoemde spint te bestrijden. Onderzoek naar de aanwezigheid van deze stoffen in hennepplanten wordt gedaan op hennep afkomstig uit woningen, uit kassen/loodsen en coffeeshops.

1.5.4 Interviews

- Korpschef van de regiopolitie Brabant-Noord de heer Drs. E. Akerboom portefeuillehouder in de Raad van Hoofdcommissarissen aanpak georganiseerde hennepcultuur;
- Programmamanager van de Taskforce aanpak georganiseerde hennepcultuur de heer Drs. M.R. Daniel;
- Officier van Justitie de heer Mr. W. Bos, verantwoordelijke Officier van Justitie landelijke aanpak hennepcultuur;
- Politierechter bij de rechtbank 's-Hertogenbosch, de heer Mr. Drs. W. Damen
- Twee eigenaren (anoniem) van een growshop;
- Tien kwekers (anoniem) van hennep;
- Inspecteur van de Inspectie voor de gezondheidszorg de heer Drs W. Best.

1.5.5 Forensische analyse

In samenwerking met de Academie voor de Technologie van Gezondheid en Milieu Avans hogeschool te Breda wordt een biologisch-chemisch onderzoek verricht naar de aanwezigheid van drie stoffen, te weten: Torque, Vertimec met de werkzame stof Abectamine en Dichloorvos.

Het onderzoek wordt beperkt tot deze drie stoffen en al dan niet vastgesteld in hennepmonsters waarvan:

- maximaal vijf monsters hennep afkomstig zijn uit woningen;
- maximaal vijf monsters afkomstig zijn uit loodsen/kassen en
- maximaal vijf monsters afkomstig zijn uit coffeeshops.

1.5.6 Brainstormsessie

De brainstormsessie bestaat uit vertegenwoordigers van aan het onderwerp gerelateerde personen, te weten:

- Waarnemend hoofd van het Bureau Regionale Informatie, van de regiopolitie Brabant-Noord, de heer Mr. J.L.M. Pijnenburg;
- Parketsecretaris van het Openbaar Ministerie, belast met de landelijke aanpak van hennepcultuur, de heer Mr. G. Broeren;
- Coördinator van het Nationaal Netwerk Drugsexpertise (NND) de heer K. Valk;
- Forensisch coördinator van de Forensisch Technische Opsporing van de regiopolitie Brabant-Noord, drugsexpert, de heer H. van den Nieuwendijk;
- Docent ontwikkelaar aan de politieacademie faculteit bijzondere politiekunde en leiderschap, domein recherche en coördinator afstudeerrichting drugs, de heer J. de Vries;
- De heer Mr. P van der Kruijs strafrecht advocaat;
- Drs. M.J. Martena beleidsadviseur werkzaam bij de Voedsel en Warenautoriteiten, afstuderend als toxicoloog;
- De heer A.J.W.J. Wouters, criminaliteitsanalist, van de regiopolitie Brabant-Noord, gespecialiseerd in de Criminele Samenwerkingsverbanden op het gebied van hennep.

1.5.7 Klankbordgroep

Aan de klankbordgroep worden de conclusies en aanbevelingen uit het onderzoek voorgelegd om deze te toetsen voor de haalbaarheid daarvan in de praktijk. Voor deze klankbordgroep zijn uitgenodigd:

- Waarnemend hoofd van het Bureau Regionale Informatie, van de regiopolitie Brabant Noord, de heer Mr. J.L.M. Pijnenburg;
- Officier van Justitie de heer Mr. W. Bos, verantwoordelijke Officier van Justitie landelijke aanpak hennepcultuur;
- Sectorvoorzitter van de strafsector van de rechtbank van de arrondissementsrechtbank 's-Hertogenbosch, de heer Mr. A.G.A.M. van de Ven;
- Drugsexpert Taskforce aanpak georganiseerde hennepcultuur de heer J. Jespers;
- Hogeschooldocent Forensisch Onderzoek de heer Dr. Ing. H.E. Popeijus;
- Lectoraat Analysetechnieken in de Life Science Asample de heer Dr. B.M. de Rooij;
- Inspecteur van de Inspectie voor de gezondheidszorg, deelnemer aan de commissie risicobeoordeling nieuwe drugs, de heer Drs. W. Best;
- De heer Mr. A. Beckers, strafrecht advocaat, gespecialiseerd in strafzaken over hennep;
- De heer A.J.W.J. Wouters, criminaliteitsanalist, van de regiopolitie Brabant-Noord, gespecialiseerd in de Criminele Samenwerkingsverbanden op het gebied van hennep.

1.6 Afbakening van het onderzoek

Ter verduidelijking van de manier waarop in dit onderzoek naar een beantwoording van de onderzoeksvragen is toegewerkt, volgt onderstaand een korte toelichting op de wijze hoe het onderzoek is afgebakend.

- ***Artikel 174 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht:***

De nadruk ligt in dit onderzoek op de toepassing van artikel 174 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht in relatie met artikel 3 sub B in verband met artikel 11 lid 2 van de Opiumwet. Beperkt onderzocht is de toepassing van artikel 175 van het Wetboek van Strafrecht en de Wet Gewasbescherming en biociden en de daarbij behorende Wet op de Economische Delicten.

- ***Voor de gezondheid schadelijke stoffen***

In het kader van dit onderzoek, is bekeken of schadelijke stoffen aanwezig zijn in enerzijds gekweekte planten in een woning, in een loods of kas en de nederwiet die verkocht is in een geregistreerde coffeeshop. Uitputtend ingaan op andere bestrijdingsmiddelen dan de genoemde bestrijdingsmiddelen voert in dit onderzoek te ver. Daarom is dit beperkt tot deze summiere uiteenzetting.

Hoofdstuk 2 Uitgangspunten van het Nederlandse softdrugsbeleid

2.1 Inleiding

In Nederland neemt in het begin van de jaren tachtig van de vorige eeuw de teelt van nederwiet enorm toe. Door cultivering van rassen en wetenschappelijk opgeleide agrariërs van onder meer de Wageningen Universiteit²⁹ is de kwaliteit van de geteelde nederwiet sinds de jaren negentig sterk verbeterd en is de teelt professioneler geworden. Naast de kwaliteit is de aanwezigheid van de coffeeshops en het hier geldende gedoogbeleid, een doorn in het oog van de ons omringende landen. De aanzuigende werking van gebruikers van cannabis uit deze landen neemt toe en het nieuwe woord “drugstoerisme” is geboren. Momenteel heeft onder (internationale) politieke druk een aantal burgemeesters besloten om de lokale coffeeshops te sluiten om zo het drugstoerisme en de daarmee gepaard gaande overlast, een halt toe te roepen.

In 1999 vindt in de Opiumwet (Opw) een belangrijke wetswijziging plaats.³⁰ Het telen van hennep wordt expliciet strafbaar gesteld en de strafmaat wordt verhoogd wanneer er sprake is van opzettelijk handelen in strijd met artikel 3B van de Opw in de uitoefening van een beroep of bedrijf.³¹ In de zogenaamde Cannabisbrief³² van 2004 is omschreven dat door de toename van het problematische cannabisgebruik en –afhankelijkheid evenals door de sterke toename van het THC gehalte³³ in cannabis er een versterking moet komen van het ontmoedigingsbeleid. Daarnaast dienen de maatregelen geïntensiveerd te worden om het drugstoerisme naar de coffeeshops in te dammen. Doordat de hennep teelt een steeds meer bedrijfsmatig karakter krijgt, is een versterking van de aanpak van hennep teelt noodzakelijk.

2.2 Ontstaansgeschiedenis Opiumwetgeving

Sinds de wetgever in 1818 de vroegste vorm van het huidige Staatstoezicht bepaalde, zijn er veel nieuwe wetten aangenomen. De eerste aanzet tot een Opw was de Wet van 1865 tot instelling van de geneeskundige inspectie, de wet op artsenijbereidkunde. De basis voor de Opw kwam tot stand in 1919. De eerste Opw was omstreden, omdat Nederland grote economische belangen had in de handel van opium en cocaïne en werd zonder hoofdelijke stemming aanvaard tijdens de Haagse Opiumconferentie.³⁴ Het bezit voor eigen gebruik en het gebruik van verdovende drugs³⁵ werd niet verboden. Het doel van de wet was om de handel en de productie te reguleren.³⁶ De huidige Opw is van 12 mei 1928³⁷, en trad 1929 in werking. Internationale overeenkomsten in 1925³⁸ leidden tot een verdrag en uiteindelijk tot de Opw. Dit laatste verdrag moest aangepast worden onder meer omdat Europese farmaceutische bedrijven zich bezig hielden met drugssmokkel.³⁹ Ook dit verdrag is, onder internationale druk in 1936⁴⁰, aangepast. In dit Verdrag werden vooral de strafbepalingen bepaald. De Tweede Kamer keurt in 1963⁴¹ een vernieuwd internationaal verdrag, het Enkelvoudig Verdrag⁴², goed. In 1972 vinden nog enkele wijzigingen in dit verdrag plaats en tien jaar later ratificeert Nederland uiteindelijk dit verdrag. Uit dit verdrag vloeit een protocol voort met als toegespitst doel: hulpverlening aan slachtoffers van verdovende middelen en zorg voor scholing van de hulpverleners.

29 Wageningen Universiteit is de belangrijkste Europese Universiteit op het gebied van de Life Sciences. Onderzoekers en studenten van Wageningen Universiteit richten zich op onderwerpen op het terrein van de voeding, gezondheid, natuur en leefomgeving

30 *Kamerstukken II* 1994/1995, 24 077, nrs. 2-3.

31 *Kamerstukken II* 1996/1997, 25 325, nr. 3, p. 2-3 en HR 1 juli 2008, *LJN* BC8654.

32 *Kamerstukken II* 2003/2004, 24 077, nr. 125.

33 De chemische stof C₂₁ H₃₀ O₂, Δ⁹-tetrahydrocannabinol (THC) is een psychoactieve stof die onder meer voorkomt in cannabis.

34 1 december 1911 kwam in 's-Gravenhage de eerste Internationale Opiumconferentie bijeen die leidde tot de formulering van het Internationale Opiumverdrag van 23 januari 1912.

35 Drugs of verdovend middel. Er zijn veel verschillende soorten drugs, maar ze zorgen er allemaal voor dat de hersenen op een bepaalde manier geprikkeld worden waardoor de gebruiker zich anders gaat voelen. De verschillende soorten drugs werken allemaal op een andere manier. Ze zijn te verdelen in stimulerende, verdovende en hallucinerende middelen/drugs. Soms kan het gebruik van die middelen tot verslaving leiden.

36 T. Blom, *Opiumwetgeving en drugsbeleid*, Deventer: Kluwer 2008. P. 6.

37 *Stb.* 1928, 167.

38 Verdrag van Genève van 19 februari 1925, het zogenaamde Limitatieverdrag.

39 T. Blom, *Drugs in het recht, recht onder druk, deel 1*, Deventer: Kluwer 1998. p.51

40 Verdrag van Genève van 26 juni 1936, het zogenaamde Politieverdrag.

41 *Handelingen II* Z. 1963, 7272, nr. 3 Bijlage.

42 T. Blom, *Drugs in het recht, recht onder druk, deel 1*, Deventer: Kluwer 1998. P. 76.

2.3 Wet- en regelgeving Opiumwet

De Opw hanteert naast de ge- en verbodsbepalingen twee lijsten. Lijst I voor de harddrugs en lijst II voor de softdrugs, respectievelijk middelen met een onaanvaardbaar risico en een aanvaardbaar risico.⁴³ De middelen vermeld op lijst I van de Opw worden gevormd door stoffen die voorkomen op lijst I en II van het Enkelvoudig Verdrag van New York en op lijst I en II van het Psychotrope Stoffen Verdrag.⁴⁴ Cannabis sativa L.⁴⁵, vermeld op lijst I van het Enkelvoudig Verdrag, is uitgezonderd en daardoor niet opgenomen op lijst I maar op lijst II van de Opw.

De bescherming van de volksgezondheid staat voorop. De overheid wil met dit beleid zoveel mogelijk voorkomen dat jeugdige personen drugs gaan gebruiken en wil daarnaast aan de problematische gebruikers een medisch en sociaal hulpaanbod doen.⁴⁶ Dit wordt ook wel “harm reduction”⁴⁷ genoemd. Op grond van wetenschappelijk inzicht⁴⁸ hanteert de Nederlandse wetgever het onderscheid tussen drugs met een aanvaardbaar risico en drugs met een onaanvaardbaar risico⁴⁹ voor de gezondheid van de gebruiker. Hierdoor is de Opw verdeeld in gedragingen met hard- en softdrugs. Ofschoon het primaire doel van de Opw volksgezond is, wordt de wet gebruikt als middel om overtredingen strafrechtelijk aan te pakken.

Hennep is in de huidige Opw als verboden middel opgenomen.⁵⁰ De omschrijving van hennep luidt:

“Hennep, waaronder wordt begrepen elk deel van de plant van het geslacht Cannabis, waaraan de hars niet is onttrokken, met uitzondering van de zaden.”⁵¹ Ook hasjes is in lijst II van de Opiumwet opgenomen: “een gebruikelijk vast mengsel van de afgescheiden hars verkregen van planten van het geslacht Cannabis (hennep), met plantaardige elementen van deze planten”.⁵²

Omdat de hallucinerende effecten van hennepzaad nihil is en dat het zaad gebruikt wordt in de landbouw en de industrie, is dit zaad uitgezonderd in de Opw. Nederland conformeert zich hierbij aan de uitzonderingsbepaling van het Enkelvoudig Verdrag van de Verenigde Naties (VN) betreffende verdovende middelen.⁵³ In de Opw is in relatie tot de hennepsteelt artikel 3 Opw bepalend. Artikel 3 heeft betrekking op de middelen vermeld op lijst II van de Opw. De omschrijving hennep heeft betrekking op de hele plant. Hennepstekken vallen onder het begrip hennep, omdat de Opw aangeeft dat onder hennep elk deel van de plant van het geslacht Cannabis wordt begrepen en dat het niet van belang is of de plant werkzame stof bevat.⁵⁴

2.4 Aanwijzing Opiumwet

In september 1995 verschijnt de nota ‘Het Nederlandse Drugbeleid, continuïteit en verandering’⁵⁵ (De Paarse Drugsnota) waarin het kabinet zijn beleid uiteenzet voor de komende jaren. Uitgangspunt van dit beleid blijft het volksgezondheidsbelang. In maart 1998 blijkt uit een procesevaluatie van het OM dat in het land verschillend wordt omgegaan met begrippen uit de Opw, zoals het bestanddeel ‘aanwezig hebben’ en de begrippen als kleinschalige, grootschalige en bedrijfsmatige teelt van nederwiet. Uit deze procesevaluatie vloeit een richtlijn voort waardoor meer harmonisering van rechtseenheid en rechtsgelijkheid ontstaat.

In die richtlijn wordt naast het benoemen van het aantal planten gewerkt met indicatoren om de professionaliteit van de teler te bepalen. Voor de strafeis is een koppeling gelegd tussen het aantal aangetroffen planten en het aantal oogsten per jaar. Omdat in de praktijk die koppeling niet altijd

43 Hennep, zie hoofdstuk 3, paragraaf 3.3

44 Psychotrope Stoffen Verdrag: het op 21 februari 1971 te Wenen tot stand gekomen Verdrag betreffende psychotrope stoffen. Trb. 1989, 129.

45 Zie hoofdstuk 3, paragraaf 3.1.

46 Kamerstukken II 1994/1995, 24 077, nr. 3, p. 4.

47 Letterlijk vertaald betekent ‘harm reduction’ het verminderen van schade. Harm reduction staat ook voor een bepaalde manier van denken, die officieel ontstaan is in 1990, zie ook < www.druglijn.be > 1 maart 2009.

48 Protocol van Genève van 1972, geratificeerd door Nederland in 1982. Met als belangrijkste uitbreiding van de hulpverlening aan slachtoffers van verdovende middelen en zorg voor de scholing van de hulpverleners.

49 Kamerstukken II 1994/1995, 24 077, nr. 3, p. 4.

50 Hennepolie (harddrugs) Lijst I en hennep en hasjes (softdrugs) Lijst II behorende bij de Opiumwet.

51 Lijst II behorende bij de Opiumwet laatstelijk gewijzigd op 17 december 2003, Stb. 2004, 32.

52 Lijst II behorende bij de Opiumwet laatstelijk gewijzigd op 17 december 2003, Stb. 2004, 32.

53 Trb. 1963, 81. gewijzigd op 25 maart 1972 te Genève, Trb. 1987, 90.

54 HR 31 mei 1994, NJ 1994, 674.

55 Handelingen II 1994-1995, 24077, nr. 3.

rechtvaardig uitpakt, leidt dit tot de Aanwijzing Opiumwet.⁵⁶ Volgens de aan de Aanwijzing Opiumwet ten grondslag gelegen Wet van 18 maart 1999⁵⁷ wordt de prioriteit gelegd bij de beroeps- en bedrijfsmatige hennepsteelt.

In de Aanwijzing Opiumwet⁵⁸ staan indicatoren voor de beroeps- en bedrijfsmatige hennepsteelt, zoals de schaalgrootte van de teelt, de hoeveelheid planten, in ieder geval meer dan vijf, en een aantal indicatoren met betrekking tot belichting, verwarming, bevloeiing en onder meer het gebruik van ziektebestrijding, dus gewasbeschermingsmiddelen. Wanneer er wordt voldaan aan meer dan twee punten van de lijst van indicatoren, wordt professionaliteit verondersteld en gaat de Richtlijn voor strafvordering Opiumwet, softdrugs⁵⁹ uit van een hogere strafeis. Een knelpunt dat hierdoor ontstaat, is onder meer het feit dat de richtlijn strafvordering uitgaat van het principe dat één hennepplant gelijk staat aan vijf gram hennep, als er geen sprake is van bereiding, bewerking, verwerking of vervaardiging, terwijl de gemiddelde opbrengst van een hennepplant meer bedraagt dan vijf gram. Dat de opbrengst van één hennepplant meer dan vijf gram bedraagt, blijkt onder meer uit een recente uitspraak⁶⁰ van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch die de opbrengst van 26,5 gram hennep per plant veronderstelt. Hierbij dient wel gesteld te worden dat deze berekening uitgaat van bijbehorende assimilatielampen⁶¹ met een afgerond vermogen van 342 Watt. Bij het aantreffen van niet meer dan vijf planten kan worden volstaan met een politiesepot en de inbeslagneming van het aantal aangetroffen hennepplanten. De strafbedreiging neemt toe naarmate het aantal aangetroffen hennepplanten groter is. Daartegenover staat dat het aanwezig hebben van hennep van niet meer dan 30 gram geen misdrijf⁶² is maar een overtreding⁶³ waarvoor een straf is bedreigd van hoogstens één maand hechtenis of een geldboete van de tweede categorie. Een eenvoudige rekensom van vijf (planten) x 26,5 gram (gemiddelde opbrengst) is 132,50 gram. Met andere woorden twee hennepplanten zouden theoretisch voldoende zijn om te voldoen aan strafbaarstelling volgens artikel 11 lid 2 Opw, echter volgens de Richtlijn voor strafvordering Opiumwet, softdrugs wordt deze situatie gelijk behandeld als de situatie waarin wordt geconstateerd dat sprake is van een geringe hoeveelheid, bestemd voor eigen gebruik. In die gevallen volgt sepot met afstand, met als motief "gering feit". Uit een recente uitspraak⁶⁴ blijkt dat vijf hennepplanten het uitgangspunt is voor de uitvoering van de Aanwijzing Opiumwet onafhankelijk van het totaalgewicht van de hennepplanten. Hier wordt naar mijn mening voorbijgegaan aan nieuwe ontwikkelingen in de hennepsteelt, momenteel zijn er hennepstruiken op de markt zijnde één plant met een grotere opbrengst dan één hennepplant.

2.5 Coffeeshopbeleid

Zoals eerder verwoord is het uitgangspunt van het drugsbeleid gebaseerd op twee basisprincipes. Op de eerste plaats het onderscheid tussen verschillende soorten drugs op basis van hun schadelijkheid, het aanvaardbaar risico (softdrugs zoals hasj en wiet) en middelen met een onaanvaardbaar risico (harddrugs zoals heroïne en cocaïne). Op de tweede plaats het onderscheid op basis van het karakter van de overtreding van de Opw, zoals het onderscheid tussen bezit van kleine hoeveelheden drugs voor eigen gebruik, en bezit van grotere hoeveelheden bedoeld voor bijvoorbeeld de verkoop. Het bezit van maximaal 30 gram cannabis is een overtreding, terwijl bezit van meer dan 30 gram een misdrijf is.⁶⁵

De verkoop van kleine hoeveelheden cannabis via de coffeeshops wordt gedoogd⁶⁶ onder strikte voorwaarden. In 2006 waren er ongeveer 729 coffeeshops in Nederland⁶⁷ gevestigd, waarvan het merendeel in de grotere steden. De handel op kleine schaal, die plaatsvindt in de coffeeshops is wettelijk gezien een overtreding, maar wordt onder bepaalde voorwaarden niet vervolgd.

56 Aanwijzing Opiumwet (2000A019) en de daarbij behorende Beleidsregel van 23 december 2008, gerelateerd aan het BOS/Polaris principe, zie ook hoofdstuk 1.paragraaf 1.3.1 <<http://www.om.nl>>

57 *Handelingen I* 1998-1999, EK 23, 23-941.

58 Aanwijzing Opiumwet 2000A019 van 2 november 2000, geldig tot 1 januari 2005, verlengd tot 31 december 2009, Stct. 2000, 250.

59 Aanwijzing Opiumwet 2000A019 van 2 november 2000, geldig tot 1 januari 2005, verlengd tot 31 december 2009, Stct. 2000, 250.

60 Hof Den Bosch 18 juli 2008, *LJN* BD8724.

61 Assimilatieverlichting of assimilatiebelichting is toepassing van kunstlicht voor de plantengroei en wordt toegepast in de tuinbouw. Het is aanvullend op het zonlicht, waardoor de planten langer kunnen assimileren.

62 Artikel 11 lid 6 Opw.

63 Artikel 11 lid 1 Opw (handelen in strijd met het verbod).

64 Hof Den Bosch 17 december 2008, *LJN* BG7141.

65 Artikel 3 onder C in verband met artikel 11 lid 6 van de Opiumwet.

66 Hedendaags Nederlands Van Dale Groot Woordenboek, Utrecht: Van Dale Lexicografie BV. 2002.

67 <www.regering.nl>

Deze voorwaarden zijn bekend onder de in 1994 door de in procureurs-generaal opgestelde uitvoeringsregels onder welk regime een coffeeshop valt, de zogenaamde AHOJG-criteria. Geen affichering (A), geen harddrugs (H), geen overlast (O), geen verkoop aan jeugdigen (J) en geen verkoop van grote hoeveelheden per transactie (G).

Uit een recent onderzoek⁶⁸ blijkt overigens dat de naleving van de zogenaamde AHOJG-criteria redelijk te noemen is, ondanks dat overtredingen van de jeugdregel (J) bij 26% van de onderzochte coffeeshophouders voorkomt. Ook de andere regels worden incidenteel overtreden door een deel van de coffeeshops.

Omdat door de verschillende arrondissementsparketten deze beleidsregel niet eenduidig geïnterpreteerd werd, wordt de uitvoeringsregel geformaliseerd.⁶⁹ Gelet op de toename van het cannabisgebruik onder jongeren wordt gekozen voor een strikte handhaving van de leeftijdsgrens van 18 jaar en dient de G te worden gelezen als: geen verkoop van hoeveelheden per transactie groter dan geschikt voor eigen gebruik, maximaal 30 gram. Sinds 1995 is dit gesteld op vijf gram per transactiehoeveelheid.⁷⁰ De voorraad van de coffeeshops mag niet groter zijn dan 500 gram softdrugs. Indien deze regels worden overtreden, dan kan de coffeeshop door de gemeente worden gesloten. De Nederlandse overheid gedooft de coffeeshops met het idee dat de schade voor de gebruiker beperkt blijft. Ondanks deze strikte regeling over de verkoop van softdrugs in de coffeeshops is er over het aanleveren van de voorraad softdrugs, de zogenaamde achterdeurbevoorrading niets geregeld. Het kabinet hanteert de uitgangspunten van de Cannabisbrief en is niet voornemens om scenario's voor de achterdeurproblematiek te ontwikkelen. Het kabinet zal de inspanningen in eerste instantie richten op het aanpakken van problemen rond (georganiseerde) wietteelt, drugstoerisme en niet-gedoopte verkoop van cannabis.⁷¹

2.6 Telen van hennep

Om de verboden in relatie tot hennepeteelt te bekijken, is artikel 3 van de Opw van belang.

Artikel 3 Opw luidt:

Het is verboden een middel als bedoeld in de bij deze wet behorende lijst II dan wel aangewezen krachtens artikel 3a, vijfde lid:

- A. binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen;
- B. te telen, te bereiden, te bewerken, te verwerken, te verkopen, af te leveren, te verstrekken of te vervoeren;
- C. aanwezig te hebben;
- D. te vervaardigen.

Uit dit artikel van de Opw blijkt dat het gebruik van henneproducten niet strafbaar is. In dit artikel is wel een uitbreiding te vinden, namelijk dat onder verkopen ook ruilen van drugs tegen andere voorwerpen is begrepen⁷² en dat het kopen van drugs niet als een strafbare gedraging is opgenomen. Voor de strafbaarheid van de koper van drugs is artikel 3 sub C Opw, het aanwezig hebben, dus het bezit van de drugs toepasbaar.

Voor het telen van hennep is absoluut een begin van uitvoering noodzakelijk.⁷³ Het aantreffen van een compleet ingerichte hennepkwekerij zonder planten, is geen hennepkwekerij. Hierdoor kan geen strafvorderlijke maatregel en/of strafvervolgning plaats vinden.

Van belang is de samenhang van artikel 3 Opw met artikel 11 van de Opw. Uit artikel 11 lid 2 juncto lid 6 van de Opw volgt dat de degene die opzettelijk handelt in strijd met een van de verboden van artikel 3 onder b, c of d Opw, een overtreding pleegt als de handeling betrekking heeft op een hoeveelheid van niet meer dan 30 gram henneproducten. De achterliggende gedachte hiervan is dat grotere hoeveelheden dan 30 gram, het risico van overdraagbaarheid naar harddrugs reëel aanwezig is. De wetgever heeft daarom het criterium voor een hoeveelheid voor eigen gebruik ontwikkeld. Strafvorderlijke maatregelen, zoals inverzekeringstelling of het vorderen van voorlopige hechtenis blijven uit wanneer er sprake is van een hoeveelheid van vijf gram of minder. Wel blijven

68 D. de Bruijn & M. Dijkstra & J. Brecksema, *Coffeeshops in Nederland 2007, Naleving en handhaving van coffeeshopregels*. Utrecht: Stichting cvo 2008.p. 116.

69 *Stcrt* 1994, 203.

70 *Stcrt* 1996, 187.

71 *Handelingen II* 2005-2006, 24077, nr. 170. P.4.

72 HR 14 april 1998, *NJ* 1998, 609.

73 RB Den Bosch 10 oktober 2001, *LJN* AD 4401.

de mogelijkheden aanwezig voor aanhouding en inbeslagneming. Wanneer er sprake is van een hoeveelheid kleiner dan 30 gram, gelden de bepalingen van het eerste lid van artikel 11 Opw.

Bij de wijziging van de Opw is aan artikel 11 een vijfde lid toegevoegd wat een strafverhoging geeft voor een grote hoeveelheid van een middel. In het Opiumwetbesluit⁷⁴ is bepaald dat onder grote hoeveelheid wordt verstaan, 500 gram hennep; 200 hennepplanten en 500 eenheden van een ander middel als bedoeld in lijst II.⁷⁵

De lage strafbedreiging van geringe hoeveelheden bestemd voor eigen gebruik uit artikel 11 lid 7 van de Opw geldt dus niet voor hennep en hasjiesj. Naar mijn mening is er hier sprake van nalatigheid van de wetgever omdat het van de wetgever nooit de bedoeling is geweest om de in- en uitvoer van een geringe hoeveelheid hennep bestemd voor eigen gebruik met een zwaardere gevangenisstraf te bedreigen dan de invoer van harddrugs. Artikel 3 onder A in verband met artikel 11 lid 4, stelt een maximum gevangenisstraf van vier jaar, terwijl artikel 2 onder A in verband met artikel 10 lid 5 juncto lid 6 een maximum gevangenisstraf van slecht één jaar stelt.

2.7 Vervolgingsbeleid Openbaar Ministerie

Bijzondere aandacht binnen het OM krijgt het fenomeen hennepsteelt. Dit in aansluiting op de aanwijzing van het College van procureurs generaal waarin de prioriteit ligt bij de beroeps- of bedrijfsmatige teelt voor het opsporings- en vervolgingsbeleid.⁷⁶ Verder ligt de prioriteit bij de strijd tegen de hennepsteelt, waardoor nadrukkelijker werk gemaakt wordt van het oprollen van de achterliggende criminele organisaties. Door het OM wordt gewerkt met het eerder genoemde BOS/Polaris-programma.⁷⁷ Het BOS/Polaris-programma is bedoeld voor het OM en juridische professionals. De Polaris-richtlijn beoordeelt misdrijven via een rekensom. Aan ieder 'basisdelict' wordt een vast aantal 'strafpunten' toegekend. Onder bijzondere omstandigheden worden punten opgeteld of afgetrokken. Recidivisten kunnen ook rekenen op strafpunten.⁷⁸

2.8 Samenvatting

Uit het oogpunt van volksgezondheid is de Opw ontstaan. Sinds 1919 is het bezit van verdovende middelen voor eigen gebruik en het gebruik daarvan niet strafbaar. De huidige wet- en regelgeving zijn gebaseerd op twee lijsten. Lijst I (harddrugs) en Lijst II (softdrugs), respectievelijk middelen met een onaanvaardbaar (gezondheids)risico en een aanvaardbaar (gezondheids)risico. De wetgeving en het overheidsbeleid zetten het huidige drugsbeleid met betrekking tot het scheiden van de markten voor softdrugs en harddrugs voort waarbij de huidige drugshulpverlening vooral gericht is op het reduceren van de risico's en beperking van schade. Voor de hennepsteelt is door de scheiding van de middelen artikel 3 en 11 van de Opw en de daarbij behorende Aanwijzing Opiumwet van belang. De Aanwijzing Opiumwet is opgesteld door het College van procureurs en generaals waarbij de prioriteit ligt bij de beroeps- en bedrijfsmatige hennepsteelt. Voor beroeps- en bedrijfsmatige teelt zijn indicatoren vastgesteld die mede bepalend zijn voor een eventuele hogere strafeis. Door een recente uitspraak van het gerechtshof, is het mogelijk om professioneel vijf hennepplanten te kweken, onafhankelijk van de opbrengst, zonder dat dit leidt tot strafvervolgning.

Het kabinet spant zich in eerste instantie in op de aanpak van problemen rond (georganiseerde) wietteelt, drugstoerisme en niet-gedoogde verkoop van cannabis. De coffeeshops worden gedoogd wanneer zij aan de zogenoemde AHOJG-criteria voldoen. De aanvoer van de voorraad van de coffeeshops is op geen enkele wijze geregeld en de overheid is ook niet voornemens dit te regelen. De nadruk in het beleid is erop gericht om de AHOJG-criteria te controleren om toch aan de vraag te voldoen van de eindgebruiker van softdrugs en de overlast te beperken. Daarnaast wil de overheid op deze wijze voorkomen dat softdrugsgebruikers overstappen naar het gebruik van harddrugs. Door dit beleid wordt op geen enkele wijze de kwaliteit van de aangeleverde wiet gecontroleerd en de gebruiker van wiet onvoldoende beschermd tegen mogelijk ongezonde waren. Het hier geldende gedoogbeleid is mede tot stand gekomen door de ontstaansgeschiedenis van de hennepsteelt, daarom is het van belang om hennep en de hennepsteelt toe te lichten.

74 Artikel 1 lid 2 van het Opiumbesluit.

75 Stb. 2006, 416.

76 Stcrt. 2000, 250. p. 26.

77 Beslissing Ondersteuning Systeem.

78 <www.om.nl>

Hoofdstuk 3 Wat is hennep en hennepsteelt?

3.1 Inleiding

Hennep, *Cannabis sativa* L.⁷⁹, behoort tot de Cannabaceae⁸⁰, een plantkundige familie waartoe ook hop behoort. De plant is oorspronkelijk afkomstig uit West- en Centraal-Azië, maar groeit tegenwoordig wereldwijd. Er zijn veel variëteiten maar in de Europese Unie mogen slechts 20 heel specifieke rassen worden uitgezaaid voor de productie van vezel en zaad, met geen of een zeer laag gehalte aan THC.⁸¹

Hennep heeft typische handvormige bladeren met zeven tot elf gekartelde blaadjes. De eenjarige kruidachtige plant heeft een slanke stam, met een lengte van anderhalve meter tot meer dan vier meter hoogte. De hennepstengel is hol en bestaat uit verschillende lagen. De binnenste laag van de stengel is het merg. Rond het merg zit houtig materiaal, de scheven.⁸² Aan de buitenzijde hiervan zit het cambium⁸³, dat aan de binnenkant de scheven vormt en aan de buitenkant de vezels. De plant groeit in sommige gevallen tot vier centimeter per dag. Er zijn echter zeer grote verschillen tussen de diverse variëteiten. Sommige variëteiten zijn zeer hoog en laatrijp met ongeveer 140 tot 160 groeidagen. Soorten⁸⁴ bestemd voor de productie van vezel en zaad zijn klein en vroegrijp met 60 tot 90 groeidagen. Bij eenhuizige planten zitten de mannelijke bloemen op het einde van de takken. De vrouwelijke bloemen hebben geen steeltje en zitten in de bladoksels.⁸⁵

In relatie tot criminaliteit en de Opw wordt het woord hennep verkeerd gebruikt. Hennep verwijst naar producten gemaakt van de zaden of de vezels van de plant zoals touw, stof, papier en bouwmaterialen, die niet als drug worden gebruikt. Van de zaden maakt men onder meer vogelzaad en olie voor bijvoorbeeld salades. Van het roken van deze delen van hennep raak je niet high⁸⁶ omdat deze planten, geteeld voor de vezels of zaden, heel weinig of geen THC bevatten. De hennepplanten die gebruikt worden als drug, zijn gecultiveerde rassen. In de jaren tachtig stroopten Nederlandse telers de hele wereld af op zoek naar rassen met een hoog gehalte aan THC, een snel rijpingsproces en een rijke oogst. Door ontwikkelen en experimenteren met allerlei rassen⁸⁷ zijn gecultiveerde hennepplanten ontstaan die gretig aftrek vinden bij jong en oud om te gebruiken als genotmiddel. Hennep telers die kweken voor het gebruik van marihuana en wiet zijn alleen geïnteresseerd in het kweken van vrouwelijke hennepplanten zonder zaden. Voorkomen wordt dat de vrouwelijke planten bevrucht raken, omdat onbevruchte hennepplanten een grotere hoeveelheid hars bevatten dan bevruchte hennepplanten.⁸⁸

3.1.1 Marihuana

Marihuana, wiet of weed⁸⁹ bestaat uit gedroogde bladeren en bloemtoppen van de vrouwelijke hennepplant. De vrouwelijke planten scheiden kleverige hars af uit de klieren. In dit hars zit het THC. In Nederland wordt voornamelijk “nederwiet” geteeld. Door het hoge THC gehalte onderscheidt deze wiet zich van de import marihuana. Het gebruik van marihuana is divers. De meest bekende vorm is het roken van marihuana al dan niet in combinatie met tabak (shag) in een joint.

79 De officiële naam voor de hennepplant is *Cannabis sativa* L. De L. is de toevoeging van Linnaeus, de plantkundige die in 1753 deze plant uitvoerig beschreef.

80 De hennepfamilie (Cannabaceae, in het verleden ook wel in de spelling Cannabinaceae of Cannabidaceae) is een familie van bedektzadigen. In de moderne omschrijving (APG II systeem, 2003) omvat de familie veel meer soorten dan voorheen: zowel kruidachtigen als bomen. De familie komt wereldwijd buiten de arctische streken voor. In Nederland is de familie vertegenwoordigd met twee geslachten (*Cannabis* en *Humulus*), elk met één soort: Hennep (*Cannabis sativa*) en Hop (*Humulus lupulus*). Deze soorten zijn van grote economische betekenis. Hennep is van belang als drug (zie marihuana) en voor de vezel. Hop is een belangrijk bestanddeel in de bereiding van bier.

81 THC, chemische stof bestaande uit de elementen C₂₁ H₃₀ O₂, Δ⁹-tetrahydrocannabinol, is de werkzame stof die voorkomt in cannabis.

82 grove bestanddelen van vezelachtig materiaal, in halfstof of papier aanwezig ten gevolge van onvoldoende ontsluiting.

83 Het cambium is de plaats in planten waar nieuwe cellen worden gemaakt.

84 Ferimon 12, Fedora 19, Felina 34, Fedrina 74, Fibriman 24 of 56. Hoe hoger het getal achter de naam van het ras, des te hoger het aantal groeidagen.

85 <www.chanvre.oxatis.com> 1 maart 2009

86 G. Hellinga & H. Plomp, *Wie high is, heeft een positieve kijk op de wereld en het leven, Uit je bol, Over wiet, XTC, paddestoelen en de nieuwste producten uit de smartshops*, Amsterdam: Prometheus 2005. P.34.

87 AK-47 is een klassieker in Nederland, sativa, van Colombiaanse, Thaise, Mexicaanse en Afghaanse herkomst, die een goede high geeft en binnen tien weken na de bloei een flinke oogst biedt.

88 T. McKenna, *Voedsel der Goden, De zoektocht naar de oorspronkelijke Boom der Kennis*, Nijmegen: Enthoon 1998. P.168.

89 Het Engelse woord voor onkruid.

3.1.2 Hasj

Hasj of Hasjesj ontstaat wanneer het hars van de bloemtoppen wordt samengeperst tot een blokje. Het is doorgaans sterker dan de meeste marihuana-soorten. Hasj werd oorspronkelijk geproduceerd in het gebied van Noord-Afrika tot het Himalayagebied, voornamelijk in Marokko, Libanon, Afghanistan en Pakistan. Vandaar ook de benamingen voor hasj zoals Marok, rode Libanon en Afghaan. In Amerika gebruiken veel blowers⁹⁰ een pijpje. Dit in tegenstelling tot de blowers in Europa, waar de meeste blowers hasj in een joint gebruiken.

3.1.3 Hasjolie

Hasjolie is een stroopachtige vloeistof, die wordt verkregen door cannabis te kweken in bijvoorbeeld alcohol en het mengsel uiteindelijk te distilleren of te verdampen.⁹¹ De hasjolie is een zeer sterk product en wordt daardoor gelijkgesteld met harddrugs. Hasjolie kan op een vloeitje gesmeerd worden. Voor een efficiënt gebruik wordt de hasjolie in een glazen pijpje gedaan waarna dit pijpje van onderen verhit wordt en de dampen geïnhaald worden.

3.2 Geschiedenis hennep en hennepeteelt

Cannabis wordt al eeuwenlang gebruikt in India, China, het Midden-Oosten, Zuidoost-Azië, Zuid-Afrika en Zuid-Amerika.⁹² De officiële Latijnse naam van de hennepplant is *Cannabis sativa*. Op in Taiwan gevonden scherven van potten (8000 v. Chr.) zijn afbeeldingen afgebeeld van de hennepplant. De Chinese Keizer Shen Nung, 2737 v. Chr. beveelt in een boek over kruiden, cannabis aan tegen verstopping, reuma, menstruatiepijn en verstrooidheid. Uit de geschiedenis blijkt dat cannabis in India voor het eerst gebruikt is tussen 2000 en 1400 voor Christus. Delen van de hennepplant zijn gevonden op de mummie van farao Ramses II.⁹³ Ook de Romeinen en de Grieken waren op de hoogte van de werking van cannabis en gebruikten het als medicijn.

In de Gouden Eeuw behoort hennep, naast hout, tot het meest belangrijke onderdeel van de scheepsbouw. Tegenwoordig komt de teelt van hennep voor industriële doeleinden in Nederland nog maar weinig voor.⁹⁴

Zoals eerder vermeld werd ongeveer 5000 jaar geleden in China ontdekt dat hennep een geneeskundige werking had. Ook nu wordt in Nederland marihuana als een geneeskundig middel gebruikt, genaamd “mediwiet”. De mediwiet ook bekend onder de naam *Cannabis-flos*⁹⁵ wordt onder meer voorgeschreven bij kankerpatiënten, mensen met MS en aan patiënten die lijden aan het syndroom van Gilles de la Tourette. Als pijn- en symptoombestrijding sorteert de mediwiet effect.⁹⁶

3.3 Cannabisbeleid overheid

In de jaren zestig en zeventig zijn door de toename van het gebruik van hennep en opiaten⁹⁷ ter voorkoming van volksgezondheidsproblemen nationale beleidskaders vastgesteld. Niet alleen het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)⁹⁸ heeft hierin verantwoordelijkheid maar ook het Ministerie van Justitie (MvJ)⁹⁹, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)¹⁰⁰ en andere ministeries. Al deze ministeries delen de verantwoordelijkheid voor het drugsbeleid. Zo werd in 1995 de ‘paarse’ drugsnota *‘Het Nederlandse Drugbeleid; continuïteit en verandering uit 1995’*¹⁰¹ voor de komende jaren vastgesteld. Ondanks dat de drugsnota uit 1995 stamt, zijn de uitgangspunten nagenoeg onveranderd op het huidige drugsbeleid. Door strenge

90 Blowsen is het inhaleren van softdrugs door het roken ervan. Dit wordt in Europa meestal gedaan door er een joint van te rollen en deze te roken. Ook wordt er wel gebruikgemaakt van een hasjpipje of een waterpijp. Over het algemeen wordt met blowen het roken van een joint bedoeld. Dit is een mix van wiet en/of hasj met shag, in een lang vloeitje met een tip.

91 Zie voor de bereiding van hasjolie < growguide.wietforum.nl/Hasjolie> 1 maart 2009

92 P. Cuijpers, *Cannabis*, Houten: Bohn Stafleu Van Loghum 2000. P.9.

93 S. Wishnia, *Het cannabiskompas, Een handboek dat niets onvermeld laat*, Alphen aan den Rijn: Atrium 2005. p.10 t/m p.13.

94 Voor meer informatie over de industriële functie van hennep wordt verwezen naar de website van hempflax, één van de weinige bedrijven in Nederland die zich toelagen op de teelt van hennep voor industriële doeleinden: <www.hempflax.com> 1 maart 2009

95 Zo is te lezen op: < www.efarma.nl> en < www.cannabisbureau.nl> 1 maart 2009

96 Zo is te lezen op: < www.cannabisbureau.nl> 1 maart 2009

97 Opiaten zijn stoffen die uit de papaverplant (Latijn: papaver somniferum) worden gehaald. Door de onrijpe zaadbol in te kerven en het vrijkomende melksap in te drogen, ontstaat ruwe opium. Uit die ruwe opium kan bijvoorbeeld morfine worden gehaald. En uit die morfine kan via een chemische bewerking heroïne worden gemaakt < www.trimbos.nl/default570.html> 1 maart 2009

98 VWS coördineert het drugsbeleid en is verantwoordelijk voor het preventie- en hulpverleningsbeleid.

99 MvJ belast met de strafrechtelijke handhaving

100 BZK is verantwoordelijk voor de onderwerpen op het gebied van het lokale bestuur en de politie.

101 *Kamerstukken II 1994/1995*, 24 077, nr. 2-3.

strafrechtelijke aanpak, van onder meer het vervaardigen en de handel van drugs wil de overheid op deze manier voorkomen dat potentiële telers of handelaren, deze handelingen gaan verrichten. Al deze handelingen in Nederland spelen zich af in de illegaliteit omdat ze verboden zijn. De recherche moet door de afspraken die Nederland heeft volgens het Enkelvoudige Verdrag¹⁰² van de VN, veel misdrijven laten liggen door de bovenmatige energie die zij steekt in de bestrijding van drugszaken.¹⁰³

De Nederlandse overheid hanteert het beleid van gedogen van hennepproducten, zoals hasj en wiet. Zij wil hiermee de markten van de soft- en harddrug scheiden. Op deze wijze werpt zij een drempel op voor de overstap van soft- naar harddrug¹⁰⁴. Hierdoor zijn in Nederland de coffeeshops ontstaan die aan strenge voorwaarden dienden te voldoen.¹⁰⁵ Vooral de leeftijd van de bezoekers van de coffeeshops, in het gevoerde beleid is hier de drempel om de jeugdigen¹⁰⁶ te beschermen tegen het gebruik van softdrugs. Naast het beschermen van de volksgezondheid behoren het bestrijden van overlast en drugscriminaliteit tot belangrijke uitgangspunten van de drugsnota.¹⁰⁷

"Ik ben zeer blij met dit onderzoek. Het steunt mij in mijn opvatting en zal zeer zeker de uitkomsten van dit onderzoek gebruiken in mijn strijd voor legalisatie van de wietteelt. Hierdoor kan er ook controle worden uitgeoefend op het eindproduct."

Aldus Mr. A. Beckers, strafrecht advocaat, gespecialiseerd in hennep en hennepeteelt.

Juist het gebruik van cannabis is in 1976 door de Nederlandse overheid gedecriminaliseerd. Door de opkomst van de heroïne besloot zij om de coffeeshops te gedogen en het bezit tot 30 gram softdrugs niet strafrechtelijk te vervolgen.¹⁰⁸ In die coffeeshops verkocht men in eerste instantie vooral geïmporteerde hasjes, maar vanaf de jaren tachtig kwam het in Nederland verbouwde "nederwiet" op de markt. In 1995 werd al meer nederwiet verkocht dan hasj.¹⁰⁹ Op het moment dat de Nederlandse overheid in 1995 de Drugsnota invoert is er een enorme toename van illegale hennepeteelt in Nederland. Nederland vestigt internationaal grote faam met het exportproduct "hennep". Het THC-gehalte is hoog en de aanvoer is goed te noemen. Criminelen maken gebruik van de bestaande infrastructuur. Met klem benadrukt de overheid dat alles in het werk gesteld moet worden om te voorkomen dat Nederland *het* exportland wordt voor hennep.¹¹⁰ De illegale teelt van hennep dient hard aangepakt te worden. Om dit te realiseren dient het beroepsmatig kweken van hennep bedreigd te worden met een hogere straf.¹¹¹

In 2004 is door het kabinet de Cannabisbrief¹¹² gepresenteerd waarin het uitgangspunt van het Nederlandse drugsbeleid opnieuw is verwoord. Dit beleid komt mede tot stand omdat de teelt van nederwiet omvangrijk is en dat zij steeds meer een bedrijfsmatig karakter krijgt. Bovendien is er sprake van betrokkenheid van de georganiseerde criminaliteit¹¹³ waardoor een intensivering van de aanpak van de teelt van cannabis wordt aangekondigd.

3.4 Bestrijding hennepeteelt

Aansluitend op de ontwikkelingen presenteert het kabinet Balkenende IV¹¹⁴ zijn beleid, voor de politie en het Openbaar Ministerie (OM).¹¹⁵ De politie moet zich onder meer bezig gaan houden met programmatische aanpak op een aantal specifieke thema's. Een van de thema's is de programmatische aanpak van de hennepeteelt. Het beoogde doel is om in 2011 te bewerkstelligen dat

102 Enkelvoudig Verdrag van de Verenigde Naties inzake verdovende middelen 1961, Trb. 1963, 81. en, Trb. 1987, 90.

103 B. Bommels, *De politie in Nederland, Opboksen tegen misdaad en geweld*, Amsterdam: Balans 2003, p. 250.

104 "De stepping-stone-theorie" < www.druglijn.be > 1 maart 2009

105 Hoewel de handel in cannabisproducten officieel is verboden volgens de Opiumwet, wordt deze in Nederland onder een aantal voorwaarden de zogenaamde AHOJG- criteria uit 1992 van het Openbaar Ministerie, gedoogd.

106 *Kamerstukken II* 1994/1995, 24 077, nr. 3, p. 6.

107 *Kamerstukken II* 1994/1995, 24 077, nr. 3, p. 51.

108 Artikel 3 onder C in verband met artikel 11 lid 6 van de Opiumwet.

109 S. Wishnia, *Het cannabiskompas, Een handboek dat niets onvermeld laat*, Alphen aan den Rijn: Atrium 2005. p.33.

110 *Kamerstukken II* 1994/1995, 24 077, nr. 3, p. 48.

111 *Kamerstukken II* 1994/1995, 24 077, nr. 3, p. 57.

112 *Kamerstukken II* 2003/2004, 24 077, nr. 125.

113 *Kamerstukken II* 2002/2003, 28 684, nr. 1 en de brief van de MvJ 5222861/03/DISAD/BCD (rapport van F. Bovenkerk).

114 Het Beleidsprogramma kabinet Balkenende IV, 2007, 31070, "Samen werken, samen leven."

115 *Kamerstukken II* 2006/2007, 28 824, nr. 50.

door geïntensiveerde aanpak van het OM en de politie te zorgen voor een zichtbare reductie van de grootschalige hennepsteelt in Nederland en het doorbreken van het normaliseringproces dat zich de afgelopen jaren rondom het kweken van hennep heeft voltrokken.¹¹⁶ Hierbij is sprake van tweesporenbeleid. Enerzijds de bestuurlijke aanpak die van groot belang is, zoals het gebruik van artikel 174a van de Gemeentewet in combinatie met artikel 13b van de Opw en anderzijds de strafrechtelijke aanpak van hennepsteelt.

Deze strafrechtelijke aanpak is zowel ten aanzien van de huisteler als mogelijk betrokken criminele organisaties. Politieregio's dienen, op gezag van het OM, deze onderzoeken op grond van regionale criminaliteitsanalyses in eerste instantie zelf op te pakken, maar kunnen daarbij zo nodig een beroep doen op de nationale recherche. De criminele betrokkenheid van growshops bij de grootschalige teelt van nederwiet wordt door het OM strafrechtelijk aangepakt.

Daarnaast zal het project Handhaven op Niveau¹¹⁷ nieuwe technieken van opsporing en handhaven van hennepsteelt inventariseren en bewerken tot "best practices" van bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving.¹¹⁸

3.5 Samenvatting

Hennep is een product wat een lange geschiedenis kent, zowel als gebruiksproduct als drug. De overheid heeft de Opw op een dusdanige wijze ingericht dat het (volks) gezondheidsaspect prioriteit heeft en dat er een scheiding is tussen middelen met een aanvaardbaar risico en middelen met een onaanvaardbaar risico. Hennep behoort tot de middelen met een aanvaardbaar risico. Door de kwalitatief goede kweektechnieken en omstandigheden is de illegale hennepsteelt uitgegroeid tot een vorm van criminaliteit die niet lijkt te stoppen, ondanks de sinds 1995 beleidsmatige bestuursrechtelijke- en strafrechtelijke aanpak. Sinds 2007 heeft de Nederlandse overheid zich tot taak gesteld om met een programmatische aanpak de illegale hennepsteelt en de bijbehorende excessen aan te pakken. Om op een andere wijze te kijken naar de aanpak van de illegale hennepkweek is onderzoek gedaan naar een juridische aanpak volgens het Wetboek van Strafrecht naast de bestaande toepassing van de Opw.

¹¹⁶ Kamerstukken II 2007/2008, 28 684, nr. 119.

¹¹⁷ Kamerstukken II 2007/2008, 29 911, nr. 10, Programma aanpak georganiseerde hennepsteelt, Taskforce georganiseerde hennepsteelt.

¹¹⁸ Kamerstukken II 2003/2004, 24 077, nr. 125, Kamerstukken II 2001/2002 niet dossierstuk VWS 0200879 en de brief van VWS kenmerk GVM/2462547.

Hoofdstuk 4 Schadelijke waren voor het leven of gezondheid

4.1 Inleiding

Voedsel en genotmiddelen¹¹⁹ behoren tot de meest primaire levensbehoeften. Iets wat elke dag opnieuw nodig is, voor iedereen ongeacht leeftijd, sociale klasse of herkomst. Dat is één van de redenen dat vrijwel overal ter wereld de overheid een actieve bemoeienis heeft met de voedsel- en landbouwproductie. In Nederland is hiervoor enerzijds het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) verantwoordelijk en anderzijds het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De verantwoordelijkheid van beide ministeries is divers, echter een gezamenlijke verantwoordelijkheid is de volksgezondheid. Volksgezondheid is niet alleen van toepassing op het gebruik van bijvoorbeeld gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw maar ook op de eindproducten, zoals appels en snijbloemen. Het ministerie van VWS is in het bijzonder verantwoordelijk voor de volksgezondheid. De verantwoordelijkheid van het ministerie van VWS is terug te vinden in diverse wetten, onder meer de Wet op de Geneesmiddelen, de Warenwet (WaW), de Tabakswet en de Opiumwet (Opw). Deze wetten hebben bescherming van de volksgezondheid als gemeenschappelijk doel. Tijdens het illegaal kweken van hennep, worden door veel kwekers, tot op de laatste dag van de kweek, (veelal ondeskundig) bestrijdingsmiddelen gebruikt, die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid of voor het leven van de eindgebruiker.

Hennep en de eindproducten van hennep zijn consumptiegoederen¹²⁰ die geconsumeerd worden door de eindgebruiker. Ondanks het feit dat hennep een binnenlandse geschatte consumptiemarkt kent van maximaal 142 ton¹²¹, wordt hennep door de Nederlandse overheid niet gezien als consumptiegoed, waardoor hennep op geen enkele wijze aan enige kwaliteitseis hoeft te voldoen. Daarnaast is het bekend dat door meerdere hennepkwekers stoffen worden gebruikt die normaliter in de vaktuinbouw gebruikt worden voor niet-consumptieve siergewassen (bloemen en planten). Deze bestrijdingsmiddelen, bestemd voor niet-consumptieve producten, worden door hennepkwekers gebruikt voor de bestrijding van onder meer spint. Het gaat hier om bestrijdingsmiddelen die gebruikt worden voor consumptieve producten, namelijk hennepplanten, met als eindproduct: nederwiet. Deze bestrijdingsmiddelen mogen door de vaktuinbouw slechts gebruikt worden onder zeer strikte voorwaarden.

In de strijd tegen illegale hennepkwekers is onderzoek gedaan naar juridische mogelijkheden in de bestaande wetgeving naast de Opw. In dit hoofdstuk is de op de illegale hennepcultuur van toepassing zijnde wetgeving vanuit historisch perspectief beschreven. Onder meer is het vergelijk gemaakt tussen de ge- en verboden en de taak en de verantwoordelijkheid van de overheid in relatie tot het consumptiegoed, illegaal gekweekte hennep. Hiervoor is de WaW, de Tabakswet en de Wet gewasbestrijdingsmiddelen en biociden (Wgb) getoetst aan de mogelijkheden en de onmogelijkheden om de illegale hennepkweek naast de gebruikelijke aanpak via de Opw aan te pakken. Omdat de Opw uitvoerig is behandeld in hoofdstuk 2 van dit onderzoeksrapport, is deze hier buiten beschouwing gelaten. Artikel 174 van het Wetboek van Strafrecht (Sr) is onderzocht op de juridische toepasbaarheid voor vervolging door het OM, wanneer kwekers (ondeskundig) chemische bestrijdingsmiddelen gebruiken bij de hennepcultuur die schadelijk zijn voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker.

Vooral artikel 174 Sr is relevant, omdat in dit artikel de opzet evident is beschreven in relatie tot de bescherming van de consument. Artikel 175 Sr is het schuld delict en kan van toepassing zijn wanneer de vereiste wetenschap van voor het leven of gezondheid schadelijkheid of grove schuld niet aanwezig of te bewijzen is.

¹¹⁹ Genotmiddelen zijn middelen die een aangename of stimulerende werking hebben. Hieronder vallen bijvoorbeeld tabaksproducten, alcohol, XTC en cocaïne, maar ook koffie en thee. Behalve dat je van deze middelen kan genieten, hebben ze ook de eigenschap dat ze verslavend kunnen werken.

¹²⁰ Verbruiksartikel, Van Dale groot woordenboek 2002

¹²¹ Rapport KLPD-Dienst IPOL 2008 *Het groene goud, Verslag van een onderzoek naar de cannabissector voor het Nationaal dreigingsbeeld 2008*, KLPD-Dienst IPOL, 2008.

4.2 Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht

Als in 1795 de stadhouder uit Holland, Willem V van Oranje-Nassau (1751-1795) vertrekt, vangt het tijdperk van de Bataafse Republiek aan. Met de start van deze Republiek wordt ook een aanvang gemaakt met het eerste nationale Crimineel Wetboek van 1809.¹²² Kort nadat Nederland is ingelijfd door Frankrijk (1811) is de Franse Code Pénal¹²³ van kracht. De Franse versie wordt vertaald tot het Wetboek van het Strafrecht.¹²⁴ Na de Franse overheersing blijft de Code Pénal van kracht in een voor Nederland aangepaste versie.

Ondanks de bevrijding van Nederland in 1813 blijft het dan geldende Wetboek van het Strafrecht gehandhaafd. De wetgeving wordt wel aangepast, zo wordt bijvoorbeeld dwangarbeid uit het wetboek geschrapt. In 1838 worden de meeste, tot dan geldende, Franse wetboeken vervangen met uitzondering van de Code Pénal.

De eerste grote veranderingen van het dan geldende Wetboek voor Strafrecht zijn na 1870 wanneer een staatscommissie onder voorzitterschap van J. de Wal¹²⁵, start met het samenstellen van een nieuw Wetboek van Strafrecht. Op 3 maart 1881 is het wetsontwerp van kracht als wet en geldt ons huidige, veelvuldig aangepaste, Wetboek van Strafrecht.¹²⁶ Pas in 1886 verschijnt ons huidige Wetboek van Strafrecht, vijftig jaar na de andere Nederlandse wetboeken. Bij de totstandkoming van dat wetboek wordt uitgebreid in de memorie van toelichting (MvT) de ontstaansgeschiedenis van artikel 187 en 188¹²⁷ (174 en 175 Sr) van het Wetboek van Strafrecht beschreven.

4.2.1 Geschiedenis van artikel 174 en 175 van het Wetboek van Strafrecht

“Naarmate er telkens nieuwe middelen worden uitgevonden om op de meest behendige wijze nadeelige stoffen zoodanig met eet- en drinkwaren te vermengen, dat niet-deskundigen zich daartegen onmogelijk kunnen wapenen, naar die mate mag eene doeltreffende repressie met te meer nadruk een eisch des tijds heeten en blijkt te duidelijker de ongenoegzaamheid der oudere strafbepalingen.”¹²⁸

Dit is de inleiding die hoort bij de huidige artikelen 174 en 175 van het Wetboek van Strafrecht, beschreven in de Memorie van Toelichting (MvT). De toelichting van de originele artikelen 187 en 188 van het Oorspronkelijke Regeringsontwerp staat onder de kop: *“VI. Vergiftiging van eet- of drinkwaren (artt. 187, 188).”*

De Code Pénal en het Belgische strafwetboek, zijn in de loop van de jaren binnen het Franse rijk van kracht terwijl het in Nederland is aangevuld door de wet van 19 mei 1829¹²⁹ met het doel om de samenvoeging van giftige of andere schadelijke stoffen in eet- of drinkwater te onderdrukken.

De wetgever onderscheidde in zowel artikel 174 als 175 van het Wetboek van Strafrecht de volgende elementen:

- het verkopen van schadelijke stoffen tot vermenging in eet- of drinkwaren;
- het vermengen zelf van deze stoffen;
- het verkopen van eet- of drinkwaren waarin zich deze stoffen bevinden.

Waarbij de straf behoort te verschillen naarmate de dader al of niet met het gevaarlijke karakter van de stoffen bekend is. Echter wanneer de bekendheid met het gevaar van de stoffen ontbreekt, is opzet niet aanwezig.¹³⁰

122 M. van der Vrugt, *Aengaende Criminele Saken, Drie hoofdstukken uit de geschiedenis van het strafrecht*, Deventer: Kluwer 1982, p.47 t/m p. 49.

123 De Code Napoléon werd gevolgd door een aantal andere wetboeken of codes zoals, Code de procédure Civile, 1806, Code de commerce, 1807, Code Pénal 1810 en Code d'instruction criminelle 1811, respectievelijk het wetboek van burgerlijke rechtspleging, wetboek van Koophandel, het strafwetboek en het wetboek van strafvordering.

124 De dichter en jurist W. Bilderdijk (1756-1831) vertaalt de Code Pénal tot het Wetboek van het Strafrecht.

125 J. de Wal was 22 jaar werkzaam als hoogleraar en twee maal (in 1850 en 1860) werd hij verkozen tot rector magnificus. In 1843 en 1844 kreeg hij de opdracht van de regering om deel te nemen aan de bewerking van de destijds samengestelde ontwerpen van een Nederlands Wetboek van Strafrecht. De opdracht tot aanpassing vindt pas plaats in 1870.

126 Stb. 1881, 35.

127 Zie hoofdstuk 4, paragraaf 4.2.1. van dit rapport.

128 H.J. Smidt & J.W. Smidt, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, Volledige verzameling van regeerontwerpen, gewisselde stukken, gevoerde beraadslagingen, enz.* Haarlem: H.D. Tjeenk Willink 1891. p. 158. Tweede Boek Misdrijven.

129 Stb. 1881, 35.

130 H.J. Smidt & J.W. Smidt, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, Volledige verzameling van regeerontwerpen, gewisselde stukken, gevoerde beraadslagingen, enz.* Haarlem: H.D. Tjeenk Willink 1891, p. 158. Tweede Boek Misdrijven.

De onbekendheid met het gevaar van de stoffen die men verkoopt of gebruikt tot vermenging met eet- en drinkwaren, die men als gezond onder het publiek brengt, bevat echter zorgeloosheid die als schuld, strafbaar moet worden gesteld.

Het is niet moeilijk om te bepalen welke stoffen gevaarlijk zijn voor leven of gezondheid, maar of en in hoeverre daardoor het mengsel zelf gevaarlijk is geworden en wie de schuld daarvan te dragen heeft.¹³¹ De hoeveelheid stoffen die rechtstreeks gevaar kan opleveren, moet worden aangetoond. De aanwezigheid van de stof *alleen* is niet voldoende¹³² als bewijs. Wat voor de gezondheid of het leven gevaarlijk is, is niet altijd met zekerheid te beslissen. Het gevaarlijke is vaak relatief, wat voor de een schadelijk is, is voor de ander niet schadelijk. Van belang daarbij is dat door de heer Modderman¹³³, Minister van Justitie, op Kamervragen aangeeft dat het begrip ‘waren’ algemeen geldt, “*waaruit ook buiten het gebruik waarvoor zij bestemd zijn*”, nadeel voor de gezondheid kan ontstaan. De ‘waren’ moeten in haar wezen, gebruikt worden overeenkomstig de bestemming, nadeel voor de gezondheid teweeg brengen. Het eindproduct en de daaruit voortvloeiende gevolgen zijn niet zozeer strafbaar gesteld. De stoffen die toegevoegd worden, moeten voor het leven of de gezondheid gevaarlijk zijn.

*“Het voor het leven of de gezondheid gevaarlijke van de inmengende stof, niet het gevaarlijke van het verkregen voortbrengsel, is als grond der strafbaarheid aangenomen. Alleen hierdoor is eene eenigzins krachtige repressie van het misdrijf mogelijk.”*¹³⁴

Voor het woord ‘waren’ is het van belang om te weten welke waren bedoeld zijn door de wetgever. Minister Modderman beantwoordt op een vraag aangaande de betekenis van waren het volgende:

*“Het woord “waren” is zoo algemeen mogelijk, niet alleen eet- en drinkwaren, maar ook behangselpapier, gordijnen, speelgoed enz.”*¹³⁵

Daarnaast blijft het voor artikel 174 Sr van belang dat de dader bekend was met het schadelijke karakter van de waren en dat het verkopen en het verzwijgen van de schadelijkheid opzettelijk dient te geschieden.¹³⁶

4.2.2 Warenwet

De in 1919 tot stand gekomen WaW¹³⁷ had als doel het zorgdragen voor voldoende voedsel voor de bevolking. Nadat de voedselvoorziening geen probleem meer was, startte de overheid met het stellen van eisen aan de kwaliteit van de producten met als belangrijkste doel de bescherming van de gezondheid van de consument. Dat dit een taak is voor de overheid wil niet zeggen dat zij ook verantwoordelijk is voor slechte waren. Uit een recent arrest¹³⁸ van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap blijkt namelijk dat niet de overheid verantwoordelijk is of waren aan de regelgeving voldoen, maar dat juist de handelaar hiervoor verantwoordelijk is. Dit betekent dat wanneer een waar wordt aangetroffen dat niet aan de regelgeving voldoet, de handelaar hier direct aansprakelijk voor is. Hij kan zich niet verschuilen achter zijn leveranciers.

De gezondheid van de consument wordt onder meer beschermd door de WaW. Door de invoering van de WaW in 1935, is de gezondheid van de consument door de overheid beschermd. Een andere wet die de gezondheid van de consument beschermde was de Vleeskeuringswet.¹³⁹

In het begin van de vorige eeuw was nog niet veel bekend over levensmiddelenhygiëne. Er werd niet zo nauw omgegaan met de hygiëne, zo werd koeienmelk vermengd met slootwater, melkbussen

131 H.J. Smidt & J.W. Smidt, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, Volledige verzameling van regeerontwerpen, gewisselde stukken, gevoerde beraadslagingen, enz.* Haarlem: H.D. Tjeenk Willink 1891, p. 159 Tweede Boek Misdrijven.

132 H.J. Smidt & J.W. Smidt, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, Volledige verzameling van regeerontwerpen, gewisselde stukken, gevoerde beraadslagingen, enz.* Haarlem: H.D. Tjeenk Willink 1891, p. 159 Tweede Boek Misdrijven.

133 Mr. Anthony Ewoud Jan Modderman - 1838-1885- strafrechtgeleerde en minister van Justitie..

134 H.J. Smidt & J.W. Smidt, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, Volledige verzameling van regeerontwerpen, gewisselde stukken, gevoerde beraadslagingen, enz.* Haarlem: H.D. Tjeenk Willink 1891, p. 158 Tweede Boek Misdrijven.

135 H.J. Smidt & J.W. Smidt, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, Volledige verzameling van regeerontwerpen, gewisselde stukken, gevoerde beraadslagingen, enz.* Haarlem: H.D. Tjeenk Willink 1891, p. 162 Tweede Boek Misdrijven.

136 C.P.M. Cleiren & J.F. Nijboer, *Strafrecht, Tekst en commentaar*, Deventer: Kluwer 2008

137 Stb. 1919, 581.

138 HvJ EG 23 november 2006, zaak C-315/05, *Jur. EG* 2006, p. I-11181.

139 De Vleeskeuringswet is ingetrokken op 1 januari 2006.

werden bij gebrek aan goed sluitende deksels, afgesloten met oude kranten en de melk zelf was vaak verontreinigd met de uitwerpselen van de koe. In de jaren '80 ontstond opschudding over ketjap, dat de kankerverwekkende stof dichloorpropanol (DCP) bevatte. Conimex haalde na het bekend worden hiervan alle door haar in de handel gebrachte flessen ketjap uit de verkoop. Andere fabrikanten lieten hun ketjap gewoon in de winkel staan, in afwachting van overheidsmaatregelen.¹⁴⁰

Op 1 januari 1936 is de WaW vervangen door de huidige WaW.¹⁴¹ Zoals veel wetten veranderen of aangepast worden door onder meer veranderingen in de samenleving en nieuwe producten, is ook de WaW meerdere malen aangepast. Een van de belangrijkste wijzigingen is toegepast in 1950.¹⁴² Door deze wijziging zijn de strafbepalingen opgenomen in de Wet op de Economische Delicten (WED), waardoor de strafbare gedragingen economische delicten zijn.

In artikel 1 van de WaW is een onderscheid gemaakt tussen eet- en drinkwaren en in technische voortbrengselen. Alleen uit artikel 1 van de WaW is duidelijk dat rookwaren, en verdovende middelen niet onder de werking van die wet vallen. Vanaf 1936 werden de eet- en drinkwaren in de WaW zelf genoemd, echter sinds de EG verordening nr. 178/2002 van 28 januari 2002 zijn de middelen niet meer in de WaW genoemd maar in de EG verordening. In artikel 2 van die verordening is de definitie van levensmiddelen opgenomen. Uit dit artikel blijkt dat een aantal waren is uitgesloten, zoals planten vóór de oogst, geneesmiddelen, cosmetische producten, tabak en tabaksproducten. Dat het Europees Economisch en Sociaal Comité hier een probleem constateert is duidelijk. Daarom heeft zij op 15 oktober 2008 geadviseerd¹⁴³ om het toezicht op de veiligheid van de voedselimport uit te breiden van producten van dierlijke oorsprong, terwijl het zeker de moeite zou lonen een aantal daarvan uit te breiden tot plantaardige producten. Op die manier kunnen de risico's op het vlak van residuen van bestrijdingsmiddelen, verontreiniging door giftige stoffen en plantenziekten worden beperkt. Concreet pleit het Comité ervoor het aantal controles op plantaardige producten op te voeren, lijsten van erkende importbedrijven op te stellen en systematisch grenscontroles uit te voeren.

Doordat de WaW, hennep en hennepproducten uitsluit en dat deze producten ook niet onder de EG verordening van 28 januari 2008 vallen, is er geen wettelijke bescherming voor de consument voor die producten. Toepassing van artikel 18 WaW is dus geen meerwaarde naast de Opw voor illegale hennepkweek. De overtreding van artikel 18 WaW betreft een overtreding volgens de WED.¹⁴⁴ Omdat de WaW ook tabak en tabaksproducten uitsluit, en omdat hennep en hennepproducten ook gerookt (kunnen) worden, is er mogelijk een relatie met de Tabakswet.

4.2.3 Tabakswet

De producten van de hennepplant en de tabaksplant staan centraal in verslavingsgedragingen van de mens die door het gebruik het leven verkorten. Door het gebruik van deze producten wordt de samenleving opgezaaid met medische en financiële gevolgen. De meningen over beide planten verschillen aanmerkelijk. Hennep en hennepproducten zijn illegaal in de meeste landen van de wereld. Tabak¹⁴⁵ echter, is waarschijnlijk de meest wijdverbreide drug ter wereld. In geen enkel land is het roken van tabak illegaal. Ondanks dat het roken van tabak miljoenen mensen¹⁴⁶ wereldwijd het leven kost, is er geen enkel land dat de strijd aangaat met de productie van tabak, maar wel de regulering van de productie van tabak.

Medio jaren tachtig is door het kabinet het oorspronkelijke voorstel voor de Tabakswet ingediend. Vervolgens is er een langdurige parlementaire behandeling geweest, die het wetsvoorstel niet versterkt, zeker niet op het punt van de bescherming van de niet-roker. De Tabakswet is sinds 1990¹⁴⁷ van kracht en in 2001 schreef de toenmalige minister van Volksgezondheid mevrouw Borst dat de preventie een eerste aanvalslinie is om het roken te voorkomen.¹⁴⁸ Mensen zijn primair zelf

140 B.M. Hummels, E.H. Hondius & G.M.F. Snijders, *Levensmiddelen en productaansprakelijkheid*, T. Consumentenrecht 4 1988, 203-215

141 Stb. 1935, 793.

142 Stb. 1950, K258.

143 NAT/414 Voedselveiligheid/ingevoerde landbouwproducten en levensmiddelen NAT/414 – CESE 1421/2008 fin fr/EL/WR/di/ed

144 Artikel 18 lid 1 WaW i.v.m. art. 1 lid 4 juncto art. 2 lid 3 WED.

145 Tabak komt van de bladeren van de tabaksplant. Tabak behoort tot het botanische geslacht *Nicotiana*, familie van de nachtschade. Het geslacht telt 70 verschillende soorten.

146 Rapport WHO 1995, *WHO rapport on the Global Tobacco Epidemic*, 2008, UN, ECOSOC, 1995.

Volgens een rapport van de Verenigde Naties overlijden er jaarlijks 5 miljoen mensen aan het gebruik van alcohol en tabak, terwijl de maximale schatting van het totale aantal drugsdoden in de wereld 200.000 bedraagt (UN, ECOSOC, 1995).

147 Stb. 1988,342 laatstelijk gewijzigd bij de wet van 22 juni 1994, Stb.573

148 Kamerstukken I 2001/2002, 26 472, nr. 59a.

verantwoordelijk voor het doen en laten betreffende hun gezondheid. Het is de taak van de overheid grenzen te stellen aan het gedrag van burgers in die zin dat de individuele vrijheid geen schade, hinder of overlast mag opleveren voor medeburgers. De vrijheid van het ene individu (de roker) houdt op waar de onvrijheid van het andere individu (de niet-roker) begint. Het tabaksontmoedigingsbeleid had tot dan toe te weinig effect gehad waardoor een nieuw wetsvoorstel werd ingediend.

Op 16 april 2002¹⁴⁹ is een wijziging van de Tabakswet goedgekeurd door het parlement. Deze wijziging houdt in dat het recht op een rookvrije werkplek is uitgebreid van alleen de publieke sector naar alle organisaties. De gewijzigde Tabakswet is van kracht sinds 17 juli 2002, maar de minister heeft besloten de wet in stappen in te voeren om de uitvoerders van de wet extra voorbereidingstijd

Iedere kweker kweekt op zijn eigen manier en gebruikt op zijn eigen manier daarbij bestrijdingsmiddelen. Die middelen zoals Vertimec koop je bij de growshop of in België. Er zit geen gebruiksaanwijzing bij en je gebruikt het op de gok. De ervaring leert of je het goed doet. Geen kweker interesseert het of de wiet schadelijk is, de opbrengst is het belangrijkste. Dat die wiet schadelijk is voor de gezondheid is voor mij wel duidelijk. Je wilt niet weten hoeveel troep ik erop spuit. De wiet gaat toch naar het buitenland. Momenteel zijn er kwekers die de wortels injecteren met anabolen, ze krijgen hierdoor grotere toppen.

Aldus een anonieme kweker van hennep

te geven. Sinds 1 januari 2004 moeten werkplekken rookvrij zijn en sinds 1 juli 2008 is de horeca daaraan toegevoegd.

Ook in de Tabakswet zijn hennep en henneproducten uitgesloten wat blijkt uit artikel 1 van de Tabakswet. Artikel 1 van de Tabakswet bepaalt wat de wet verstaat onder tabaksproducten. Doordat producten van de plant *Cannabis sativa* niet onder de Tabakswet vallen, is het toegestaan om de joint, alleen bestaande uit wiet, buiten de reikwijdte van de Tabakswet te laten vallen. Dus ook deze wet is, ondanks dat het doel van deze wet bescherming van de volksgezondheid is, niet van toepassing op hennep of henneproducten. Doordat deze producten niet vallen onder de werking van de Tabakswet en het daarbij behorende besluit¹⁵⁰, is er geen wettelijke bescherming van de eindgebruiker van wiet al dan niet gekweekt met bestrijdingsmiddelen.

4.2.4 Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden

Sinds 17 oktober 2007 is de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden¹⁵¹ (Wgb)¹⁵² in werking getreden. Deze wet vervangt de Bestrijdingsmiddelenwet 1962 en implementeert tevens de EG richtlijnen 91/414 voor gewasbeschermingsmiddelen en de richtlijn 98/8 voor biociden. De voornaamste reden voor een nieuwe wet was dat de Bestrijdingsmiddelenwet 1962 ontoegankelijk en ondoorzichtig was. De verantwoordelijke minister voor de naleving van deze wet is de Minister van LNV. De kern van de Wgb is dat een gewasbeschermingsmiddel of biocide niet op de markt mag worden gebracht of gebruikt tenzij het is toegelaten.

De eigen verantwoordelijkheid van de gebruikers van de gewasbeschermingsmiddelen wordt in de Wgb sterker benadrukt door een beroep te doen op de vakbekwaamheid en professionele houding van gebruikers van deze middelen. Volgens deze wet mogen alleen de toegelaten middelen gebruikt worden. De controle en de toelating van deze middelen wordt gecontroleerd door het College voor de toelating van de gewasbeschermingsmiddelen en biociden (CTB).

In meerdere landen zijn diverse bestrijdingsmiddelen te koop die in Nederland verboden zijn vanwege haar schadelijkheid. Deze middelen zijn niet via het legale circuit te koop. Door het gebruik van het internet en de zogenaamde kofferbakverkoop is de aankoop van deze verboden middelen via illegale handelaren mogelijk.¹⁵³ Internetbestellingen kunnen via reguliere postpakketten verstuurd worden om de standaardcontroles te omzeilen. In landen buiten de Europese Unie (EU) zijn diverse

149 *Kamerstukken II* 2001/2002, 28 401, nr.1.

150 Besluit maximumgehalten aan teer, nicotine en koolmonoxide in sigaretten en shag, behorende bij de Tabakswet.

151 Biociden zijn de niet-landbouw bestrijdingsmiddelen zoals houtverduurzamingsmiddelen, desinfectantia en insecticiden.

152 *Stb.* 2007, 125, *Stb.* 2007, 338 (Wet overgangsrecht) en *Stb.* 2007, 334 (AmvB) en *Stb.* 2007, 188 (ministeriële regeling).

153 Elsevier, VMI, 29 december 2006, Verboden bestrijdingsmiddelen in paprika's.

http://voeding.weblog.nl/voeding/2006/12/verboden_bestri.html#more >1 mei 2009.

H4 Schadelijke waren voor het leven of gezondheid

middelen te krijgen die schadelijk zijn voor de volksgezondheid, zoals Arseen.¹⁵⁴ Het invoeren van deze middelen is in strijd met de Wgb.¹⁵⁵

De Wgb schrijft voor dat het etiket van het gewasbeschermingsmiddel en biociden een wettelijk gebruiksvoorschrift en een gebruiksaanwijzing bevat.¹⁵⁶ Daarnaast is het verplicht dat degene die gewasbeschermingsmiddelen gebruikt in het bezit moet zijn van een bewijs van vakbekwaamheid¹⁵⁷ de zogenaamde spuitlicentie. Verder heeft de gebruiker van een gewasbeschermingsmiddel de wettelijke plicht tot het opstellen van een gewasbeschermingsplan¹⁵⁸ en dient van de gebruikte middelen een administratie te worden bijgehouden.¹⁵⁹

Het CTB bepaalt of een gewasbeschermingsmiddel of een biocide al dan niet wordt toegelaten. Tevens wordt door het CTB bepaald voor welk gewas dit middel wordt toegelaten en hoe de frequentie en de hoeveelheid van dit middel voor het betreffende gewas is. Het CTB en de Plantenziektkundige Dienst (PD)¹⁶⁰ stellen dat er geen middelen zijn toegelaten die specifiek zijn toegelaten voor de teelt van hennep met als doel medicinaal¹⁶¹ gebruik. Ook voor cannabis die legaal gekweekt wordt in Nederland, voor de vezelteelt, is er door het CTB een aantal middelen toegelaten voor professioneel gebruik. De gebruikers van deze gewasbeschermingsmiddelen moeten een licentie hebben voor de aankoop van die bestrijdingsmiddelen. Daarnaast stelt artikel 18 van de Wgb dat:

“Een ieder is verplicht ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen of biociden of de tot die middelen behorende werkzame stoffen alsmede ten aanzien van lege verpakkingen voldoende zorg in acht te nemen. Die zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten gevaar ontstaat of kan ontstaan voor de mens, voor dieren of planten waarvan de instandhouding gewenst is, voor planten die aan anderen toebehoren of voor bodem of water, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel onverwijld alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde voornoemd gevaar te voorkomen of de nadelige gevolgen daarvan te beperken en zoveel mogelijk ongedaan te maken.”

Door dit artikel en de MvT¹⁶² is het duidelijk dat een ieder verplicht is om de nodige zorg te betrachten wanneer hij weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door het handelen of nalaten gevaar ontstaat of kan ontstaan voor de mens enzovoort. In relatie tot het (ondeskundig) gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij de illegale hennepkweek hoeft door bijvoorbeeld het gebruik van Vertimec geen gevaar te ontstaan maar is het al voldoende wanneer het gevaar *kan* ontstaan.

Naar mijn mening kan hieruit geconcludeerd worden dat elk gebruik van gewasbeschermingsmiddelen of biociden in strijd is met de Wgb.¹⁶³ Het maakt niet uit of deze middelen gekocht zijn bij bijvoorbeeld de Boerenbond of dat ze illegaal zijn verkregen. Dit omdat, zoals eerder beschreven, er geen enkel bestrijdingsmiddel is toegelaten voor de illegale hennepkweek.

154 K. Beart, *Bestrijdingsmiddelenwijzer*, Lekkerkerk: Natuurverrijking 2005.

155 Artikel 19 en 20 Wgb

156 Artikel 29 lid 1 sub d Wgb.

157 Artikel 71 lid 1 Wgb.

158 Artikel 78, 1e lid Wgb in verband met artikel 26 1e lid van de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden.

159 Artikel 74 lid 2 van de Wgb.

160 Schriftelijke informatie CTB en de PD van 10 maart 2009.

161 Cannabis flos Bedrocan, bestaat uit de gedroogde bloemtoppen van de plant Cannabis Sativa. Het wordt speciaal geteeld voor levering via de apotheek zodat een constante kwaliteit wordt geleverd. Het bevat verschillende werkzame stoffen, waaronder dronabinol en cannabidiol.

162 *Kamerstukken II* 2005/2006, 30 474, nr. 3 p. 60.

163 Artikel 18 en 19 Wgb in verband met artikel 1a onder 1 van de WED.

Het gebruik van een gewasbeschermingsmiddel of biociden bij het kweken van hennep is een overtreding van de Wgb. Deze overtreding is strafbaar gesteld in artikel 1a lid 1 van de Wet op de

“Ik zie wel mogelijkheden in de toepassing van de aanpak van hennepkwekers op deze wijze. Elke manier om deze criminelen een halt toe te roepen zijn meer dan welkom. Het volksgezondheidsaspect valt buiten de opdracht van de Taskforce, echter als hier sprake is van een schadelijkheid voor de volksgezondheid dan kan dit meegenomen worden in het doel. Een groot en valide onderzoek hiernaar is dan wel noodzakelijk.

Aldus de Programmamanager van de Taskforce aanpak georganiseerde hennepcultuur de heer Drs. M.R. Daniel

Economische Delicten (WED). Deze overtreding is volgens artikel 2 onder 1 van de WED een misdrijf. De maximale straf die daarop gesteld is, is volgens artikel 6 lid 1 van de WED een gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren, taakstraf of een geldboete van de vijfde categorie.¹⁶⁴ Artikel 23 lid 1 Sr stelt dat de veroordeelde verplicht is tot betaling van de geldboete binnen de wettelijk gestelde termijn. Ondanks deze constatering, is het de vraag of toepassing van de Wgb een meerwaarde is in de strijd tegen de illegale hennepkweker. Het kweken van hennep is al strafbaar volgens de Opw waardoor het toepassen van de Wgb alleen een meerwaarde heeft in hoogte van een eventuele strafeis. Wanneer in een hennepkwekerij bestrijdingsmiddelen worden aangetroffen, maar het beroep of bedrijfsmatige karakter van de handelingen niet aangetoond kan worden¹⁶⁵ dan kan alsnog de Wgb¹⁶⁶ worden toegepast.

Door de strafbepalingen in de Wgb, in het bijzonder artikel 18 Wgb, is het tevens van belang om artikel 174 Sr nader te bekijken in relatie tot schuld en opzet.

4.3 Schuld en opzet.

Ons strafrecht is gecodificeerd¹⁶⁷ in het Wetboek van Strafrecht uit 1886. Omdat niet het gehele strafrecht in één wetboek is opgenomen, zijn er meerdere wetten die strafrechtelijke bepalingen bevatten, zoals de Flora- en Faunawet en de Visserijwet 1963. Het strafrecht heeft een aantal beginselen als uitgangspunt, zoals legaliteit¹⁶⁸, schuld en vergelding. De burger dient de regels te kennen en zich daaraan te houden met verantwoordelijkheid voor het eigen gedrag. Verder is het van belang dat de burger weet wat verwacht kan worden van de overheid, bij de opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten. Op grond van die beginselen is het vanzelfsprekend dat het strafrecht alleen ingezet kan worden tegen gedragingen die willens en wetens worden begaan¹⁶⁹ of waar iemand op kan worden aangesproken omdat er mogelijk verwijtbaar roekeloos gedrag¹⁷⁰ is geweest. De rechtvaardiging van deze beginselen staan garant voor een gepast optreden tegen de gepleegde inbreuk op de rechtsorde.

Uitgaande van het materiële strafrecht, niet de regels voor de procedures¹⁷¹, gaat het om de inhoud van een recht. Hierin staan de gevallen omschreven wanneer een persoon, door de staat, kan worden gestraft en staat de straf omschreven die kan worden opgelegd in de omschreven gevallen. De basis voor de strafbaarstelling is dat het een wet in formele zin¹⁷² betreft of te herleiden is tot een

164 Art.23 lid 4 Sr. vijfde categorie per (1 januari 2008) € 74.000.

165 Artikel 11 lid 3 Opw.

166 Artikel 18 en 19 Wgb in verband met artikel 1a onder 1 van de WED.

167 P.W. Brouwer, *Recht, een introductie*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2004, p. 133. Codificatie is op schrift gesteld recht, waaraan de overheid uitsluitende gelding (exclusieve werking) verleent. Door deze exclusiviteit verkrijgt de codificatie tevens de pretentie van volledigheid. Codificatie kan betrekking hebben op een bepaald rechtsgebied, bijvoorbeeld het privaatrecht. Codificatie komt al voor sinds de oudheid. Tot de oudste codificaties behoren de Codex Hammurabi en de Leges duodecim tabularum (Wetten van de Twaalf Tafelen) in het Romeins recht. Het begrip verwijst ook naar bijvoorbeeld de napoleontische Code Civil en wetboeken die daarna tot stand zijn gekomen, zoals het Duitse Bürgerliches Gesetzbuch en het Nederlandse Burgerlijk Wetboek. Gewoonterecht en natuurrecht zijn niet opgeschreven en vallen daarom niet onder gecodificeerd recht.

168 Beschermen van de burger tegen willekeurig overheidsoptreden.

169 Opzet.

170 Schuld.

171 Formeel Strafrecht, Strafvordering heeft betrekking op de wijze waarop in een concreet geval moet worden vastgesteld of de strafwet is overtreden en of een bepaald persoon deswege dient te worden gestraft.

172 Artikel 16 Grondwet.

H4 Schadelijke waren voor het leven of gezondheid

wet in formele zin, zoals een Algemene Plaatselijke Verordening¹⁷³, ook wel het legaliteitsbeginsel of het nulla poena¹⁷⁴ beginsel genoemd.

De wettelijke bepaling van de straf op een overtreding is ontstaan voor de bescherming van bepaalde rechtsbelangen. De norm staat niet voorop, maar de gedraging. Voor het strafrecht is een menselijke gedraging nodig, een natuurlijk persoon die een gedraging verricht die een duidelijke verandering teweeg brengt in de buitenwereld.¹⁷⁵ Strafrechtelijke vervolging voor alleen een gedachte, is op zichzelf niet voldoende. Er moet een 'uiterlijke waarneembaarheid' zijn, anders ontbreekt de strafbaarheid voor de vereiste wederrechtelijkheid.

Strafbare gedragingen, delicten, zijn te onderscheiden in handelingen die gepleegd zijn door actieve gedragingen, de zogenaamde commissiedelicten en handelingen die bestaan uit het nalaten, of het niet doen, de zogenaamde omissiedelicten en als laatste de oneigenlijke omissiedelicten het door

Mijn vrouwtje gaat regelmatig knippen. Regelmatig komt ze thuis van het knippen en is dan duizelig en heeft hoofdpijn. Na een paar dagen gaat het weer over. Ze is ook wel eens naar huis gebracht omdat ze misselijk was van het knippen. Ze wordt ziek van die troep die gebruikt wordt tijdens de hennepweek. Je kunt dat ruiken in zo'n ruimte waar geknipt wordt. Erg gezond is het niet, maar het verdient wel aardig.

Aldus een anonieme kweker van hennep

nalaten een commissiedelict plegen. Deze onderscheiding is van belang voor de rechter om de menselijke gedraging te toetsen aan de bestandsdelen voor de kwalificatie van deze gedraging.

In het Wetboek van Strafrecht is opzet of schuld voor misdrijven een vereiste. Waarbij het doleus misdrijf, volgens de delictsomschrijving, opzet vereist en voor een culpoos misdrijf, volgens de delictsomschrijving, schuld vereist is. Bij overtredingen is noch schuld noch opzet vereist. Belangrijk hierbij is dat ons strafrecht het beginsel hanteert van geen straf zonder schuld.¹⁷⁶ Voor elk strafbare handeling is in principe schuld vereist. Schuld betekent verwijtbaarheid. Met andere woorden, de inbreuk op de strafwet moet voor de dader vermijdbaar zijn geweest, datgene wat aan de dader verweten wordt is zijn verkeerde keuze.

4.3.1 Opzet

In het wetboek van 1809 stond: 'Opzet is de wil om te doen of te laten die daden, welke bij de wet geboden of verboden zijn.'¹⁷⁷ Opzet zonder te weten waarop de handeling is gericht, is niet denkbaar. De nadruk valt op het gewild hebben van het gevolg. Het gaat om willens en wetens: bij wetens

Natuurlijk vertel je niet tegen de koper van de wiet wat er op en inzit. Als je dat vertelt geeft dat alleen maar meer vragen. Het gaat mij alleen maar om het geld, zelf gebruik ik die wiet niet. Volgens mij is die wiet niet gezond en hij ruikt soms vreemd.

Aldus een anonieme kweker van hennep

denken we aan de op dat moment beschikbare kennis, bij weten ligt het accent op het doel dat de dader voor ogen had. Bij materieel omschreven opzetdelicten lijkt de vraag of de opzet op het gevolg is gericht en de vraag naar de aanwezigheid van het causaal verband samen vallen. Iemand met een pistool willen vermoorden is een duidelijk voorbeeld waarbij opzet en causaliteit samenvloeien. De vraag naar het causaal verband en de vraag naar de culpa laten zich nog maar moeilijk van elkaar scheiden, door een aantal arresten is de opzet en de causaliteit duidelijk verwoord, zoals in het Haarlemse doodslag arrest.¹⁷⁸

173 Algemene Plaatselijke Verordening (APV) (vroeger Algemene Politie Verordening genoemd) is de in Nederland gangbare term voor door de gemeente uitgevaardigde (lagere) wetgeving.

174 D.H. de Jong & G.Knigge, *Het materiële strafrecht*, Deventer: Kluwer 2003, p. 3.

175 J. De Hullu, *Materieel Strafrecht, Over algemene leerstukken van strafrechtelijke aansprakelijkheid naar Nederlands recht*, Deventer: Kluwer 2006, p.143.

176 David Simons (1860-1930) stelt: "geen straf zonder schuld." Dit uitgangspunt bracht hem tot afwijzing van de tot 1916 in de rechtspraak gehuldigde zogenaamde leer van het materiële feit, waardoor er voor een veroordeling wegens een overtreding geen schuld bij de dader hoefde te worden vastgesteld en P.A.M. Mevis, *Capita Strafrecht, Een thematische inleiding*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2006, p. 592.

177 D.H. de Jong & G.Knigge, *Het materiële strafrecht*, Deventer: Kluwer 2003, p. 97.

178 HR 7 mei 1985, NJ 1985, 821 zie ook HR 26 juni 1962 NJ 1963, 11.

Opzet is een neutrale constatering van wat de dader gewild en geweten heeft. Naast zedelijk neutraal is het opzet ook kleurloos in die zin, dat uitsluitend opzet op de bestanddelen in de delictsomschrijving is vereist.¹⁷⁹ Voor de opzet bij een delict als doodslag of moord is dus slechts vereist, dat de dader doelgericht handelde, dus de dood van een ander wilde en handelde in de bewuste veronderstelling, dat hij de dood ook teweeg zou brengen. Eigenlijk is de term ‘bewust’ het woord wat qua betekenis het beste past bij wat ‘opzet’ inhoudelijk precies is. Het zogenaamde Porsche arrest¹⁸⁰ is een toonaangevend voorbeeld tussen bewuste schuld en opzet, maar vormt een onderstreping van het ‘wilselement’ als een noodzakelijke vereiste voor opzet.

In de hennepkweek maken criminele organisaties gebruik van onder andere mensen uit Polen om de hennepplanten te verzorgen¹⁸¹, zoals het geven van water maar ook het besproeien van de hennepplanten met gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast worden deze mensen ingezet bij het oogsten en het uiteindelijk knippen van de hennep.¹⁸² Deze mensen komen hierdoor direct in aanraking met deze gewasbeschermingsmiddelen, die volgens de Wgb verboden zijn, maar die door het gebruik schadelijk zijn voor de gezondheid of het leven. De toxiciteit¹⁸³ van de middelen is bij de gebruiker veelal niet bekend waardoor deze bewerker zonder dat hij het weet wordt blootgesteld aan voor de gezondheid schadelijke stoffen. Het voert te ver om in dit onderzoek uitvoerig stil te staan bij het artikel 273f Sr¹⁸⁴, maar bij het aantreffen van bijvoorbeeld Poolse werknemers¹⁸⁵ in een hennepkwekerij die werken met gewasbeschermingsmiddelen of waar deze gewasbeschermingsmiddelen worden aangetroffen, is het gerechtvaardigd op grond van artikel 273f Sr in relatie met artikel 174 Sr nader onderzoek te doen.¹⁸⁶

4.3.2 Voorwaardelijke opzet

Bewuste schuld grenst aan voorwaardelijk opzet en voorwaardelijke opzet is in het strafrecht een belangrijk leerstuk dat de ondergrens van opzet aangeeft.¹⁸⁷

Het verschil is dat de dader met voorwaardelijk opzet onverschillig is ten aanzien van het gevolg, hij neemt dat op de koop toe. Bij bewuste schuld is de dader lichtzinnig, de dader schat de risico's verkeerd in. Het downloaden van grote hoeveelheden pornobestanden waarbij welbewust de verdachte aanmerkelijke kans aanvaardt daarmee tevens kinderporno te downloaden, is bewuste schuld die grenst aan voorwaardelijke opzet.¹⁸⁸

Het essentiële verschil tussen bewuste schuld en voorwaardelijke opzet is gelegen in de inschatting van de gevolgen en de daarop innerlijke actie, het verschil van de instelling van de dader. Waar het bij bewuste schuld om het innerlijke van de dader gaat van *“Het zal toch wel niet gebeuren”*, achteraf een ongegrond optimisme. En bij voorwaardelijke opzet: *“Het kan me niet schelen of het gevolg zich voordoet”*, wordt het gevolg op de koop toe genomen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat wanneer de dader weet dat het gevolg kan intreden, maar handelt in het vertrouwen dat het niet zal intreden er geen sprake meer is van opzet. Echter in de hennepkweek is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (veelal) gemeengoed. Uiteindelijk is het belang van de kweker om de hennepoogst te vrijwaren van onder meer spint, en niet de gezondheid van de eindgebruiker.¹⁸⁹ Hierdoor is de kweker zich (slechts) bewust van de mogelijkheid dat het gevolg, schadelijkheid voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker, zich kan voordoen, waardoor voorwaardelijke opzet aannemelijk is.¹⁹⁰

¹⁷⁹ J. de Hullu, *Materieel strafrecht, Over algemene leerstukken van strafrechtelijke aansprakelijkheid naar Nederlands recht*, Deventer: Kluwer, 2006. p. 208.

¹⁸⁰ HR 15 oktober 1996, *NJ* 1997, 199.

¹⁸¹ Rapport KLPD-Dienst IPOL 2008, *Het groene goud, Verslag van een onderzoek naar de cannabissector voor het Nationaal dreigingsbeeld 2008*, KLPD-Dienst IPOL, 2008.p. 70 – 74.

¹⁸² Spapens e.a.2007, *De wereld achter de wietteelt*, Meppel: Boom Juridische uitgevers, 2007, op 12 juli 2007 aangeboden aan de Tweede Kamer, *Kamerstukken II* 2006-2007, 24077, nr. 201.

¹⁸³ W. Traag e.a., 2001, *Onderzoek naar residuen van bestrijdingsmiddelen in nederwiet*, Wageningen: RIKILT, 2001. P. 5.

¹⁸⁴ Artikel 273f Sr Mensenhandel.

¹⁸⁵ Frank Bovenkerk & W. Hogewind, *Hennepkweek in Nederland*, Zeist: Uitgeverij Kerckebosch, 2002

¹⁸⁶ J. van der Leun & L. Vervoor, *Slavernij-achtige uitbuiting in Nederland, Een inventariserende literatuurstudie in het kader van de uitbreiding van de strafbaarstelling van mensenhandel*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2004. P. 49

¹⁸⁷ J. de Hullu, *Materieel strafrecht, Over algemene leerstukken van strafrechtelijke aansprakelijkheid naar Nederlands recht*, Deventer: Kluwer 2006. p. 234.

¹⁸⁸ RB Groningen 5 augustus 2004, *LJN* 070216-04 en HR 25 maart 2003, *LJN* AE9049.

¹⁸⁹ Zie ook hoofdstuk 1, paragraaf 1.2 van dit onderzoek.

¹⁹⁰ HR 9 november 1954, *NJ* 1954, 55 (Cicero-arrest).

4.3.3 Opzet als zekerheidsbewustzijn en waarschijnlijkheidsbewustzijn

■ **Waarschijnlijkheidsbewustzijn:**

Bij waarschijnlijkheidsbewustzijn liggen de gevolgen van het handelen op het moment van handelen in de toekomst. Datgene wat de dader zich afvraagt of bepaalde gevolgen zullen intreden. De dader weet dat er een aanmerkelijke kans of risico zal zijn bij de gevolgen, maar die worden op de koop toegenomen. Op geen enkele wijze wordt getracht om de gevolgen te voorkomen. Het behelst een zekere vorm van onverschilligheid. Kost wat kost moet het doel gehaald worden. In de meeste gevallen zal dit leiden tot opzet, door het willen en weten. Wie zich niet laat afschrikken door de waarschijnlijkheid van het gevolg, aanvaardt dat gevolg weer als consequentie van zijn daad.¹⁹¹ Zo is het vergelijk naar het bekende Hoornse-taart-arrest¹⁹² naar het gebruik van bestrijdingsmiddelen bij de kweek van hennep te maken. Door de kweker wordt namelijk (ondeskundig) bestrijdingsmiddelen gebruikt, die schadelijk voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker van die henneproducten zijn.

Lever mij de hennepkwekerij met de vervuilde wiet, die schadelijk is voor de gezondheid en ik vervolg voor artikel 174 Sr.

Aldus Mr. W. Bos verantwoordelijke Officier van Justitie landelijke aanpak hennenteelt

Bij waarschijnlijkheidsbewustzijn zijn twee vereisten van belang; de dader moet zich bewust zijn geweest van de mogelijkheid en de dader moet de kans op het gevolg hebben 'aanvaard', zich welbewust aan de mogelijkheid te hebben blootgesteld (onverschilligheid).

■ **Zekerheidsbewustzijn:**

Zekerheidsbewustzijn ook wel noodzakelijkheidsbewustzijn is een vorm van opzet waarbij de dader het gevolg niet beoogt, maar wel weet wat de gevolgen kunnen zijn. In dat geval worden de gevolgen op de koop toe genomen.¹⁹³ Met andere woorden; met zekerheidsbewustzijn wil de dader het gevolg niet in het leven roepen, maar accepteert het risico dat het kan gebeuren. Een bekend voorbeeld is het geval van Thomas van Bremerhaven, dat zich in 1875 in Duitsland afspeelde. Deze Thomas had het plan opgevat om een tijdbom aan boord van een schip te plaatsen met de bedoeling dat de ontploffing het schip zou doen zinken en dat hij de verzekeringspenningen zou innen. Hij wist dat hij daarmee ook de dood van de opvarenden zou veroorzaken, al was het hem daarom niet te doen. De bom ontplofte voortijdig, toen het schip nog aan de wal lag, 88 mensen werden gedood. Het Reichsgericht¹⁹⁴ nam opzet bij noodzakelijkheidsbewustzijn aan. Ook in de Nederlandse rechtspraak is opzet bij zekerheids- of met noodzakelijkheidsbewustzijn in de rechtspraak erkend.¹⁹⁵ Wanneer een opzettelijk gepleegde daad noodzakelijk schade moet toebrengen, ligt in de opzet tot de daad de van haar onafscheidelijke beschadiging vanzelf opgesloten.¹⁹⁶ Wie een handeling wil, wil ook de met de handeling noodzakelijk verbonden gevolgen. Opzet met zekerheidsbewustzijn is voldoende voor 'oogmerk'.¹⁹⁷

4.4 Toepasbaarheid artikel 174 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht

"Hij die waren verkoopt, te koop aanbiedt, aflevert of uitdeelt, wetende dat zij voor het leven of de gezondheid schadelijk zijn, en dat schadelijk karakter verzwijgende, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren of geldboete van de vijfde categorie."

Gedacht wordt dat artikel 174 en 175 Sr hun praktische waarde hebben verloren door onder meer de invoering van de Warenwet en de Vleeskeuringswet.¹⁹⁸ Dit is in relatie met het kweken van hennep incorrect, ondanks dat hennep of henneproducten niet onder de werking van de WaW vallen, is de

191 D.H. de Jong & G.Knigge, *Het materiële strafrecht*, Deventer: Kluwer 2003, p. 104.

192 HR 19 juni 1911, W 9023.

193 D.H. de Jong & G.Knigge, *Het materiële strafrecht*, Deventer: Kluwer 2003, p. 104.

194 Das Reichsgericht war das oberste Straf- und Zivilgericht im Deutschen Reich.

195 HR 21 mei 1900, W 7461.

196 HR 15 maart 1909, W 8842.

197 HR 15 januari 1934, NJ 1934, p. 402, W 12754.

198 De Vleeskeuringswet is ingetrokken op 1 januari 2006.

toepasbaarheid van deze artikelen voor hennep die (ondeskundig) bewerkt is met gewasbeschermingsmiddelen mogelijk wel van toepassing.

In eerste instantie is het van belang om aan te geven wat bedoeld wordt met “waren die schadelijk zijn, wanneer ze in overeenstemming met haar bestemming worden gebruikt.” Zoals hiervoor beschreven vallen hennep en henneproducten niet onder de werking van de WaW of de Tabakswet. Gelet op de jurisprudentie kan gesteld worden dat hennep en henneproducten wel vallen onder de werking van artikel 174 Sr omdat volgens de MvT de reikwijdte is uitgebreid tot alle soorten van waren en dat de Hoge Raad in een uitspraak heeft bepaald dat met ‘waren’ alle handelswaar bedoeld wordt, met uitzondering van chemische afvalstoffen.¹⁹⁹ Volgens het woordenboek wordt met handelswaar een goed bedoeld.²⁰⁰

Als de verkoper van hennep, die (ondeskundig) bewerkt is met bestrijdingsmiddelen, de kopers inlicht over het schadelijke karakter van de door hem verkochte hennep dan is hij niet strafbaar voor artikel 174 Sr. Wanneer de verkoper de schadelijkheid kent maar deze verzwijgt dan valt hij onder de werking van artikel 174 Sr. Voor strafbaarheid van artikel 174 is het noodzakelijk dat de dader weet dat de (hennep) ‘waren’ voor het leven of de gezondheid schadelijk zijn. Wanneer de dader geen zekerheid daarover heeft gehad, maar zich wel bewust is geweest van de reële mogelijkheid dat de waren schadelijk zouden blijken te zijn en dat risico op de koop toe heeft genomen is er sprake van voorwaardelijke opzet. Belangrijk hierbij is dat het volgens de MvT niet expliciet gaat om het eindproduct maar dat het gaat om de inmengende stof²⁰¹, zoals Abamectine of Torque.

Artikel 175 Sr heeft geen meerwaarde in de strijd tegen hennep. Ik ben geen officier van justitie maar als ik dat zou zijn dan zou ik vervolging inzetten op artikel 174 Sr. Zorg voor veel publiciteit en niemand kan nog zeggen dat hij het niet wist. De gevaren van toevoegingen tijdens de kweek en na de kweek leveren wel degelijk gezondheidsrisico's op. Bewijs dat het toegevoegde middel schadelijk is voor de gezondheid en laat desnoods een toxicoloog verklaren wat het doet met je lichaam en je hebt een goede zaak.

Aldus Dr. Mr. W. Damen, politierechter in het arrondissement 's-Hertogenbosch tevens afgestudeerd bioloog.

Uit interviews gehouden met (illegale) kwekers blijkt dat alle (geïnterviewde) kwekers gebruik maken van bestrijdingsmiddelen. Zij maken gebruik van ‘verboden’ bestrijdingsmiddelen. Deze bestrijdingsmiddelen worden aangekocht in België of bij de growshops in Nederland. De verkoop in Nederland bij de growshops is “van onder de toonbank.” Elke kweker kweekt op zijn eigen manier zijn hennep. Iedere kweker gebruikt ook zijn eigen bestrijdingsmiddelen waarmee goede ervaringen zijn. Het meest voorkomende middel dat gebruikt wordt, is: “Vertimec” met de werkzame stof Abamectine.

Kwekers spreken over dit bestrijdingsmiddel uit dat dit gevaarlijk spul is en dat bij het gebruik daarvan de afzuiging extra hoog wordt gezet. Het spul stinkt heel erg en de meeste kwekers krijgen er pijn van in de keel en hebben een branderig gevoel in de ogen en op de huid. Zij stellen allemaal dat de hennepkweek bestemd is voor de verkoop en dat zij deze hennep zelf niet gebruiken. “Die hennep is kei ongezond.” De hennep is schadelijk door het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Wanneer zij voor zichzelf kweken dan gebruiken ze “die rotzooi” niet. Hoeveelheden of gebruiksaanwijzingen voor het gebruik van die bestrijdingsmiddelen zijn er niet, door te experimenteren met bestrijdingsmiddelen en hoeveelheden wordt bijvoorbeeld de spint bestreden. Nieuwe stekjes die aangekocht zijn, worden gedompeld in een oplossing van water en een bestrijdingsmiddel om gedragen ziektes bij het aankoopadres te elimineren. Vervolgens worden diverse bestrijdingsmiddelen tot op de laatste dag van de oogst gebruikt om ondermeer spint te voorkomen of te verwijderen. Hennep met spint is weliswaar gewoon te roken maar de bloem, de top, groeit niet meer. Doordat de toppen niet meer groeien, neemt het volume niet toe. Momenteel zijn er zelfs kwekers die gebruik maken van groeibevorderende middelen en daarmee de wortels van de planten injecteren om op deze wijze een grotere bloem te krijgen wat uiteindelijk resulteert in meer kilogrammen opbrengst. Dus uiteindelijk meer financieel gewin.

Naar aanleiding van deze interviews wordt verwezen naar het arrest van de Hoge Raad van 19 oktober 1965 waarbij zowel de verdachte als de getuige deskundige wisten dat het ‘waar’ schadelijk

¹⁹⁹HR 27 april 1982, NJ 1982, 638 en HR 16 maart 1993, NJ 1993, 718.

²⁰⁰ Hedendaags Nederlands Van Dale Groot Woordenboek, Utrecht: Van Dale Lexicografie BV. 2002.

²⁰¹ H.J. Smidt & J.W. Smidt, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, Volledige verzameling van regeerontwerpen, gewisselde stukken, gevoerde beraadslagingen, enz.* Haarlem: H.D. Tjeenk Willink 1891, p. 158 Tweede Boek Misdrijven.

kon zijn voor de gezondheid. Zowel uit dit arrest²⁰² en de MvT²⁰³ blijkt dat schadelijkheid voor de gezondheid slechts verondersteld hoeft te worden.

4.5 Samenvatting

Uit vorenstaande blijkt dat er een grote hoeveelheid nederwiet in Nederland geproduceerd wordt, voor zowel de binnenlandse markt als voor de export. Deze productiehoeveelheid is zo groot dat nederwiet behoort tot een consumptiegoed. Daar waar de overheid zich tot taak stelt om consumenten te beschermen tegen producenten en hun producten, vallen hennep en henneproducten niet onder de werking van enige wet, met uitzondering van de Opw. Echter het Wetboek van Strafrecht heeft voor de artikelen 174 en 175 Sr ook tot doel, de bescherming van de menselijke gezondheid en het leven tegen handelaren die bewust gevaarlijke producten op de markt brengen, zonder die gevaarlijke aard bekend te maken. De WaW en de Tabakswet sluiten expliciet hennep en henneproducten uit. Daar waar de kweker van hennep (ondeskundig) gewasbeschermingsmiddelen aanwezig heeft of gebruikt, maakt hij zich schuldig aan een misdrijf van de Wgb. De straf die daarop bedreigd is, is maximaal zes jaar gevangenisstraf of een geldboete van

Ik vind het een vernieuwende manier van denken om op deze wijze de strijd aan te gaan tegen de hennep telers. De uiteindelijke conclusie zal zijn, dat de wiet 'gezonder' wordt. De kwekers werken marktconform en passen hun product aan, aan de vraag. Het voordeel is echter wel aanwezig, de kweker wordt enerzijds op achterstand gezet ten opzichte van de opsporing en anderzijds is de volksgezondheid daarbij gebaat.

Korpschef van de regiopolitie Brabant-Noord de heer Drs. E. Akerboom portefeuillehouder in de Raad van Hoofdcommissarissen aanpak georganiseerde hennep teelt.

de vijfde categorie. Doordat voor hennep geen enkel middel is toegelaten, is elk deskundig of ondeskundig gebruik strafbaar gesteld in de Wgb.

Het Wetboek van Strafrecht en haar leer over schuld en opzet zijn toepasbaar op de kweker die (ondeskundig) bestrijdingsmiddelen gebruikt. Uit de interviews komt duidelijk naar voren dat elke kweker die hennep kweekt uit winstbejag niet geïnteresseerd is in de gezondheid van de eindgebruiker. Door enkel de toevoeging van bepaalde stoffen, die schadelijk zijn voor de gezondheid of voor het leven wordt minimaal artikel 175 Sr (schulddelict) door gevolgschuld om de hoek kijken. De kweker heeft niet de opzet om de gezondheid van de koper van de hennep te schaden, maar neemt dat op de koop toe. De kweker is door winstbejag, uitermate onvoorzichtig en neemt elk gevolg van het gebruik van zijn gekweekte hennep eveneens op de koop toe. Hierdoor is artikel 174 Sr door voorwaardelijke opzet, waarschijnlijkheids- of zekerheidsbewustzijn toepasbaar. Voor de toepasbaarheid van artikel 174 Sr is het van belang dat de toegevoegde stoffen schadelijk zijn voor het leven of de gezondheid voor de eindgebruiker en het opzettelijk verzwijgen van die wetenschap. Daarom is het van belang dat uitvoerig wordt ingegaan op de toegevoegde stoffen en de eventuele schadelijkheid voor het leven of de gezondheid voor toepassing van artikel 174 Sr.

202 HR 19 oktober 1965, NJ 1966, 270.

203 H.J. Smidt & J.W. Smidt, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, Volledige verzameling van regeerontwerpen, gewisselde stukken, gevoerde beraadslagen, enz.* Haarlem: H.D. Tjeenk Willink 1891, p. 159 Tweede Boek Misdrijven.

Hoofdstuk 5 Gebruik bestrijdingsmiddelen bij de hennep teelt

5.1 Inleiding

De aardappelziekte veroorzaakte in 1845 de grote Ierse hongersnood.²⁰⁴ Enkele jaren daarvoor had de ziekteverwekker, de schimmelachtige *Phytophthora infestans*²⁰⁵, zich al verspreid vanuit Midden- en Zuid-Amerika, naar het oosten van de Verenigde Staten, en breidde zich elk jaar verder uit. Met een lading aardappelpootgoed kwam deze schimmel ook Europa binnen met desastreuze gevolgen voor miljoenen mensen. Door onvoorzichtigheid met besmette planten is sinds 1980 de gehele landbouw besmet. Een hele familie aan schimmelstammen is ontstaan die zich aardig aanpast aan en tegen gewasbeschermingsmiddelen.

Net zoals in de land-, tuin-, en bosbouw willen telers van hennep ook gewassen die gelijk van vorm zijn en waarvan de opbrengst zo groot mogelijk is. Hennep is de oudste gecultiveerde en veredelde vezelplant.²⁰⁶ In de hennep teelt wordt veel gebruik gemaakt van superieure en identieke nakomelingen, afkomstig van geteelde ouderlijnen. Het gevolg van dit alles is dat er vaak genetisch identieke planten worden geplant.²⁰⁷ Deze planten zijn daardoor ook in gelijke mate vatbaar voor bepaalde ziekten, waaronder schimmels, maar ook onvatbaar voor bepaalde bestrijdingsmiddelen.²⁰⁸ Dit kan tot resistentie voor bestrijdingsmiddelen leiden en een toename van residuen in hennepplanten.

5.2 Onderzoek naar gebruikte bestrijdingsmiddelen in de hennep teelt

Voor de toepassing van artikel 174 Sr is het van belang om vast te stellen welke bestrijdingsmiddelen gebruikt worden tijdens het kweken van hennep, dat als residu achterblijft in wiet. Deze residuen dienen voor de bewijsbaarheid van dat artikel schadelijk te zijn voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker. Om dit aan te tonen is een beperkt biologisch-chemisch onderzoek verricht. Het is een beperkt onderzoek in achttien monsters nederwiet die door de regiopolitie Brabant-Noord in gevestigde coffeeshops in 's-Hertogenbosch zijn aangekocht. In totaal zijn vier monsters aangekocht bij de zes aanwezige coffeeshops. De gemeente 's-Hertogenbosch heeft zes coffeeshops volgens het gehanteerde gemeentelijke maximumbeleid. Ten tijde van de aankoop van deze monsters waren twee van de zes coffeeshops door bestuursdwang gesloten. Doordat niet elke coffeeshop dezelfde producten verkoopt, is nederwiet aangekocht met verschillende namen. Bij de aankoop is expliciet gevraagd naar nederwiet, niet zijnde buitenwiet.²⁰⁹ Verder is een hoeveelheid monsters gebruikt van hennepplanten afkomstig uit een zogenaamde mega hennepkwekerij (zesduizend aangetroffen volwassen hennepplanten) te Heerhugowaard. Daarnaast zijn monsters van aangetroffen en geruimde hennepplantages uit twee woningen te 's-Hertogenbosch gebruikt. Bij de door de politie aangetroffen en geruimde plantages, zowel uit de loods als de woningen zijn monsters genomen van de hennepplanten die direct na binnenkomst van de locatie aan de linkerhand is aangetroffen. De monsters afkomstig van de coffeeshops zijn achtereenvolgens genummerd, 1.1 t/m 1.3, 2.1 t/m 2.3, 3.1 t/m 3.3 en 4.1 t/m 4.3, de monsters uit de loods zijn genummerd 1a t/m 1d "loods" en de monsters uit de woningen zijn genummerd 2a t/m 2d "woning".

Aan de hand van interviews met kwekers van hennep is een selectie gemaakt van drie meest gebruikte bestrijdingsmiddelen tijdens de hennepkweek. Dit zijn de stoffen Torque²¹⁰, Dichlorvos²¹¹ en Vertimec.²¹² Door studenten van de Academie voor de Technologie van Gezondheid en Milieu Avans hogeschool te Breda is een biologisch-chemisch onderzoek verricht naar eventuele aanwezigheid van deze drie stoffen. Door deze studenten is een screeningstechniek gebaseerd op

204 De Grote Hongersnood (Engels: Great Famine, ook wel: Potato Famine) is de periode van voedselschaarste die Ierland tussen 1845 en 1850 trof. Voor hun voedselvoorziening waren de Ieren grotendeels afhankelijk van de aardappeloogst. Negentig procent daarvan was echter mislukt als gevolg van de aardappelziekte *Phytophthora infestans* die veroorzaakt werd door monocultuur..

205 < www.kennisakker.nl > 8 april 2009.

206 < <http://projecten.natuurenwetenschap.be> > 8 april 2009.

207 Monocultuur is het in grote gebieden verbouwen van maar één soort gewas..

208 < www.plantenziektekunde.nl > 14 maart 2009.

209 Wiet die buiten wordt gekweekt.

210 Gewasbeschermingsmiddel, insecticiden, zeer vergiftig bij inademen, irriterend voor de huid, BASF Nederland B.V. Postbus 1019 6801MC Arnhem.

211 Gewasbeschermingsmiddel uitgesloten door de commissie van 6 juni 2007, richtlijn 2007/387/EG.

212 Toelatingsnummer Ctgb 10020, artikel 122, lid 1 van de Wgb op basis waarvan het Ctgb op 30 november 2007 een besluit heeft genomen.

massaspectrometrie²¹³ uitgevoerd op de aangeboden monsters. Voor de uitslagen van dit beperkte onderzoek wordt verwezen naar bijlage 1 van dit onderzoeksrapport. Doordat het vaststellen van de middelen Torque en Dichloorvos complex is, hebben de studenten zich beperkt tot het middel abamectine. Daarom is in dit onderzoek alleen naar het middel abamectine een afgerond onderzoek verricht.

5.2.1 Onderzoek RIKILT-DLO en direct gevaar door het gebruik van bestrijdingsmiddelen

In 1999 (gepubliceerd in 2001) werd in opdracht van het Trimbos – Instituut en de Jellinekkliniek door het Rijks-Kwaliteitsinstituut voor Land- en Tuinbouwproducten (RIKILT-DLO) een onderzoek verricht naar de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in monsters van nederwiet.²¹⁴ Het onderzoek is eerder verwoord in dit rapport.²¹⁵ Het rapport stelt dat de veiligheid voor de mens van een chemische stof die als een verontreiniging met een levensmiddel wordt ingenomen is gegarandeerd indien het veilige dosisniveau dat internationaal wordt aangeduid als 'tolerable daily intake (TDI)', niet wordt overschreden. Het rapport spreekt echter over ADI²¹⁶ wat soortgelijk is aan TDI.²¹⁷ TDI geldt alleen voor orale inname. Bij het roken wordt de giftige stof geïnhaleerd. Voor bepaalde stoffen is blootstelling door inhalatie giftiger dan wanneer de stof ingeslikt wordt. Het RIKILT concludeert dat het niet aannemelijk is dat bij verbranding schadelijker producten ontstaan dan het gewasbeschermingsmiddel zelf, de moederstof.²¹⁸ Het RIKILT hanteert een worst case scenario en berekent het maximale ADI voor een volwassen

Iedere kweker kweekt op zijn eigen manier en gebruikt op zijn eigen manier daarbij bestrijdingsmiddelen. Die middelen zoals Vertimec koop je bij de growshop of in België. Er zit geen gebruiksaanwijzing bij en je gebruikt het op de gok. De ervaring leert of je het goed doet. Geen kweker interesseert het of de wiet schadelijk is, de opbrengst is het belangrijkste. Dat die wiet schadelijk is voor de gezondheid is voor mij wel duidelijk. Je wilt niet weten hoeveel troep ik erop spuit. De wiet gaat toch naar het buitenland. Momenteel zijn er kwekers die de wortels injecteren met anabolen, ze krijgen hierdoor grotere toppen.

Aldus een anonieme kweker van hennep

persoon van 60 kilogram lichaamsgewicht. Voor abamectine is de ADI 0,002 mg per kg lichaamsgewicht en mag iemand van 60 kilogram (standaardgewicht voor een volwassen persoon) niet meer dan $60 \times 0,002 = 120$ microgram (μg) maximaal innemen per dag.²¹⁹ Bij een joint met drie gram cannabis wordt een hoeveelheid abamectine ingenomen via de longen en dit blijkt op 0,27 μg te liggen wat meer dan 70 keer lager ligt dan de nog aanvaardbare dosis. Ondanks deze geruststelling dient opgemerkt te worden dat sinds de uitvoering van dit onderzoek geruime tijd is verstreken en dat de toename van de productie van illegale hennep enorm is toegenomen waarbij mogelijk meer en zwaardere bestrijdingsmiddelen worden toegepast en dat het onderzoek beperkt is geweest tot nederwiet uit de coffeeshops te Amsterdam.

Door de studenten van de Avans Hogeschool²²⁰ zijn zes van de totaal aangeleverde monsters onderzocht op de aanwezigheid van abamectine, zijnde de werkzame stof in Vertimec. In vier van de zes monsters werd de aanwezigheid van abamectine aangetoond, in zowel bladmateriaal als in gedroogde toppen van nederwiet. De concentratie per kg plantmateriaal betrof 2,9 mg per kg. Ondanks dat het onderzoek niet volledig was, zijn deze schattingen veel hoger dan door het RIKILT²²¹ uitgevoerde onderzoek. Door hen werd een hoogst gemeten concentratie abamectine van 0,09 mg per kg aangetroffen in monsters van nederwiet. Ten opzichte van het eerder uitgevoerde onderzoek

213 Massaspectrometrie is een veelzijdige techniek, die gebruikt kan worden voor de identificatie, kwantificatie en profilering van isotopen, moleculen en molecuulcomplexen in zeer kleine hoeveelheden van chemische en biologische mengsels.

214 W. Traag e.a., 2001, *Onderzoek naar residuen van bestrijdingsmiddelen in nederwiet*, Wageningen: RIKILT, 2001.

215 Zie hoofdstuk 1, paragraaf 2 van dit rapport.

216 Een ADI wordt doorgaans afgeleid uit dierproeven bij verschillende diersoorten en dan wordt de diersoort het meest gevoelig is voor de stof als basis genomen voor het afleiden van de ADI of TDI. Incidenteel is deze waarde vastgesteld op basis van gegevens die verkregen zijn uit onderzoek bij mensen die aan de betreffende stof blootgesteld zijn geweest.

217 W. Traag e.a., 2001, *Onderzoek naar residuen van bestrijdingsmiddelen in nederwiet*, Wageningen: RIKILT, 2001. P.14.

218 W. Traag e.a., 2001, *Onderzoek naar residuen van bestrijdingsmiddelen in nederwiet*, Wageningen: RIKILT, 2001. P.14.

219 W. Traag e.a., 2001, *Onderzoek naar residuen van bestrijdingsmiddelen in nederwiet*, Wageningen: RIKILT, 2001. P.15.

220 Zie bijlage 1 van dit onderzoek.

221 W. Traag e.a., 2001, *Onderzoek naar residuen van bestrijdingsmiddelen in nederwiet*, Wageningen: RIKILT, 2001.

is dit een toename van 32% van het residu abamectine aangetroffen in wiet. Deze aangetroffen hoeveelheid abamectine betekent niet dat de ADI wordt overschreden.

Nadat ik Vertimec op de planten had gespoten werd ik misselijk en duizelig. Ik heb nog lange tijd last gehad van branderige ogen en pijn in mijn keel. Het is gewoon zwaar gif. Ik rook geen wiet die bespoten is met dat spul, dat is echt kei ongezond.

Aldus een anonieme kweker van hennep

De genoemde middelen zijn zeer giftig voor de gezondheid, wat blijkt uit de bij de middelen behorende veiligheidsbladen.²²² Om een beeld te geven van deze middelen, worden zij beschreven in bijlage 2 van dit rapport. Naar mijn mening is aangetoond dat de genoemde middelen bij gebruik, bijvoorbeeld door het besproeien van hennepplanten met Torque, schadelijk kunnen zijn voor de gebruiker.²²³ In eerste instantie zal de kweker van de hennep met deze gevaren in aanraking komen, wat de vraag rechtvaardigt of dat een primaire zorg is voor de overheid. Aan de andere kant dient wel nagedacht te worden over de (medische) kosten die in de toekomst kunnen ontstaan doordat een kweker van hennep als gevolg van het gebruik van bestrijdingsmiddelen ziek wordt.

5.2.2 Medicinale Cannabis

Door het gebruik van die bestrijdingsmiddelen is nog onvoldoende gezegd over de gevaren voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker, de roker van deze nederwiet. Echter naast de eerdere uitkomsten en meningen van de onderzoekers is het resultaat van het Bureau Medicinale Cannabis (BMC) tegenstrijdig met de uitkomsten van het eerder genoemde rapport van het RIKILT.²²⁴ Zij stelt namelijk in haar evaluatie van de kwaliteit van medicinale cannabis in Nederland²²⁵ dat:

“Deze situatie was ongewenst. Los van de strijdigheid met de wetgeving was een belangrijke reden hiervoor dat de kwaliteit van de illegale cannabis onzeker was; de sterkte varieerde (en dus ook de dosering) en er was geen controle op verontreinigingen met bacteriën, schimmels, pesticiden of zware metalen.”²²⁶

In het rapport van 2006 “Een evaluatie van de kwaliteit van medicinale cannabis”²²⁷ staat de passage:

“De verkregen resultaten tonen aan dat de medicinale cannabis die wordt aangeboden via de Nederlandse apotheken betrouwbaarder is en veiliger voor de gezondheid van medicinale gebruikers van cannabis.”

In dit rapport wordt de veiligheid van de gezondheid van de eindgebruiker in relatie gebracht met de persoon die ziek is en waarvoor cannabis wordt voorgeschreven, dus niet met de ‘gewone’ roker van nederwiet.²²⁸ De samensteller van het rapport²²⁹ dringt echter aan op een vervolgstudie met een groot aantal monsters van een groter aantal locaties om onderzoek te doen naar de aanwezigheid van zware metalen, pesticiden en fungiciden.²³⁰

5.2.3 Onderzoek Harvard School (2006-2008)

In tegenstelling tot datgene wat gesteld is in het eerder genoemde onderzoek van het RIKILT, heeft de Universiteit van Denemarken en de Harvard School of Public Health een andere visie over de schadelijkheid van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

222 Richtlijn 2006 /53/EG van de Commissie van 7 juni 2006 en Veiligheidsinformatieblad volgens Verordening (EG) nr. 1907/2006 herzien op 10 oktober 2007 met toelatingsnummer Ctgb 6525, Richtlijn 2006 /53/EG van de Commissie van 7 juni 2006 en Veiligheidsinformatieblad volgens Verordening (EG) nr. 1907/2006 herzien op 10 oktober 2007 met toelatingsnummer Ctgb 7037 en Richtlijn 2006 /53/EG van de Commissie van 7 juni 2006 en Veiligheidsinformatieblad volgens Verordening (EG) nr. 1907/2006 herzien op 10 oktober 2007 met toelatingsnummer Ctgb 7049.

223 Zie onder meer bijlage 2 behorende bij dit rapport.

224 W. Traag e.a., 2001, *Onderzoek naar residuen van bestrijdingsmiddelen in nederwiet*, Wageningen: RIKILT, 2001.

225 Evaluatierapport *Medicinale Cannabis oktober 2005*. < www.minvws.nl/rapporten/gmt/2005/evaluatierapport-medicinale-cannabis.asp > 1 april 2009.

226 Evaluatierapport *Medicinale Cannabis oktober 2005*. P. 17 < www.minvws.nl/rapporten/gmt/2005/evaluatierapport-medicinale-cannabis.asp > 1 april 2009.

227 A. Hazenkamp, *Een evaluatie van de kwaliteit van medicinale cannabis in Nederland. Cannabinoids*. Vol 1, No 1,13 augustus 2006.

228 <www.cannabisbureau.nl/ned/index.htm> 1 april 2009, Niet-dossierstuk 2003-2004, vws0400505, Tweede Kamer, NDS 10840.

229 A. Hazenkamp, *Een evaluatie van de kwaliteit van medicinale cannabis in Nederland. Cannabinoids*. Vol 1, No 1,13 augustus 2006. P.9.

230 Fungiciden zijn middelen gebruikt voor de bestrijding van parasitaire schimmels zodat de ontwikkeling van schimmelziekten belet wordt.

Zij stelt dat veel gewasbeschermingsmiddelen, die in de EU worden toegepast, schade toebrengen aan de hersengroei van foetussen en jonge kinderen. "De schade die de middelen aan de hersenen kunnen toebrengen wordt niet automatisch opgenomen in het testen van de middelen", zegt Harvard-onderzoeker Philippe Grandjean.²³¹

*"De methodologische benaderingen van onderzoek voor neurotoxiciteit²³² zijn slechts langzaam verbeterd, maar de nieuwe technieken omvatten tests die op cellenvariëteiten en de culturen van het hersenenweefsel zijn gebaseerd. De risico's voor hersenenontwikkeling die door neurotoxisch chemische producten wordt veroorzaakt, verdienen nationale en internationale aandacht, en een actieplan moet worden ontwikkeld. Bekende menselijke neurotoxins The Lancet identificeerde 201 chemische producten met de capaciteit om neurologische gevolgen in mensen te veroorzaken, zoals die in de wetenschappelijke literatuur worden beschreven. Het grootste deel van deze literatuur behandelt klinische vergiftigingsgevallen, waar de oorzaak duidelijk was, en waar de neurologische gevolgen gedocumenteerd waren. Enkele literatuur is gebaseerd op studies van blootgestelde arbeiders, maar zeer weinig informatie is van bevolking met blootstelling aan chemische producten van milieuvervuiling, omdat de toewijzing aan één enkel giftig chemisch product vaak onmogelijk is. Wij hebben verder gepubliceerde verslagen van het (de V.S.) Nationale Instituut van onderzoek Beroeps Veiligheid en Gezondheid (NIOSH) op blootstellinggrenzen voor beroepstoxins. NIOSH verstrekt informatie over de doelorganen die voor deze chemische producten gevoelig zijn. Door de informatie in detail te onderzoeken over blootstellinggrenzen, vinden wij dat goed meer dan 200 substanties (inbegrepen niet in de lijst van The Lancet) een blootstellinggrens zijn toegewezen tegen gevolgen te beschermen die zenuwstelselschade omvatten (vaak gezamenlijk met gevolgen voor andere organen)."*²³³

5.2.4 Algemene bekendheid schadelijkheid van hennep

Ondanks het feit dat schadelijkheid van gewasbeschermingsmiddelen, gebruikt bij het kweken van hennep, volgens het RIKILT geen gevaar oplevert voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker, is het gebruik van hennep op zich wel schadelijk voor de gezondheid van de eindgebruiker. Dit blijkt niet alleen uit een recente uitspraak van de rechtbank in Alkmaar, maar ook uit een onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).²³⁴ Door de rechter in Alkmaar is gesteld dat het alleen al op de markt brengen van softdrugs, hennep, een gevaar voor de gezondheid van de gebruiker op zich oplevert, of er nu wel of geen gewasbeschermingsmiddelen zijn gebruikt.

"Verdachte heeft aldus een bijdrage geleverd aan het op de markt brengen van (grote) partijen softdrugs. Het gebruik van hennep vormt, door het toenemende THC-gehalte, een gevaar voor de gezondheid van de gebruikers en leidt door het verslavende karakter van het gebruik tot criminaliteit. Verdachte heeft hier kennelijk niet bij stilgestaan en alleen uit louter financieel gewin gehandeld....."

*Het is een feit van algemene bekendheid dat het op de markt brengen van partijen drugs schadelijk is voor de volksgezondheid en dat daarmee de verslavingsproblematiek met alle daarmee vaak gepaard gaande vormen van criminaliteit in stand wordt gehouden. De verdachte heeft hierbij kennelijk uit louter financieel gewin gehandeld."*²³⁵

Deze uitspraak van de rechter staat niet op zich. Naar het gebruik van cannabis is eerder onderzoek gedaan door het RIVM. Het rapport²³⁶ van het RIVM stelt:

"bekend is dat cannabis bij licht of matig gebruik weinig verslavend is. Dat geldt zelfs voor de hedendaagse sterke cannabis. Maar langdurig en frequent gebruik van cannabis kan wel leiden tot afhankelijkheid ervan en hangt bovendien samen met afhankelijkheid van andere middelen. Verder is er toenemend bewijs dat frequent cannabisgebruik de kans op psychoses vergroot."

231 <www.biologica.nl/feiten/index.html?http://www.biologica.nl/detail_page.phtml?page=feiten_veiligheid_gezondheid> 14 maart 2009.

232 Neurotoxiciteit betekent letterlijk: schade aan de zenuwbanen. Dit kunnen zowel de gevoelszenuwen als de zenuwen die spieren aansturen (motore zenuwen) betreffen. Schade aan de gevoelszenuwen begint veelal met vreemde prikkelingen, elektrische schokken of brandende pijn in de vingers of tenen. Deze klachten kunnen mild of ernstig en tijdelijk of permanent zijn.

233 Potentials for exposure to industrial chemicals suspected of causing developmental neurotoxicity Grandjean P, Landrigan PJ. Developmental neurotoxicity of industrial chemicals - A silent pandemic. The Lancet pub 8 november 2006.

<www.hsph.harvard.edu/faculty/philippe-grandjean> 14 maart 2009.

234 RIVM Rapport 270232001/2008 Spelen met Gezondheid, leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd.

235Rb. Alkmaar 23 januari 2007, LJN AZ7066, 14.810107-06.

236 RIVM Rapport 270232001/2008 Spelen met Gezondheid, leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd. P.117.

Opvallend is dat de Nederlandse overheid veel aandacht besteedt aan de schadelijkheid van roken, voor zowel de roker als de meeroker, maar niet aan het gevaar dat kleef aan het gebruik van nederwiet.

Zo is onder meer uit onderzoek²³⁷ naar voren gekomen dat sommige schimmels aanwezig in hennepmonsters zeer schadelijk zijn voor de gezondheid van de gebruiker:

“Het mycologisch laboratorium van het Centraal Bureau voor Schimmelcultures (CBS, Utrecht, Nederland) heeft de verontreinigingen, aanwezig op een van de monsters (monster K) verder geanalyseerd, en heeft daarbij verschillende bekende ziekteverwekkers kunnen identificeren, waaronder de darmbacterie Escherichia coli, en schimmels van het type Penicillium, Cladosporium and Aspergillus. Sommige van deze micro-organismen hebben de potentie om schadelijke mycotoxines te produceren, zoals aflatoxin B, ochratoxin A en B, en sterigmatocystine. Aflatoxines, in het bijzonder, staan bekend als bijzonder potente kankerverwekkende stoffen. Ze worden niet geheel vernietigd door hitte tijdens roken, en kunnen dus mogelijk worden geïnhaleerd. De aanwezigheid van potentiële schadelijke schimmels op recreatief gebruikte cannabis wordt regelmatig beschreven, en in toenemende mate worden dergelijke schimmels ook erkend als een onderschatte bron van neurologische toxiciteit of van infecties, zoals aspergillose.”

Naar mijn mening dient de overheid naast de gevaren van het roken ook de gevaren van het gebruik van nederwiet meer onder de aandacht te brengen van de Nederlandse bevolking. Zoals eerder aangegeven is, is het bekend dat het roken van cannabis slecht is voor de gezondheid. Onderbelicht blijft echter dat het roken van een joint (cannabis) slechter is dan het roken van een sigaret wat blijkt uit diverse onderzoeken van onder meer het Franse expertisecentrum voor consumenten INC²³⁸ en het RIVM.²³⁹ Ook volgens dr. Marc Willemsen, hoofd onderzoek van Stivoro²⁴⁰, is uit onderzoek in Engeland al langer bekend dat hasj en wiet schadelijker is dan tabak. Het aantal mensen dat jaarlijks

Uit onderzoek is gebleken dat het dagelijks roken van slechts een joint gedurende één jaar, gelijk staat aan het dagelijks roken van een pakje sigaretten van 25 stuks.

Volgens M.Martena, afstuderend als toxicoloog van de Voedsel en Warenautoriteiten.

overlijdt aan de gevolgen van roken is in Nederland bij benadering bekend echter de cijfers van zogenaamde cannabisdoden ontbreken dit in tegenstelling tot Frankrijk. Uit een recent onderzoek²⁴¹ blijkt dat jaarlijks ongeveer 230 personen sterven aan het onmatig gebruik van cannabis. Na een snelle rekensom²⁴² rijst het vermoeden dat in Nederland ongeveer 57 personen zouden kunnen overlijden door het buitensporig gebruik van cannabis.

5.2.5 Resistentie

Volgens de Opw is het verboden om hennep te kweken²⁴³ en volgens de Wgb is het verboden om tijdens die kweek gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken.²⁴⁴ Wanneer de kweker tijdens de hennepcultuur toch gewasbeschermingsmiddelen gebruikt, is het hoogst waarschijnlijk dat de kweker geen spuitprogramma, om resistentie van bijvoorbeeld spint tegen enigerlei gewasbeschermingsmiddel tegen te gaan, gebruikt waaronder begrepen het gebruik van producten met andere werkingsmechanismen.²⁴⁵

In 2003 is door de Universiteit van Wageningen de aandacht gevestigd op de spintbestrijding bij chrysanten omdat meerdere gewasbestrijdingsmiddelen niet meer toegelaten waren zoals Pentac²⁴⁶ in onder meer de chrysantenteelt en dat de gevoeligheid voor spint afnam voor

237 Arno Hazekamp, *Een evaluatie van de kwaliteit van medicinale cannabis in Nederland*, 2006 *Cannabinoids* 2006;1(1):1-9. p.7.

238 <www.trouw.nl/nieuws/nederland/article1261642.ece> 18 april 2009.

239 RIVM Rapport, 270232001/2008 *Spelen met Gezondheid, leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd*. P.128.

240 de stichting volksgezondheid en roken.

241 Cyrille Fijnaut & Brice De Ruyver, *Voor een gezamenlijke beheersing van de drugsgerelateerde criminaliteit in de Euregio Maas-Rijn*, Maastricht: Andi Druk, Maastricht -Airport, 2008.p. 66 met een verwijzing in de voetnoot naar J-M. Costes (red.), *Cannabis; données essentielles*, Paris, *Observatoire français des drogues et des toxicomanies*, 2008.

242 Frankrijk telt ongeveer 64.057.790 en Nederland telt volgens het CBS 16.496079 inwoners.230 cannabisdoden voor Frankrijk zou gelijk kunnen staan aan 57 cannabisdoden voor Nederland (1/4 deel).

243 Artikel 3 lid B i.v.m. artikel 11 lid 2 Opw.

244 Artikel 18 en 19 Wgb in verband met artikel 1a onder 1 van de WED.

245 WGGA bij het besluit CtgB lijst gewasbeschermingsmiddelen en biociden 2007, Vertimec (10020N) p.4.

246 Bis (pentachloro-2,4-cyclopentadien-1-yl). Een specifieke miticide zeer doeltreffend tegen de meeste planten voor schadelijke mijten op sierplanten.

gewasbestrijdingsmiddelen zoals Vertimec.²⁴⁷ Naar mijn mening is de vraag gerechtvaardigd of de gebruiker van Vertimec, door mogelijke resistentie van spint, meer Vertimec gebruikt om te proberen zijn hennepplanten vrij van spint te houden, niet wetende dat er sprake kan zijn van resistentie van spint voor Vertimec, waardoor er een toename is van residuen in het eindproduct.

5.2.6 Toename illegale en vervalste gewasbeschermingsmiddelen

Naast resistentie door het gebruik van Vertimec voor spint, schuilt er een ander gevaar voor de eindgebruiker, namelijk illegale of vervalste gewasbeschermingsmiddelen.²⁴⁸ Wereldwijd neemt de vervalsing en illegale handel van gewasbeschermingsmiddelen²⁴⁹ toe. Deze illegale producten worden door criminele bendes geproduceerd en gedistribueerd. Vervalste gewasbeschermingsmiddelen worden niet getest en niet gereguleerd. De middelen vormen niet alleen een bedreiging voor boeren en tuinders (en hennep telers) maar ook voor de gezondheid van consumenten en voor het milieu.

Omvang en betekenis van de vervalsing van gewasbeschermingsmiddelen verschillen van markt tot markt en hangen samen met de specifieke situatie in elk land. Afhankelijk van de aard van het product is het voor consumenten lastig een namaakproduct te onderscheiden van een origineel product vanwege de perfectie van de namaakartikelen of doordat ze via legitieme kanalen worden aangeboden. Hierdoor is het niet uit te sluiten dat door de hennepkweker gewild of ongewild gebruik gemaakt wordt van illegale of vervalste gewasbeschermingsmiddelen.

5.3 De gevolgen van bestrijdingsmiddelen voor het leven of gezondheid

Doordat de genoemde gewasbeschermingsmiddelen een direct gevaar²⁵⁰ vormen voor personen die beroepshalve in aanraking komen met gewasbeschermingsmiddelen is het onmogelijk om aan deze gevaren in dit onderzoek voorbij te gaan. Bij het aantreffen van hennepkwekerijen komen meerdere personen van diverse disciplines in een hennepkwekerij. In principe is altijd de politie aanwezig, eventueel de brandweer, de ontruimer, medewerkers van een energiebedrijf en medewerkers van de reinigingsdienst²⁵¹ die door hun werkzaamheden in die kwekerij, in contact kunnen komen met

*Tot de tachtiger jaren van de vorige eeuw was asbest **hét** ideale middel in de bouw, totdat men ontdekte dat asbest kankerverwekkend was. Sinds die tijd is het gebruik van asbest verboden.*

Aldus Mr. J.L.M. Pijnenburg, hoofd van het bureau Regionale Informatie, Regiopolitie Brabant-Noord

hennep met gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast is er sprake van personen die contact hebben of hebben gehad met gewasbeschermingsmiddelen zoals de kweker, de knippers van de hennep, de eventuele verzorgers maar ook de personen die ruimten in hun woning beschikbaar hebben gesteld voor het kweken van hennep. Voor al deze personen geldt een aanmerkelijk gevaar voor de gezondheid wanneer tijdens het kweken van hennep voornoemde gewasbeschermingsmiddelen worden of zijn gebruikt. Gelet op het vorenstaande is het van belang om voordat een hennepkwekerij wordt betreden voor een ontruiming onderzoek te doen naar de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen om te voorkomen dat onder andere politieambtenaren en andere werkzame personen in aanraking komen met deze voor de gezondheid schadelijke gewasbeschermingsmiddelen.

247 E. Beerling & D. van den Berg, *Geïntegreerde trips- en spintbestrijding in chrysant*, Wageningen UR Glastuinbouw: Bleiswijk, mei 2008. P.7. Projectnummer PPO: 433092 en PT: 36113.

248 Zie hoofdstuk 4, paragraaf 4.1.4.

249 Rapport PP/08/RB/17853/NL, ECPA - *Vervalste Gewasbeschermingsmiddelen in Europa - 2008: Feiten, gevolgen en vereiste actie*: Brussel, 25 november 2008.

250 Zie bijlage 2 van dit rapport.

251 M. Wouters D.J. Korf & B. Kroeske e.a. *Harde aanpak hete zomer, Een onderzoek naar de ontmanteling van hennepkwekerijen in Nederland*, WODC: Amsterdam, Rozenberg Publishers, 2007. P.28.

5.4 Verzwaringmiddelen

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste gevaren beschreven van het telen en het gebruik van hennep. Op de eerste plaats is het gevaar voor het leven of gezondheid van de eindgebruiker van hennep beschreven wanneer deze vervuild is met gewasbeschermingsmiddelen. Verder is resistentie van gewasbeschermingsmiddelen beschreven, illegale en vervalste gewasbeschermingsmiddelen en de gevaren voor mensen die beroepshalve in hennepkwekerijen komen waar gewasbeschermingsmiddelen zijn gebruikt. Als laatste is de schadelijkheid van het gebruik van hennep, al dan niet vervuild met gewasbeschermingsmiddelen en het roken van nederwiet op zich verwoord. Tot slot dient een ander gevaar dat schuilt bij het gebruik van hennep aandacht te krijgen, namelijk de toevoeging van zogenaamde versnijding- of verzwaringmiddelen aan de hennep.

Het gevaar van het roken van glas is inderdaad niet echt gevaarlijk, echter in tl-buizen zitten zware metalen die zeer giftig en absoluut gevaarlijk zijn, wanneer deze gerookt worden.

Aldus Dr. B. de Rooij, Hogeschool docent analytische chemie, moleculaire toxicologie en lid van het lectoraat

Volgens het verslag van een onderzoek²⁵² naar de cannabissector voor het Nationaal dreigingsbeeld 2008 levert het gebruik van pesticiden, bestrijdingsmiddelen en verzwaringmiddelen geen direct gevaar op voor de volksgezondheid. Het verzwaren van nederwiet door de toevoeging van oneigenlijke stoffen lijkt vooral te worden toegepast op wiet die voor de export bestemd is. Echter steeds meer signalen bereiken de politie, de forums en het NND²⁵³ dat er sprake is van verzwaaarde wiet, vervuilde wiet. De reden daarvoor is waarschijnlijk om de wiet te verzwaren waardoor een grotere opbrengst is te genereren. Uit een eerder onderzoek van het DIMS²⁵⁴ (2006-2007) werden geen verontreinigingen aangetroffen in nederwietmonsters die in coffeshops waren aangeschaft. Op zich dus geruststellend nieuws voor de gebruiker echter aandacht voor dit verschijnsel is absoluut noodzakelijk. Een artikel uit een Amerikaans medisch tijdschrift maakt melding van een plotselinge toename van patiënten met ernstige loodvergiftiging in de Duitse stad Leipzig.²⁵⁵ Uiteindelijk bleek dat alle patiënten in de voorafgaande periode marihuana hadden gerookt. Uit onderzoek van de restanten van deze wiet bleek dat deze vervuild was met looddeeltjes.

5.4.1 Gevaren van toevoeging aan hennep

Volgens informatie van een toxicoloog van de Voedsel en Warenautoriteit (VWA) blijkt dat het loodgehalte in het bloed indicatief is voor de gezondheidseffecten van lood. Klinisch is loodvergiftiging zichtbaar door een veranderde synthese van hemoglobine (=rode bloedkleurstof), een afgenomen levensduur van rode bloedlichaampjes en bloedarmoede. Lood kan leiden tot een verhoogde bloeddruk, schade aan de nieren en het zenuwstelsel. Onderzoek heeft laten zien dat een lage blootstelling aan lood bij jonge kinderen al tot neurologische verstoringen kan leiden. Het gevolg is een verminderde cognitieve ontwikkeling en intellectuele prestaties. Omdat lood de placenta en de bloed-hersenbarrière van de foetus passeert is in dit verband ook prenatale blootstelling zeer relevant. In hoge hoeveelheden kan lood de hersenen aantasten en loodvergiftigingen veroorzaken die gepaard gaan met zware kolieken.²⁵⁶

Veelvuldig worden stoffen toegevoegd aan hennep om deze te verzwaren. Regelmatig wordt aan de hennep glas toegevoegd. Vaak wordt hiervoor het glas gebruikt van tl-buizen. Door het RIVM²⁵⁷ is hier onderzoek naar gedaan en zij concluderen dat van het glaspoeder en het calciumcarbonaat (kalk) in de wiet geen gezondheidsrisico te verwachten is. De kalk is onschadelijk en het geïnhaleerde glaspoeder wordt waarschijnlijk weer opgehoest. Hoewel de grondstoffen glaspoeder en kalk en de

252 Rapport KLPD-Dienst IPOL 2008, *Het groene goud, Verslag van een onderzoek naar de cannabissector voor het Nationaal dreigingsbeeld 2008*, KLPD-Dienst IPOL, 2008. P. 24.

253 Nationaal Netwerk Drugexpertise.

254 DIMS, Drugs Informatie en Monitoring Systeem, onderdeel van het Trimbos instituut, Netherlands Institute of Mental Health and Addiction.

255 <www.encod.org/info/LOOD-IN-CANNABIS-IN-DUITSLAND.html> 18 april 2009.

256 RIVM (2001). *Re-evaluation of human-toxicological maximum permissible risk levels*. RIVM rapport nr. 711701025 en RIVM (2003). *Dietary intake of heavy metals (cadmium, lead and mercury) by the Dutch population*. RIVM rapport nr. 320103001,

<www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten> 14 maart 2009.

257 Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu.

daarmee verontreinigde wiet in de wietbranche werd aangetroffen (maar niet in de verkochte monsters), is de conclusie van het onderzoek dat dergelijke verontreinigde wiet op de Nederlandse markt niet of zeer sporadisch voorkomt. Om deze redenen wordt het Nederlandse volksgezondheidsrisico van beide wietverontreinigingen als nihil geschat. Dergelijke met glaspoeder vervuilde wiet lijkt vooral bestemd te zijn voor export naar buurlanden. Inderdaad werd in enkele gevallen uit Nederland afkomstige vervuilde wiet in Frankrijk en Engeland aangetroffen.

Vervuiling met glasdeeltjes lijkt op dit moment echter al weer op zijn retour. Het kan eenvoudig worden vastgesteld door consumenten, omdat het knispert als op de wiet gekauwd wordt. In de productie en handel wordt momenteel geprobeerd de wiet te verzwaren met vloeistoffen²⁵⁸ (natter maken), die cellulose bevatten (behanglijm). Vermoedelijk zullen in het vervolg andere 'creatieve' middelen gebruikt worden om de wiet zwaarder te maken, omdat het immers commercieel winstgevend is. Opvallend is dat het DIMS geen opdracht krijgt van Ministerie van VWS om hiernaar onderzoek te doen. De reden hiervoor is onder meer het ontbreken van financiële middelen en het tekort aan laboratorium capaciteit.²⁵⁹ Onbekend is wat de gevaren voor het leven of de gezondheid zijn voor de eindgebruiker van het product. Duidelijk is wel dat wanneer er sprake is van toevoeging van lood aan hennep om deze te verzwaren een onderzoek naar en een vervolging voor artikel 174 Sr aan te bevelen is. Naar de toevoeging van andere middelen die gebruikt worden om hennep te verzwaren is telkens nieuw onderzoek nodig naar de toegevoegde stof om vast te stellen of deze stof schadelijk voor het leven of de gezondheid is om artikel 174 Sr toe te passen.

5.5 Samenvatting

Sinds het onderzoek van het RIKILT en het beperkte onderzoek van de studenten van de Avans Hogeschool is, er in een periode van ongeveer tien jaar, een toename van de residuen in hennepplanten, van onder meer abamectine, zijnde de werkzame stof in Vertimec. Door deze toename is niet direct vast te stellen dat dit ook daadwerkelijk schadelijk is voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker. De toename van de residuen is echter wel verontrustend en dient nader onderzocht te worden. Als uit een hernieuwd onderzoek blijkt dat de residuen in hennep, afkomstig van gewasbeschermingsmiddelen, schadelijk voor het leven of de gezondheid zijn, is artikel

"Ik ben van mening dat door verzwaring van hennep er sprake is van oplichting, echter geen van de partijen zal hier aangifte van doen. Ik zie absoluut een meerwaarde van het gebruik van artikel 174 Sr, enerzijds wanneer bewezen is dat de hennep als eindproduct schadelijk is door dat spul en anderzijds wanneer er middelen voor de verzwaring worden gebruikt, die schadelijk zijn voor de eindgebruiker. Ondanks de complexiteit van het artikel zie ik een zitting met vertrouwen tegemoet."

Aldus de sectorvoorzitter van de strafsector van de rechtbank van de arrondissementsrechtbank 's-Hertogenbosch, de heer Mr. A.G.A.M. van de Ven.

174 Sr toepasbaar bij het gebruik van bestrijdingsmiddelen bij het kweken van hennep.

Daarnaast kan artikel 174 Sr ook toegepast worden in andere situaties, bijvoorbeeld wanneer de wiet verzaaid is met schadelijke stoffen, zoals lood, gemalen TI-buis, glas, rubber, zand en diverse andere stoffen. Door de toename van onder meer verzwarmingsmiddelen bij de verkoop en verhandeling van hennep door de georganiseerde criminaliteit kan artikel 174 Sr ook in deze situaties van toepassing zijn. Als voorbeeld wordt de toevoeging van gemalen TI-buizen²⁶⁰ genoemd als verzwarmingsmiddel. Het vermengen van wiet met gemalen TI-buizen kan door het roken daarvan schadelijk zijn voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker. Weliswaar beschrijft dit hoofdstuk het onderzoek naar het gebruik van bestrijdingsmiddelen en de mogelijke aanwezigheid van residuen van bestrijdingsmiddelen in nederwiet toch is zijdelings aandacht besteed aan deze vorm van het schaden van het leven of de gezondheid van de eindgebruiker met als doel de toepassing van artikel 174 Sr.

258 Onder meer PK 13/14 met de bestanddelen fosfor (P) en kalium (K) beide stoffen zijn schadelijk bij direct contact en kunnen bij inname, hogere concentraties, schadelijk zijn voor het leven of de gezondheid <www.lentech.com> 4 mei 2009.

259 Zie bijlage 3 van dit rapport, artikel *Kwaliteit onder druk: Nederwietmarkt verandert* Tekst: Michiel Panhuysen & Nicole Maalsté, END site, members area.

260 Tube Luminescant, Voor de gasontlading in de TL-buis wordt emitterpasta van bariumoxide gebruikt. Alle in water en zuur oplosbare barium verbindingen zijn zeer giftig omdat zij kunnen leiden tot het opzwellen van de hersenen en lever en schade aanrichten in de nieren en hart. Grote hoeveelheden kunnen verlamming en zelfs dood tot gevolg hebben. <www.kennislink.nl> 3 mei 2009.

Naar mijn mening mag nimmer geld of labcapaciteit een reden zijn om geen onderzoek uit te voeren. Deze drempels kunnen nooit opgeworpen worden om als overheid niet zijn verantwoordelijkheid hiervoor te nemen.²⁶¹

Verder is het van belang dat er risico's verbonden zijn voor medewerkers van politie, medewerkers van een energiebedrijf en andere personen die beroepshalve hennepkwekerijen betreden. Bij deze personen is het onbekend of er middelen zijn gebruikt en wanneer deze middelen zijn aangebracht op de hennepplanten. Dat deze middelen die genoemd zijn, ernstige gevaren opleveren bij het gebruik, aanraking en inademing is overduidelijk. Bij aantreffen van deze middelen in een hennepkwekerij dienen voorzorgsmaatregelen getroffen te worden, zodat onder andere de politie en andere personen die ter plaatse werkzaamheden verrichten beschermd zijn of worden tegen deze giftige stoffen. Ook in deze situatie behoort toepassing van artikel 174 Sr overwogen te worden nadat dit is vastgesteld of is onderzocht.

Niet onbelangrijk is dat onder meer spint immuun wordt voor het gebruik van Vertimec, wat eventueel gevolgen kan hebben voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de hennepkweek maar ook voor het gebruik van dit middel in bijvoorbeeld de tuinbouw. Daarnaast schuilt een gevaar in de verkoop van namaakmiddelen die zowel verkocht worden via het illegale circuit als de reguliere handel.

Ten slotte blijkt dat de overheid zich nog meer kan richten op voorlichting over de schadelijkheid door het gebruik van cannabis voor de gezondheid, al dan niet bewerkt met gewasbeschermingsmiddelen. Uit voorgaande hoofdstukken zijn een aantal conclusies te trekken die in het volgende hoofdstuk worden weergegeven.

²⁶¹ Zie bijlage 3 van dit rapport, artikel *Kwaliteit onder druk: Nederwietmarkt verandert* Tekst: Michiel Panhuysen & Nicole Maalsté, END site, members area.

Hoofdstuk 6 Conclusies op basis van onderzoek

6.1 Inleiding

De strafrechtelijke aanpak van de hennepcultuur is voornamelijk gericht op criminele organisaties. In dit onderzoek is ingegaan op de werkwijze van hennepkwekers, die kosten wat kost zoveel mogelijk geldelijk gewin willen halen. De opbrengst van de hennepcultuur is de voornaamste drijfveer waarbij iedere mogelijkheid wordt benut om een ogenschijnlijk goed product te verkopen. In dit hoofdstuk zijn de bevindingen van dit onderzoek in algemene conclusies samengevat. Deze algemene conclusies worden per deelvraag beantwoord en vormen samen het antwoord op de centrale onderzoeksvraag.

In hoeverre is artikel 174 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht een aanvulling op artikel 3 sub B in verband met artikel 11 lid 2 van de Opiumwet, bij de aanpak van illegale hennepcultuur wanneer een kweker van illegale hennep, bij het kweken van die hennep (op een ondeskundige wijze) bestrijdingsmiddelen gebruikt die schadelijk voor het leven of de gezondheid voor de eindgebruiker van die hennep zijn?

Door het onderzoek naar de antwoorden op de deelvragen kan gesteld worden dat:

Artikel 174 Sr als aanvulling naast artikel 3 sub B in verband met artikel 11 lid 2 van de Opw gebruikt kan worden als aan bepaalde voorwaarden is voldaan.

Deze voorwaarden worden in dit hoofdstuk onder deelvraag 2 nader toegelicht.

1 Wat zijn de juridische mogelijkheden en de onmogelijkheden van artikel 3 sub B in verband met artikel 11 lid 2 van de Opiumwet bij de aanpak van het kweken van illegale hennep?

In de hoofdstukken 2 en 3 is verslag gedaan van de uitgangspunten van het Nederlandse drugsbeleid en de hennepcultuur. Op grond van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat:

- Het opzettelijk telen van hennep op basis van artikel 11 lid 2 Opw leidt tot een maximale gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of een geldboete van de vierde categorie. Door de overheid is de prioriteit gelegd bij de beroeps- of bedrijfsmatige hennepcultuur, strafbaar gesteld in artikel 11 lid 3 Opw en nader verklaard in de Aanwijzing Opiumwet met daarin de genoemde indicatoren, met een maximale strafbedreiging van een gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of een geldboete van de vijfde categorie.
- Wanneer iemand in het bezit is van een hoeveelheid softdrugs voor eigen gebruik, de zogenaamde gebruikershoeveelheid, met een maximum van vijf gram dit volgens de Aanwijzing Opiumwet strafbaar is, maar geen strafvervolgning plaats vindt. Dit geldt tevens voor de teelt van maximaal vijf hennepplanten. Voor beide situaties geldt voor het OM een lage opsporingsprioriteit. Uit de Aanwijzing Opiumwet blijkt dat de prioriteit voor opsporing en vervolging ligt bij de beroeps- of bedrijfsmatige teelt. Of er sprake is van beroeps- of bedrijfsmatige teelt van hennep kan worden afgeleid uit de Aanwijzing Opiumwet. Meer dan vijf planten met assimilatielampen is voldoende om beroeps- of bedrijfsmatige hennepcultuur aan te nemen terwijl vijf planten met een opbrengst van meer dan dertig gram eveneens valt onder de bepalingen van de Aanwijzing Opiumwet en dus niet vervolgd wordt.
- Door het huidige coffeeshopbeleid een scheiding van hard- en softdrugs wordt nagestreefd, om te voorkomen dat gebruikers van cannabis gebruikmaken van harddrugs. De coffeeshops worden gedoogd, met andere woorden de strafbare handelingen worden niet vervolgd mits de coffeeshops zich aan de strikte eisen houden, de zogenoemde AHOJG-criteria. De verkoop van softdrugs is namelijk verboden en strafbaar volgens artikel 11 lid 2 Opw, deze strafbare feiten worden echter niet gericht opgespoord. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat dit gedoogbeleid alleen geldt voor coffeeshops. Door dit gedoogbeleid ontstaat het probleem

met de bevoorrading van de coffeeshops en de teelt van hennep, bestemd voor die coffeeshops. De bevoorrading en de teelt van hennep voor de coffeeshop vallen niet onder het gedoogbeleid. Hier ontstaat de wrevel van de toepassing van het Nederlandse softdrugsbeleid. De zogenaamde achterdeurproblematiek, aan de ene kant wordt de verkoop en de aanwezigheid van henneproducten, strafbaar gesteld in artikel 11 lid 2 Opw gedoogd, terwijl de teelt van hennep en de bevoorrading van coffeeshops hard wordt aangepakt. Door het gedogen van de coffeeshops is er geen samenhang in het Nederlandse softdrugsbeleid, waardoor het beleid als huichelachtig kan worden ervaren. De teelt wordt hard aangepakt, terwijl de ogen worden gesloten voor de verkoop en de aanwezigheid van hennep en andere softdrugs in de coffeeshops.

2 *Wat zijn de juridische mogelijkheden en de onmogelijkheden van artikel 174 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht in relatie tot het (ondeskundig) gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen bij het kweken van hennep?*

In hoofdstuk 4 en 5 is uitvoerig verslag gedaan van voor het leven of gezondheid schadelijke waren en de bestrijdingsmiddelen die gebruikt worden bij de hennep-teelt. Om artikel 174 Sr toe te passen naast de Opw is artikel 174 Sr in eerste instantie geanalyseerd. Hieruit bleek onder meer dat uit het oorspronkelijke Regeringsontwerp de bepaling van artikel 174 Sr alleen van toepassing was op eet- en drinkwaren. Op aandringen van de Tweede Kamer is de reikwijdte uitgebreid tot alle soorten van waren en dus ook voor hennep en henneproducten, wat blijkt uit zowel de jurisprudentie als de wetgeschiedenis.

- De toepassing van artikel 174 Sr kan gebruikt worden naast de Opw wanneer tijdens het kweken van hennep gebruik gemaakt wordt van gewasbeschermingsmiddelen. Daarvoor zijn de volgende voorwaarden van belang:

Artikel 174 Sr vereist een ‘dubbele’ bewijslast. Op de eerste plaats dient degene die gewasbeschermingsmiddelen aanbrengt, te weten dat deze middelen schadelijk zijn voor het leven of de gezondheid. Op de tweede plaats dient de waar, de hennep, schadelijk te zijn voor het leven of de gezondheid.

Wetende dat:

Gewasbeschermingsmiddelen zijn direct schadelijk voor degene die er mee werkt. Uit interviews met kwekers van hennep, de wijze van aankoop en de wijze van het gebruik van deze gewasbeschermingsmiddelen kan geconcludeerd worden dat het element “wetende dat” hierdoor voldoet aan een bestandsdeel van artikel 174 Sr. Door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij de hennep-teelt is minmaal sprake van het schuld delict, artikel 175 Sr, artikel 175 Sr heeft echter geen meerwaarde naast het gebruik van de Opw, in de strijd tegen de hennep-teelt. Doordat de hennepkweker deze gewasbeschermingsmiddelen gebruikt met het doel om meer geldelijk gewin, te behalen, is al snel sprake van een lichte variant van opzet, namelijk waarschijnlijkheidsbewustzijn waardoor artikel 174 Sr van toepassing is. De kweker van hennep weet dat door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen de hennep schadelijk “kan” zijn voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker van die hennep. De hennepkweker laat zich niet afschrikken door de waarschijnlijkheid van het gevolg en neemt de schadelijkheid voor het leven of de gezondheid op de koop toe.

Schadelijk voor het leven of de gezondheid:

Artikel 174 Sr stelt in het andere bestanddeel dat er sprake moet zijn van schadelijkheid voor het leven of de gezondheid. Uit eerdere onderzoeken en het onderzoek van de studenten van de Avans Hogeschool is gebleken dat de hoeveelheid toegevoegde schadelijke stoffen, in de vorm van gewasbeschermingsmiddelen, verontrustend is.

Echter, niet is aangetoond dat gewasbeschermingsmiddelen gebruikt tijdens de hennepkweek, als residu in de hennep schadelijk is voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker. Wanneer aangetoond wordt dat residuen van gewasbeschermingsmiddelen in de hennep schadelijk zijn, voor het leven of de gezondheid kan artikel 174 Sr door het OM ten laste worden gelegd.

- Door hennep-telers wordt naast het gebruik van bestrijdingsmiddelen tijdens de hennep-teelt, de hennep na de oogst verzwaard of versneden. De verzwaringsmiddelen zijn onder andere, lood, gemalen tl-buizen en andere middelen, voor een toename van het volume (meer

volume, is meer gewicht, is een hoger financieel gewin). Door toevoeging van deze voor het leven of gezondheid schadelijke stoffen, zoals lood, kan artikel 174 Sr door het OM ten laste worden gelegd naast de Opw.

3 *Welke bestrijdingsmiddelen, die schadelijk zijn voor het leven of de gezondheid, worden gebruikt en aangetroffen in hennep?*

In hoofdstuk 5 en bijlage 1 van dit onderzoek is uitvoerig verslag gedaan van de gevaren van het gebruik van bestrijdingsmiddelen die gebruikt worden bij de hennepenteelt. Door meerdere deskundigen wordt aangedrongen op het uitvoeren van een grootschalig onderzoek in het kader van de volksgezondheid naar de kwaliteit van nederwiet om vast te stellen wat de schadelijkheid is van toegevoegde middelen, zoals gewasbeschermingsmiddelen.

Door de studenten van de Avans Hogeschool is in vier van de zes onderzochte monsters, in zowel bladmateriaal als in gedroogde toppen van nederwiet, de aanwezigheid van abamectine, zijnde de werkzame stof in Vertimec, aangetoond. De concentratie per kg plantmateriaal betrof 2,9 µg per kg. Ondanks dat dit onderzoek niet volledig was, zijn deze schattingen (vooralsnog) veel hoger dan destijds door het RIKILT vastgesteld. Door hen werd een hoogst gemeten concentratie abamectine van 0,09 µg per kg aangetroffen in monsters van nederwiet. Dit betreft een toename van 32% ten opzichte van de door het RIKILT onderzochte monsters wiet. De toename van de aangetroffen hoeveelheid abamectine betekent nog niet dat deze hoeveelheid schadelijk is voor de mens.

- In het belang van de volksgezondheid is het noodzakelijk dat in Nederland een grootschalig onderzoek wordt uitgevoerd naar de kwaliteit van toegevoegde middelen in nederwiet.
- In een tijdsbestek van ongeveer tien jaar is abamectine als residu in dit onderzoek onderzochte wiet toegenomen met 32%.
- De in dit beperkt uitgevoerde onderzoek aangetroffen hoeveelheid van abamectine als residu in wiet, is qua hoeveelheid niet schadelijk voor het leven of de gezondheid voor de eindgebruiker, waardoor aan de hand van dit onderzoek artikel 174 Sr niet toegepast kan worden.

Naast de conclusies, gerelateerd aan de centrale vraag zijn tevens uit het verrichte onderzoek de volgende conclusies te trekken. In de hennepenteelt wordt onder andere gebruik gemaakt van gewasbeschermingsmiddelen om de hennepplanten te vrijwaren van bijvoorbeeld spint. Hennep waarin spint zit, stopt met groeien wat uiteindelijk minder opbrengst (geld) oplevert voor de kweker. Deze gewasbeschermingsmiddelen zijn niet toegelaten volgens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Omdat voor hennepenteelt geen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegelaten, is het aanwezig hebben van gewasbeschermingsmiddelen in een hennepkwekerij een strafbaar feit.

- Artikel 18 en 19 van de Wgb is toepasbaar naast de Opw. Overtreding van de Wgb is een economisch delict en heeft een strafbedreiging van maximaal zes jaar of een geldboete van de vijfde categorie. Door toepassing van de Wgb naast de Opw kan enerzijds de professionele teelt worden aangetoond (indicator Aanwijzing Opiumwet) en anderzijds kan het strafmaximum met 1/3 worden verhoogd (meerdaadse samenloop).

6.2 Tot slot

Er zijn diverse positieve ontwikkelingen om de illegale hennepenteelt en de daarbij horende criminaliteit en overlast terug te dringen zodat in 2011 sprake is van een zichtbare reductie van de grootschalige hennepenteelt in Nederland. Door al deze ontwikkelingen wordt voorbijgegaan aan de gezondheidsrisico's die opsporingsambtenaren en andere personen lopen die beroepsmatig voor de bestrijding van deze problematiek in hennepkwekerijen aanwezig zijn. Onbekend is welke gewasbeschermingsmiddelen gebruikt zijn en wanneer. Uit dit onderzoek is onomstotelijk gebleken dat deze gewasbeschermingsmiddelen zwaar toxisch zijn bij direct contact.

Door de overheid wordt onvoldoende actief campagne gevoerd om de schadelijkheid van het gebruik van hennep, al dan niet bewerkt met gewasbeschermingsmiddelen, onder de aandacht te brengen

bij de Nederlandse bevolking. Zij zou dit als aanvulling van de maatregelen kunnen gebruiken om de grootschalige hennepcultuur te verminderen en het bewustzijn bij de bevolking te vergroten.

Hoofdstuk 7 Aanbevelingen

7.1 Inleiding

In het laatste hoofdstuk van dit onderzoek zijn de aanbevelingen beschreven naar aanleiding van de in hoofdstuk 6 beschreven conclusies. De aanbevelingen in dit hoofdstuk zijn beperkt tot de conclusies die in relatie staan tot de centrale onderzoeksvraag:

7.2 Aanbevelingen gerelateerd aan de Opiumwet

Uit de conclusies die betrekking hebben op de deelvraag over de juridische mogelijkheden en de onmogelijkheden van artikel 3 sub B in verband met artikel 11 lid 2 van de Opiumwet bij de aanpak van het kweken van illegale hennep, kan tot aanbeveling strekken dat de aanvoer naar de coffeeshops van hennep gereguleerd wordt, zodat de kwaliteitseisen van onder meer nederwiet, gegarandeerd is. Door gereguleerde teelt kunnen de wettelijke voorschriften nageleefd worden. Voor het volksgezondheidsbelang kunnen kwaliteitseisen worden gesteld aan de aangeleverde hennep. Een proef zou hier uitkomst kunnen bieden. Van belang is wel dat rekening moet worden gehouden dat verdere regulering internationaal weerstand op kan roepen, omdat het Nederlandse softdrugsbeleid nog meer van het beleid van andere landen gaat afwijken dan het nu al doet. Regulering sluit de integrale aanpak niet uit. Het voordeel is dat juist de integrale aanpak na verdere regulering onverminderd blijft gelden voor illegale hennepkwekers. Wanneer streng wordt opgetreden tegen illegale hennepkweek functioneert de regulering het best. Hiervoor leent de integrale aanpak zich uitstekend.

Doordat de Aanwijzing Opiumwet geldig is tot 31 december 2009, kan de Aanwijzing op korte termijn aangepast worden. De hennepkweker die gebruik maakt van vijf planten, maar met een grote opbrengst, kan na die aanpassing aangepakt worden op grond van artikel 11 lid 2 Opw en komt hierdoor niet in aanmerking voor een politiesept. De passage uit de Aanwijzing Opiumwet luidt:

“Bij een hoeveelheid van 5 planten of minder wordt aangenomen dat er geen sprake is van beroeps- of bedrijfsmatig handelen. Deze situatie wordt gelijk behandeld als de situatie waarin wordt geconstateerd dat sprake is van een geringe hoeveelheid, bestemd voor eigen gebruik. In die gevallen volgt sepot met afstand, met als motief “gering feit”. Sepotcode: 40”²⁶²

De aanbeveling is om na het woord minder, de passage *“als de totaalopbrengst van die planten minder dan 30 gram is”* toe te voegen. Door deze aanpassing wordt voorkomen dat nieuwe ontwikkelingen, zoals hennepstruiken, niet vervolgd kunnen worden.

7.3 Aanbevelingen voor artikel 174 van het Wetboek van Strafrecht.

De aanbevelingen voor de juridische mogelijkheden en de onmogelijkheden van artikel 174 lid 1 van het Wetboek van Strafrecht in relatie tot het (ondeskundig) gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen bij het kweken van hennep zijn gebaseerd op de conclusies die zijn getrokken in hoofdstuk 6 van dit onderzoek. Op grond van dit onderzoek wordt dan ook voorgesteld om in samenwerking met de Taskforce aanpak georganiseerde hennepkweek en het Openbaar Ministerie, het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport te overtuigen om geld en laboratoriumruimte ter beschikking te stellen om een groot en breed onderzoek te doen naar de schadelijkheid van hennep. Dit onderzoek dient voornamelijk gericht te zijn op de aanwezigheid in hennep van gewasbeschermingsmiddelen. Dit is van belang om vast te stellen of residuen van gewasbeschermingsmiddelen in hennep schadelijk zijn voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker. Wanneer aangetoond wordt dat hennep schadelijk is voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker is toepassing van artikel 174 Sr mogelijk. De strafbedreiging voor artikel 174 Sr is vijftien jaar of een geldboete van de vijfde categorie. Enerzijds is dit onderzoek van belang voor het volksgezondheidsbelang (doel Opiumwet) en anderzijds kan deze strafbedreiging hennepkwekers afschrikken om hennep te kweken of om tijdens de hennepkweek gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken.

²⁶² Aanwijzing Opiumwet 2000A019 van 2 november 2000, geldig tot 1 januari 2005, verlengd tot 31 december 2009, *Stct.* 2000, 250.

De politie dient zoveel mogelijk onderzoek te doen naar eventuele aanwezigheid van verzwaring- of versnijdingsmiddelen in geoogste hennep. Wanneer een verzwaring- of versnijdingsmiddel wordt aangetroffen is de mogelijkheid aanwezig om afhankelijk van het middel artikel 174 Sr toe te passen. Hierna kan het OM een vervolging instellen voor dit delict tegen de verdachte. Dit onderzoek is eveneens tweeledig, enerzijds het volksgezondheidsbelang en anderzijds strafrechtelijk met de nadruk op voorkomen.

Het OM zou bij wijze van proef een vervolging in kunnen stellen op basis van artikel 174 Sr tegen een hennepkweker die verzwaringsmiddelen, die schadelijk voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker zijn, aan hennep heeft toegevoegd.

7.4 Aanbevelingen voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen

De conclusies gerelateerd aan de deelvraag over de bestrijdingsmiddelen, die schadelijk zijn voor het leven of de gezondheid en worden gebruikt en aangetroffen in hennep, sluiten qua aanbevelingen aan bij de aanbevelingen in paragraaf 7.3, namelijk het uitvoeren van een grootschalig onderzoek.

Daarnaast is het van belang dat een databank opgezet wordt van gewasbeschermingsmiddelen die gebruikt worden in de hennepteelt. Op de eerste plaats om, al dan niet afhankelijk van de uitkomsten van een eventueel uit te voeren onderzoek, te stellen dat artikel 174 Sr wel of niet toegepast kan worden. Dit is afhankelijk van de uitkomst of het residu van het gebruikte gewasbeschermingsmiddel wel of niet schadelijk is voor het leven of de gezondheid van de eindgebruiker. Op de tweede plaats dient een inventarisatie van de toxiciteit van de middelen die gebruikt worden tijdens de hennepkweek plaats te vinden, die voor onder anderen opsporingsambtenaren direct opvraagbaar is. Ten slot dienen deze middelen altijd in beslaggenomen te worden en na opdracht van de OvJ te worden vernietigd op de wijze, die is voorgeschreven voor deze middelen. Dit om te voorkomen dat de middelen opnieuw gebruikt worden en om eventuele milieuschade te voorkomen. Deze databank zou bijvoorbeeld beheerd kunnen worden door het NND. Zij heeft daar niet alleen de mogelijkheid voor, maar ook de juiste personen met de expertise tot haar beschikking.

7.5 Overige aanbevelingen

Tot slot zijn uit het onderzoek een aantal conclusies naar voren gekomen die absoluut tot een aanbeveling dienen te leiden. Als rode draad is de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden in dit onderzoek aanwezig. Hierbij wordt opgemerkt dat de politie geen bevoegdheid heeft op grond van deze wet. Strafvordering geeft naast de Opw echter wel de mogelijkheid om deze middelen in beslag te nemen bij de ontruiming van een hennepkwekerij. Nadat deze middelen in beslag genomen zijn, dienen deze middelen na tussenkomst van de OvJ te worden overgedragen aan medewerkers van de Voedsel en Waren Autoriteiten. Op de eerste plaats kunnen zij vaststellen welke gewasbeschermingsmiddel het betreft. Op de tweede plaats kan zij op grond van de Wgb, artikel 18 en 19 Wgb in relatie met de WED een proces-verbaal op maken tegen de verdachte. Dit proces-verbaal wordt als bijlage bij het proces-verbaal van de overtreding van de Opw gevoegd. In dit geval kan de OvJ op grond van meerdaadse samenloop een hogere straf eisen tegen de verdachte. Voor de interne bedrijfsvoering bij het arrondissementsparket is het dan mogelijk om de zaak voor te leggen bij de Economische politierechter of de reguliere politierechter.

Door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen tijdens de hennepkweek ontstaat bij een ontruiming daarvan een direct gevaar voor onder meer de politie. Vooral dit gevaar is onderbelicht in Nederland. Het gevaar schuilt namelijk in het moment van het gebruik van deze toxische middelen, de hoeveelheid en het middel zelf. Dit gevaar kan op meerdere manieren beperkt worden. De politie is zelf verantwoordelijk voor het nemen van voorzorgsmaatregelen bij het betreden van een hennepkwekerij, zoals het dragen van beschermende kleding en handschoenen. Technisch gezien is er tegenwoordig veel mogelijk, zo beschikt de brandweer over een koolmonoxide meter, de loodgieter over een snuffelaar voor gas, beschikt de douane over een tabakshond en de politie over een cannasniffer. Voor de politie dient een toxische sniffer te worden ontwikkeld. Door gebruik te maken van de gegevens uit de databank (paragraaf 7.4) kan een sniffer ontwikkeld worden waarmee de politie, voordat een hennepkwekerij wordt betreden, onderzocht kan worden welke stoffen aanwezig zijn.

Literatuurlijst

Beaart 2005

K. Beaart, *Bestrijdingsmiddelenwijzer*, Lekkerkerk: Natuurverrijking 2005.

Blom 1998

T. Blom, *Drugs in het recht, recht onder druk, deel 1*, Deventer: Kluwer 1998.

Blom 2008

T. Blom, *Opiumwetgeving en drugsbeleid*, Deventer: Kluwer 2008.

Bommels 2003

B. Bommels, *De politie in Nederland, Opboksen tegen misdaad en geweld*, Amsterdam: Balans 2003.

Bovenkerk & Hogewind 2002

Frank Bovenkerk & W. Hogewind, *Hennepsteelt in Nederland*, Zeist: Uitgeverij Kerckebosch, 2002.

Cleiren & Nijboer 2008

C.P.M. Cleiren & J.F. Nijboer, *Strafrecht, Tekst en commentaar*, Deventer: Kluwer 2008

Cuijpers 2000

P. Cuijpers, *Cannabis*, Houten: Bohn Stafleu Van Loghum 2000.

Hellinga & Plomp 2005

G. Hellinga & H. Plomp, *Wie high is, heeft een positieve kijk op de wereld en het leven", Uit je bol, Over wiet, XTC, paddestoelen en de nieuwste producten uit de smartshops*, Amsterdam: Prometheus 2005.

De Hullu 2006

J. De Hullu, *Materieel Strafrecht, Over algemene leerstukken van strafrechtelijke aansprakelijkheid naar Nederlands recht*, Deventer: Kluwer 2006.

De Jong & Knigge 2003

D.H. de Jong & G.Knigge, *Het materiële strafrecht*, Deventer: Kluwer 2003.

Hummels, Hondius en Snijders,

B.M. Hummels, E.H. Hondius & G.M.F. Snijders, *Levensmiddelen en productaansprakelijkheid*, T. Consumentenrecht 4 1988, 203-215

Mevis 2006

P.A.M. Mevis, *Capita Strafrecht, Een thematische inleiding*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2006.

McKenna 1998

T. McKenna, *Voedsel der Goden, De zoektocht naar de oorspronkelijke Boom der Kennis*, Nijmegen: Entheon 1998.

Oosterhuis & Van der Grijp 2003

F.H. Oosterhuis & N.M. van der Grijp, *Handboek implementatie milieubeleid EU in Nederland*, Amsterdam: Vrije Universiteit 2003,

H.J. Smidt & J.W. Smidt 1891

H.J. Smidt & J.W. Smidt, *Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, Volledige verzameling van regeerontwerpen, gewisselde stukken, gevoerde beraadslagingen, enz.* Haarlem: H.D. Tjeenk Willink 1891. Tweede Boek Misdrijven.

Van der Vrugt 1982

M. van der Vrugt, *Aengaende Criminele Saken, Drie hoofdstukken uit de geschiedenis van het strafrecht*, Deventer: Kluwer 1982.

Walta 2006

W. Walta, *Zelf Koken waarom doe je dat? Hoe kan dat?* Amsterdam: Gopher Publishers 2006.

Wishnia 2005

S. Wishnia, *Het cannabiskompas, Een handboek dat niets onvermeld laat*, Alphen aan den Rijn: Atrium 2005.

Rapporten

Beerling & Van den Berg 2008

E. Beerling & D. van den Berg, *Geïntegreerde trips- en spintbestrijding in chrysant*, Bleiswijk: Wageningen UR Glastuinbouw, 2008.

Bovenkerk & Hogewind 2002

Frank Bovenkerk & Willem Hogewind, *Hennepteelt in Nederland, het probleem van de criminaliteit en haar bestrijding*, Zeist: Kerckebosch 2002.

De Bruijn, Dijkstra & Breeksema 2008

D. de Bruijn, M. Dijkstra & J. Breeksema, *Coffeeshops in Nederland 2007, Naleving en handhaving van coffeeshopregels*. Utrecht: Stichting cvo. 2008.

Fijnaut & De Ruyver 2008

Cyrille Fijnaut & Brice De Ruyver, *Voor een gezamenlijke beheersing van de drugsgerelateerde criminaliteit in de Euregio Maas-Rijn*, Maastricht: Andi Druk, Maastricht -Airport, 2008.

Rapport KLPD-Dienst IPOL 2008

Het groene goud, Verslag van een onderzoek naar de cannabissector voor het Nationaal dreigingsbeeld 2008, KLPD-Dienst IPOL, 2008.

Rapport PP/08/RB/17853/NL, ECPA - *Vervalste Gewasbeschermingsmiddelen in Europa - 2008: Feiten, gevolgen en vereiste actie*: Brussel, 25 november 2008.

Rapport WHO 1995

WHO rapport on the Global Tobacco Epidemic, 2008, UN, ECOSOC, 1995.

RIVM Rapport 2001 en 2003

RIVM (2001). *Re-evaluation of human-toxicological maximum permissible risk levels*. RIVM rapport nr. 711701025 en RIVM (2003). *Dietary intake of heavy metals (cadmium, lead and mercury) by the Dutch population*.

RIVM Rapport 2008

RIVM Rapport 270232001/2008, *Spelen met Gezondheid, leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd*, RIVM 2008.

Spapens, Van de Bunt, Rastovac & Miralles Sueiro 2007.

A.C.M. Spapens, H.G. van de Bunt, L. Rastovac & C. Miralles Sueiro, *De wereld achter de wietteelt*, Meppel: Boom Juridische uitgevers, 2007.

Traag e.a. 2001

W. Traag, H. Gercek, D. Kloet, H. Wychgel, I. Faasen, R. Kerssemaker: *Onderzoek naar residuen van bestrijdingsmiddelen in nederwiet*, Wageningen: RIKILT, 2001.

Van der Leun & Vervoorn 2004

J. van der Leun & L. Vervoorn, *Slavernij-achtige uitbuiting in Nederland, Een inventariserende literatuurstudie in het kader van de uitbreiding van de strafbaarstelling van mensenhandel*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2004.

Wouters, Korf e.a. 2007

M. Wouters D.J. Korf en B. Kroeske e.a. *Harde aanpak hete zomer, Een onderzoek naar de ontmanteling van hennepkwekerijen in Nederland*, WODC, Amsterdam: Rozenberg Publishers, 2007.

Internetrapporten

Evaluatierapport Medicinale Cannabis oktober 2005.

< www.minvws.nl/rapporten/gmt/2005/evaluatie-rapport-medicinale-cannabis.asp >

1 april 2009.

Hazenkamp 2006

A. Hazenkamp, *Een evaluatie van de kwaliteit van medicinale cannabis in Nederland*. Cannabinoids. Vol 1, No 1,13 augustus 2006

<www.cannabisbureau.nl/ned/index.htm> 1 april 2009, Niet-dossierstuk 2003-2004.

Potentials for exposure to industrial chemicals suspected of causing developmental neurotoxicity
Grandjean P, Landrigan PJ. *Developmental neurotoxicity of industrial chemicals - A silent pandemic. The Lancet pub 8 november 2006.* <www.hsph.harvard.edu/faculty/philippe-grandjean> 14 maart 2009.

Artikelen

Panhuysen & Maalsté (onbekende datum)

Michiel Panhuysen & Nicole Maalsté 'Kwaliteit onder druk: Nederwietmarkt verandert', Tekst:, END site, members area (bijgevoegd als bijlage 3)

Tijdschriften

Gouweleeuw 1999

Peter Anton Gouweleeuw M.N.S, D.D.T. *Je kunt het geloven of niet*. Epe: De Natuur Uw Arts, 23e jaargang, Nr. 135, 1999.

A bijlage 1 Analyse van Vertimec (Abamectine)

Analyse van Vertimec (Abamectine) in Henneplanten en in Nederwiet, een oriënterend onderzoek.

Eline Jurgens, Lucia Neuman, Ben de Rooij

Academie voor de Technologie van Gezondheid en Milieu, Avans hogeschool,
Lovendijkstraat 61, Breda

Samenvatting

In dit onderzoek is getracht de aanwezigheid van een aantal bestrijdingsmiddelen in Henneplanten en in Nederwiet te onderzoeken. Hiervoor is een analysemethode uitgewerkt en toegepast voor abamectine. Voor twee andere bestrijdingsmiddelen (Torque, actieve stof fenbutatinoxide, en dichlorvos) zijn nog geen methoden uitgewerkt.

In een tweetal monsters van bladmateriaal van Henneplanten en in 4 Nederwiet monsters is Abamectine gemeten. In een 4 van de 6 monsters is deze stof geïdentificeerd op basis van retentietijd in HPLC en is een schatting gemaakt van de concentratie door te vergelijken met standaard toevoeging. De concentratie abamectine was maximaal 2,9 mg per kg plantmateriaal. Door een vergelijking te maken met de Acceptable Daily Intake (ADI), waarbij een hoeveelheid van 1 gram Nederwiet zou worden toegevoegd aan de food basket, is het niet waarschijnlijk dat de ADI zal worden overschreden door de gevonden concentraties abamectine. Voor andere situaties en andere bestrijdingsmiddelen kon (nog) geen vergelijking met toxicologische referentiewaarden gemaakt worden.

Inleiding

In dit rapport worden de eerste resultaten beschreven van een onderzoek naar het gebruik van bestrijdingsmiddelen bij de illegale kweek van Hennep in Nederland. Het onderzoek is uitgevoerd door studenten van Avans hogeschool bij de Academie voor de technologie van Gezondheid en Milieu (ATGM), afstudeer richting Forensisch Onderzoek in Breda (Eline Jurgens, Lucia Neuman, Charlotte Schoenmakers, Hans van Gool, Rianne Sens), onder begeleiding van een docent (Ben de Rooij).

Het onderzoek is toegespitst tot drie middelen: Vertimec (actieve stof abamectine), Torque (actieve stof fenbutatinoxide) en dichlorvos. Voor deze drie stoffen zijn in de openbare literatuur methoden beschikbaar die gebaseerd zijn op GC-MS (dichlorvos), en op HPLC (abamectine en fenbutatinoxide). De methoden zijn echter beperkt of niet toegepast op Hennep.

Voor dichlorvos en fenbutatinoxide is een begin gemaakt met het uitwerken van de analyse methode. Deze zijn echter nog niet beschikbaar.

Voor abamectine is een beschreven methode voor fruit en groenten voor het analyseren van abamectine op basis van HPLC met UV detectie²⁶³. Deze methode gaat echter uit van 50 gram materiaal en is daarom geminiaturiseerd naar 1 gram Hennep. Met deze methode zijn 6 monsters van verschillende plantendelen geanalyseerd.

Materiaal en methode voor de analyse van abamectine:

De monsters zijn aangeleverd door Ron van Gijn (Regiopolitie Noord Brabant).

²⁶³ Diserens H., Henzelin M. (1999) Determination of abamectine residues in fruits and vegetables by High-Performance liquid chromatography. J Chromatogr A, 833, 13-18.

De aangeleverde monsters zijn voorberekt en geanalyseerd zoals in het protocol is beschreven, zie bijlage. Er zijn echter enkele wijzigingen aangebracht:

Monsters:

Er zijn 2 monsters van bladeren van Henneplanten aangeleverd. Deze zijn gehomogeniseerd water (1/3 plant materiaal, 2/3 watervolume water) met een blender.

Er zijn 4 monsters van Nederwiet aangeleverd. Dit is gedroogd materiaal van de z.n. toppen van de Henneplanten. Deze monsters zijn gehomogeniseerd door te vermalen met een mortier en stamper.

Positieve controles: Er zijn drie positieve controle monsters gemaakt door standaard toevoeging (spiken) met authentieke standaard (Abamectine 97%, Sigma, opgelost in een concentratie van 0,5 mg/ml in methanol, per monster 0,050 ml). Dit zijn de beide bladeren en een monster zwarte thee.

De aan gemaakte monsters zijn in tabel 1 weergegeven.

Tabel 1: Overzicht van de geanalyseerde monsters van cannabis en Nederwiet en de standaard toevoeging (spike). Monster 1V en 2V zijn van bladmateriaal, monsters 1.1, 2.1, 3.1 en 4.1 zijn Nederwiet.

Monstercode	inweeg (g)	plant materiaal (g)	spike (microg)
Werkoplossing	-	-	50 microg / ml
Blanko	-	-	-
1V1	2,0137	0,671233333	0
1V2	2,0093	0,669766667	24,5
1.1	0,9849		0
2V1	2,4905	0,830166667	0
2V2	3,1060	1,035333333	24,5
2.1	0,9813		0
3.1	1,1046		0
4.1	0,9919		0
thee droog	1,1617		24,5

Extractie en analyse:

Het abamectine is uit de monsters geïsoleerd door te extraheren met acetonitril (2x, voor de droge monsters 3x). Hierna is een gedeeltelijke isolatie uitgevoerd met Solid Phase Extractie (SPE) kolommen. Hiertoe zijn de monsters verdund met water en op de kolommen gebracht. Bij de monsters van Nederwiet ontstond bij het verdunnen een precipitatie die afgefilterd is met 45 micrometer PTFE filters.

Na elutie, concentratie en heropname zijn de monsters geanalyseerd met HPLC met UV detectie (245 nm).

Resultaten

Abamectine werd in 4 van de 6 monsters geïdentificeerd op basis van retentietijd in HPLC, dit werd bevestigd in de monsters met standaard toevoeging.

Door het piekoppervlak van de monsters met standaard toevoeging te vergelijken met de authentieke monsters is een schatting gemaakt van de concentratie abamectine in de authentieke monsters. Hierbij zijn concentraties gevonden tot 2,9 mg/kg product. De resultaten zijn weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2: Identificatie en geschatte concentraties van abamectine in bladmateriaal van Henneplanten (1V en 2V) en Nederwiet (1.1, 2.1, 3.1 en 4.1).

Monstercode	retentietijd	oppervlak	geschatte concentratie (microg/g = mg/kg)	opm.
Werkoplossing	8,538	1357,64		
Blanko	<i>geen signaal</i>	-	-	
1V1	8,497	16,85	1,4	
1V2	8,474	468,23		
1.1	<i>geen signaal</i>	-	-	
2V1	8,512	11,36	0,6	erg klein, mogelijk verstoord
2V2	8,477	618,78		
2.1	8,477	79,97	2,9	
3.1	8,485	35,18	1,1	klein maar duidelijk
4.1	<i>geen signaal</i>	-	-	
thee droog	8,475	685,57		

Discussie

In een aantal monsters van zowel bladmateriaal van Henneplanten als in Nederwiet (gedroogde toppen) is het bestrijdingsmiddel abamectine aangetoond. Als identificatie is de retentietijd in HPLC en de standaard toevoeging gebruikt. Deze wijze van identificatie geeft een goede indicatie van de aanwezigheid van abamectine, echter voor een eenduidige identificatie is een bevestiging met massaspectrometrie nodig.

De concentraties zijn geschat met behulp van vergelijkbare monsters waarbij standaard toevoeging is toegepast. Hiermee zijn concentraties tot 2,9 mg per kg plant materiaal gevonden. Hoewel geen gebruik is gemaakt van een gevalideerde methode en ook geen volledige kwantificatie is uitgevoerd geven deze schattingen veel hogere concentratie weer dan eerder door het Rikilt zijn gemeten²⁶⁴. Zij vonden als hoogste concentratie abamectine 0,09 mg per kg Nederwiet.

Het is belangrijk de potentiële inname als gevolg van de gevonden hogere concentratie abamectine te vergelijken met de toegestane dagelijkse inname (Acceptable Daily Intake ADI). De EMEA heeft in 2002 een ADI gepubliceerd van 2,5 microg per kg lichaamsgewicht voor een 60 kg wegende persoon (150 microgram). Hierbij is een inschatting gemaakt van de dagelijkse opname van abamectine via verschillende voedingsbronnen, waarbij aangenomen werd dat alle verschillende voedingsmiddelen in de z.n. food basket concentraties abamectine bevatten ter grootte van de Maximale Residu Limieten (MRL waarden). Hierdoor zou een persoon 13% van de ADI waarde van abamectine consumeren.

Als wij aannemen dat 1 gram Nederwiet toegevoegd kan worden aan de food basket en als de volledige concentratie abamectine beschikbaar komt in het lichaam dan zou dit betekenen dat er 15% (ipv 13%) van de ADI van abamectine geconsumeerd wordt.

Er is daarom geen overschrijding van de ADI te verwachten als gevolg van de gevonden concentraties abamectine.

Het is de moeite waard om deze waarneming verder te substantiëren door de identificatie van abamectine te bevestigen met massaspectrometrie en de kwantificatie te verbeteren met een gevalideerde methode. De gevonden concentraties zijn immers veel hoger dan tot nu toe werd

²⁶⁴ W.Traag WA, Gercek H, Kloet D, Wijchgel HD, Faasen IS, Kerssemaker RP (2001) Onderzoek naar residues van bestrijdingsmiddelen in Nederwiet. Rikilt rapport 2001,021.

aangenomen. Bovendien kan op deze manier het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de Hennepteelt worden bewezen.

Er is geen inschatting gemaakt van de mogelijke effecten op de verzorgers en de ruimers van Henneplantages. Hiervoor zijn nog te weinig gegevens beschikbaar.

Voor de andere stoffen (Torque en Dichlorvos) zijn geen recente meetgegevens beschikbaar. Het is belangrijk voor deze stoffen een moderne analyse methoden op te zetten en diverse monsters te meten. Pas daarna kan een schatting gemaakt worden van een mogelijke overschrijding van toxicologische referentie waarden.

Bijlage

Protocol voor de analyse van abamectin

Artikelen:

Diserens 1999 J Chromatogr A, 833, 13-18

Yoshii 2000 J Chromatogr A, 896, 75-85,

Abamectine stock en werkoplossingen:

Stockoplossing: 5 mg abamectine in 10 ml methanol (0,5 mg/ml)

Werkoplossing 1: 1 ml stock, aanvullen tot 10 met 50 / 50 methanol / water v / v (0,05 mg/ml = 50 microg / ml)

Werkoplossing 2: 1 ml werkoplossing 1 aanvullen tot 10 met water (5 microgram / ml)

Werkoplossing 3: 1 ml werkoplossing 2 aanvullen tot 10 met water (0,5 microgram / ml)

Werkoplossing 4: 1 ml werkoplossing 3 aanvullen tot 10 met water (0,05 microgram / ml)

Werkoplossing 5: 1 ml werkoplossing 4 aanvullen tot 10 met water (0,005 microgram / ml = 5 ng / ml)

Werkoplossing 6: 1 ml werkoplossing 4 aanvullen tot 10 met water (0,5 ng / ml = 0,5 microgram / L)

Materialen:

Referentie: Abamectin (Pestanal, Sigma-Aldrich), 97,1% by HPLC, waarvan 90,7% abamectine B1a en 6,4% abamectine B1b (bewaar 2-8°C)

Chemicalien: Methanol
Acetonitril
Water (milli-Q, home made)
Triethylamine
fosforzuur

Materialen: Extractie buizen (10 ml, met dop)
Mortier en stamper
Pasteurs pipetten
SPE kolommen: C18 op silica, 500 mg, 3 ml,
Vials (of puntbuisjes)

Apparatuur: Bovenweger
Analytisch balans
Centrifuge
Vacuum manifold (SPE), met vacuum pomp en terugslagvat
Indampblok met N₂ stroom

HPLC: Agilent 1100 systeem met, vacuum ontgasser, quaternaire pomp, VWD.
Software: chemstation,
Kolom: HP Spherisorb ODS2, RP18 kolom, L=125mm, ID 4 MM, particles: 5 micrometer.

Bemonsteren en bewaren:

Bewaar plantmateriaal dat mogelijk abamectine bevat (ca. 5 gram) goed afgesloten in een vriezer (-20°C). Gebruik Falcon PE buizen van 10 of 50 ml. [nog testen]

Voorbereiden monster

Blanko en Positieve controle:

[tot nu toe is een monster Venkel thee of Pickwick English tea Blend gebruikt]

Weeg een (blanko) monster van 1 gram af.

Fortificeren van positieve controles:

- I Voeg hieraan 50 microL toe van een oplossing van 0,5 mg/ml (in methanol). Laat 15 minuten intrekken. Geeft concentratie van 25 mg/kg.
- II Voeg hieraan 50 microL toe van een oplossing van 0,05 mg/ml (in methanol/water 50/50). Laat 15 minuten intrekken. Geeft concentratie van 2,5 mg/kg.

Monsters:

- 1) Laat monster op kamertemperatuur komen (aan de lucht)
- 2) Maak het monster fijn in een mortier met stamper
- 3) Weeg exact 1,00 gram in, in een extractiebuis (pyrex)

Extractie (LLE)

- 4) Extraheer met 2,0 ml acetonitril door schudden op schudmachine (buisen horizontaal zodat er een goede menging ontstaat, 10 min. Maximale stand)
- 5) Scheid de vloeistof van de vaste stof door centrifuge (tafelcentrifuge, 2500 rpm, 5 min.)
- 6) Breng de vloeistof zo veel mogelijk over naar een schone reageerbuis en extraheer de vaste stof opnieuw met 2 ml acetonitril. (decanteren of pasteurspipet?)
- 7) Voeg na centrifuge de tweede laag acetonitril bij de eerste (3 tot 4 ml)

Clean-up

Voeg aan de 3 tot 4 ml acetonitril toe: 10 microliter triethylamine en 6 ml water

Breng de gehele vloeistof op een C18 SPE kolom (3 ml, 500 mg), die hiervoor geconditioneerd is met 3 ml acetonitril (3 ml is het volume boven het kolommateriaal) en 3 ml acetonitril/triethylamine/water (mengsel: 4 ml acetonitril / 10 microl triethylamine / 6 ml water)

Laat doorlopen en droog kolom door vacuum te zuigen. (eventueel verder drogen door centrifuge)

Elueer met 3 ml acetonitril (vang het eluaat op). Als de kolommen niet schoon worden, elueer nogmaals met 3 ml acetonitril en voeg deze tweede hoeveelheid bij de eerste. Damp droog (onder N₂ stroom en verwarmd tot 50°C).

Hierna heropname in acetonitril (200 microl) en analyse met HPLC-UV (eventueel tot de volgende dag bewaren in koelkast.)

Toegepaste HPLC analyse;

Agilent 1100 systeem met, vacuum ontgasser, quaternaire pomp, VWD en DAD.

Software: chemstation

Eluens: 80/20 acetonitril / 0,04% H₃PO₄ in water

Kolom: HP Spherisorb ODS2, RP18 kolom, L=125mm, ID 4 MM, particles: 5 micrometer. (of vergelijkbaar)

VWD ingesteld op 245 nm.

Injectie (manueel, loop 20 microliter)

Verslag
Dichloorvos

Hans van Gool
Rianne Sens

Inleiding

De politie van Den Bosch heeft via de docent B. de Rooij gevraagd, of een aantal studenten onderzoek willen doen naar analyse methodes voor bestrijdingsmiddelen. Het gaat dan specifiek over bekende bestrijdingsmiddelen die gebruikt worden bij hennep kwekerijen.

In dit verslag gaat het over het bestrijdingsmiddel dichloorvos. Voordat er onderzocht kon worden welke analyse methodes gebruikt kunnen worden, wordt er eerst gezocht naar informatie over dichloorvos. De informatie is te vinden in het hoofdstuk Algemene theorie dichloorvos. De analyse methode is te vinden in het hoofdstuk materialen en methoden. De resultaten zijn te vinden in het hoofdstuk resultaten en de conclusie en discussie zijn het in hoofdstuk daarna te vinden.

Algemene theorie dichloorvos

Dichloorvos is een van de bestrijdingsmiddelen die onderzocht wordt, of deze te detecteren is wanneer deze gebruikt is op hennep planten. Voordat er een onderzoek gestart kan worden, zal er eerst achtergrond informatie gezocht worden. In de alinea's hieronder zal eerst algemene informatie worden gegeven over dichloorvos en daarna de chemische eigenschappen van dichloorvos.

Algemene informatie dichloorvos

Dichloorvos is sinds 1955 een gebruikte bestrijdingsmiddel tegen insecten, ook wel een insecticide genoemd. Dichloorvos wordt gebruikt tegen paddestoelvliegen in paddestoelhuizen, diverse insecten en kevers in gevogeltehuizen en tegen diverse insecten en kevers in groente, kruiden kassen. Dichloorvos wordt vooral gebruikt sommige ontwikkellanden als insecticide op groenten, vergankelijke vruchten, rijst en aanplantingsgewassen zoals katoen, koffie, thee, cacao, banaan, tabak en kruiden [1].

Dichloorvos heeft als werking tegen de insecten dat het met contact ademhaling en maagklachten geeft. Ook geeft dichloorvos een remming op de productie van enzymcholinesterase, wat een verstoring geeft aan het spier en zenuwstelsel systeem [1].

Dichloorvos kan gebruikt worden als bestrijdingsmiddelen voor hennepkwekerij, omdat deze zorgt dat diverse insecten weg blijven bij de planten.

Gevaar voor mensen

Dichloorvos heeft een hoge giftigheid. De orale LD50 bij ratten is tussen de 56 en 108mg/kg. De huid giftigheid is net zo sterk als de orale giftigheid. Bij de mens zijn de vergiftigingen vooral van geconcentreerde hoeveelheden op de huid [1].

Dichloorvos kan vertraagde neuropathie geven bij kippen en neurofysiologische en gedragsveranderingen in ratten, bij hoge doseringen. Het Health and Safety Executive (HSE) zegt dat deze bevindingen niet zeker als effecten wanneer een mens hoge dosis dichloorvos binnen krijgt [1].

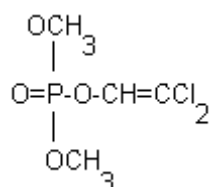
Gevaar bij hennepkwekerijen

Wanneer dichloorvos wordt gebruikt als bestrijdingsmiddel bij hennepkwekerijen, kan deze een toxische gevaar geven aan de werknemers die werken in de kassen, maar ook aan de mensen die werken in een smart shop en mensen die wiet en hasj consumeren.

Het gevaar voor de werknemers van kwekerijen en smart shop lopen gevaar op vergiftiging via de huid en de consumenten via orale inname.

Chemische eigenschappen van dichloorvos

Voordat er een methode voor onderzoek naar dichloorvos "gemaakt" wordt, wordt er eerst chemische informatie gezocht over dichloorvos. De structuurformule van dichloorvos is te zien in figuur 1.

Figuur 1, structuurformule van dichloorvos

Met de fysische eigenschappen van dichloorvos, die te zien zijn in tabel 1, kan er bepaald worden hoe de monsters die verkregen zijn en dichloorvos bevatten, voorbewerkt kunnen worden en vervolgens gedetecteerd worden.

Tabel 1, fysische eigenschappen van dichloorvos[2][3]

Eigenschappen	Waardes
Verschijsning	Dichloorvos is een kleurloze aan ambervloeistof met een milde chemische geur
Chemische Naam	2.2 dichlorovinyl dimethyl fosfaat
Molecuul gewicht	220.98
Molecuul formule	C ₄ H ₇ Cl ₂ O ₄ P
De Oplosbaarheid van het water	± 10.000 mg/l
Oplosbaarheid in Andere Oplosmiddelen	dichloromethane; 2-propanol; toluen; ethylalcohol ; chloroform; aceton en kerosine
Kookpunt	184°C

Materialen

- Aceton
- Dichloorvos casno. 62-73-7
 250 mg
 Sigma-Aldrich, Fluka analytical
- Ethylacetaat
- Cyclohexaan
- Methanol
- Milli Q
- Gaschromatograaf HP-1 kolom
 FID-detector
 Agilent Technologies 6850

Methode

Van de dichloorvos was na het berekenen van de dichtheid een stockoplossing gemaakt van 1000 mg/l. Dit werd gedaan door met behulp van aceton de dichloorvos over te brengen in een 10 ml erlenmeyer. Deze werd aangevuld met een 1:1 ethylacetaat/cyclohexaan oplossing. Er werden 5 verdunningen gemaakt van de stock dichloorvos: 100 mg/l, 50 mg/l, 25 mg/l, 10 mg/l en 1 mg/l. Met deze oplossingen werden de instellingen van de gaschromatograaf optimaal ingesteld.

Resultaten

Van de chromatogrammen kon bepaald worden dat de geschikte instelling voor de gaschromatograaf voor deze bepaling zijn:

Injectortemperatuur: 260 °C.
Oventemperatuur: 75 °C.
Detectortemperatuur: 300 °C.
Flow: 1,0 ml/min N₂.

Conclusie

Zoals bij de resultaten te zien is, zijn de geschikte instellingen voor de gaschromatograaf bepaald. Deze waarden waren bepaald aan de hand van de duidelijkheid van de pieken en piekoppervlakten van aceton, ethylacetaat en cyclohexaan op de chromatogrammen. Over dichloorvos kan nog niks geconcludeerd worden. Het meten van een standaardreeks met de verdunningen en het prepareren van monsters en meten was geen tijd meer beschikbaar.

Literatuurlijst

- [1] Dichlorvos (DDVP)
<http://www.pan-uk.org/pestnews/Actives/dichlorv.htm>
geraadpleegd op 12 mei 2009

- [2] Pesticide Information Profiles dichlorvos
<http://extoxnet.orst.edu/pips/dichlorv.htm>
geraadpleegd op 12 mei 2009

- [3] msds dichloorvos
http://www.amvac-chemical.com/media/pdf/products/msds/nuvan_7.pdf
geraadpleegd 12 mei 2009

C bijlage 3 Kwaliteit onder druk

Kwaliteit onder druk:

Nederwietmarkt verandert

Tekst: Michiel Panhuysen & Nicole Maalsté

De politie stelt dat de productie en handel van nederwiet in handen zijn gekomen van de georganiseerde misdaad. Op internetfora, wetenschappelijke symposia en in de cannabisbranche zijn verontrustende geluiden te horen over versneden nederwiet. De hoge kwaliteit van de Nederwiet staat onder druk. Waarschijnlijk is de criminalisering van de cannabiswereld mede een gevolg van een strenger optredende politie.

Zomaar een berichtje op een internetforum over cannabis: 'Ik kwam thuis, deed het zakje open en wilde een jointje gaan draaien. Ik nam een topje wiet in mijn handen en begon het te verkruimelen. Plots zag ik de wiet opvallend glinsteren. Het leek wel of er allemaal diamantjes in zaten. Ik vond het verdacht en probeerde voorzichtig op die glinsterende kruimels te bijten. Het waren kleine glasschilfers, net kristallen. Omdat ik erg veel zin had in een jointje besloot ik toch om het spul te gaan roken. Uiteindelijk werd ik wel high, maar het smaakte naar troep. Sinds die tijd vind ik regelmatig van die superkristallen in mijn wiet. Het smaakt altijd erg vies en ik maak me langzaam toch een beetje zorgen of ik geen restanten van bestrijdingsmiddelen aan het roken ben. Kan iemand me vertellen wat ik in mijn longen aan het zuigen ben?' aldus 'Rebuzz', een bezorgde cannabisconsument.

TL-buisgruis

Op het verontrustende berichtje volgt een hele discussie op het forum: 'Dat zijn waarschijnlijk gemalen tl-buizen!', antwoordt 'High-die' een mededeelnemer aan het forum. Hij adviseert om de wiettoppen uit te kloppen om te kijken of er geen glasgruis uitvalt. Ongelovig vragen andere deelnemers aan de virtuele discussie zich af hoe je die glaskristallen dan in die wiettoppen kunt krijgen. 'Snow-white' geeft antwoord: 'Door het met een ventilator in de natte wiet (dat zijn de nog ongedroogde wiettoppen) te blazen. Er wordt massaal natte wiet opgekocht van kwekers om die te kunnen bewerken met verschillende soorten toevoegingen zoals behanglijm.' Meerdere deelnemers aan het forum beamen dat het 'behandelen' van wiet de reden is dat tussenhandelaren de laatste tijd steeds vaker natte wiet opkopen van henneptelers.

Trimbosinstituut over vervuiling

Het Trimbosinstituut onderzoekt regelmatig Nederlandse wiet op het THC-gehalte. Daarbij werd in 2001 en 2007 ook naar mogelijke vervuiling gekeken, maar dat werd nauwelijks aangetroffen bij de onderzochte monsters.

'Door toegenomen opsporingsactiviteiten is het moeilijker geworden om wiet van een goede kwaliteit in te kopen. De inkoopsprijs voor coffeeshops is aanzienlijk gestegen. Dat zou ertoe hebben geleid dat wiet wordt vermengd met allerlei producten om de wiet er beter uit te laten zien en om de wiet te verzwaren zodat per kilogram minder wiet aanwezig zou zijn. Voorzover dat uit het huidige onderzoek is op te maken lijkt het erop dat dat in ieder geval nauwelijks geldt voor wiet die in de coffeeshop wordt aangeschaft.' (uit: *THC-concentraties in wiet, nederwiet en hasj in Nederlandse coffeeshops, 2007, p.25-26*)

Loos alarm dus, op het internetforum? Peter van Dijk van het Drugs Informatie en Monitoring Systeem (DIMS) van het Trimbos-instituut vermoedt inderdaad dat het bij de gemalen tl-buizen in de wiet om een broodje aap verhaal gaat. 'Dat lijkt mij een zeer omslachtige methode om wiet te verzwaren. Maar er is de laatste maanden wel degelijk wat aan de hand. Als wij het nog niet gevonden hebben, wil dat niet zeggen dat het er niet is. Uit de cannabisbranche horen we steeds meer geluiden over verzwaring van wiet.'

Ook heeft de politie in een loods naast een partij natte wiet ook zakken met poeders en een betonmolen aangetroffen. Zelf zijn we glasvezels en zetmeel tegengekomen in door ons onderzochte wiet, maar dat is onvoldoende aanleiding voor een grootschalig onderzoek. Uit het oogpunt van de volksgezondheid is het namelijk niet interessant of er middelen aan wiet worden toegevoegd om het product te verzwaren, om er zo meer geld mee te kunnen verdienen. Zolang de toevoegingen niet tot gezondheidsschade leiden bij consumptie grijpen wij niet in. Het roken van glasvezels - dat zijn kleine glasbolletjes - is niet schadelijk. Dat is te vergelijken met het zand dat je inademt als je in een woestijn loopt.'

PK13/14

Wat Van Dijk op dit moment wel zorgen baart is de verzwaring door het gebruik van *vloeibare* versnijdingsmiddelen, die veel lastiger zijn te detecteren. 'Dat kunnen onschuldige vloeistoffen zijn zoals 7-Up, maar we hebben ook een ernstig vermoeden dat toppen worden ondergedompeld in bloei- en groeiverbeteraars, die mogelijk wél gevaarlijk zijn voor de gezondheid.' Hij geeft aan dat zij hier geen diepgaand onderzoek naar kunnen doen, omdat geld, labcapaciteit en een directe aanleiding ervoor ontbreken. Van Dijk: 'Het is cru, maar als er een keer mensen in het ziekenhuis belanden door een loodvergiftiging of iets anders dat wijst op het roken van vervuilde wiet dan komt er waarschijnlijk zó geld vrij voor onderzoek. Tot die tijd is het afwachten.' Ook zijn er aanwijzingen uit het veld nodig om te bepalen naar welke stoffen ze moeten zoeken. 'Ik heb hier bijvoorbeeld een voorgedraaide joint op mijn bureau liggen die een consument in een coffeeshop heeft gekocht. Hij had er zware hoofdpijn van gekregen en twee vrienden waren er misselijk van geworden. Hoogstwaarschijnlijk is de wiet in die joint vervuild, maar ik zou niet weten waarnaar ik moest zoeken, als ik er al geld voor had.'

De noodzaak van onderzoek naar versnijdingsmiddelen wordt onderstreept door growshopeigenaar Hans, die vermoedt dat criminele tussenhandelaren natte wiet tijdens het droogproces verzwaren met het voedingssupplement PK13/14: 'Dat spul wordt de laatste tijd namelijk in grote hoeveelheden verkocht. Het is een mengsel van fosfor en kalium.' Ook noemt hij het gebruik van een groenachtige poeder, mogelijk een combinatie van aardappelzetmeel met visvoer voor koykarpers. 'Ze drogen die wiet in een paar uur in rap tempo bij 90 graden Celcius. Die wiet krimpt dan en dat spul trekt er helemaal in.'

Opkomst nederwiet

Tijden veranderen. Tot het begin van de jaren negentig verkochten de Nederlandse coffeeshops voornamelijk geïmporteerde hasj. Een kleine twintig jaar geleden begon de nederwiet aan zijn opmars in de coffeeshops. Idealisten met groene vingers kweekten voor eigen gebruik wiet op in hun tuin, balkon of op zolder onder kunstlicht. Wat ze overhielden verkochten ze aan de coffeeshops. Zo verdiende menige blower er een centje bij. De kwaliteit van de nederwiet kwam in hoog aanzien en de coffeeshopeigenaar wist van wie hij de rookwaar kocht. Een kweker die de boel bedonderde kon zijn biezen pakken en vertrekken. Goede oude tijd!! Het commerciële succes van de nederwiet zorgde voor een explosieve stijging van de wietkweek in Nederland. De idealisten verloren terrein en toen eind jaren negentig de jacht op de wietkwekers in Nederland werd geopend, holde het aantal kwaliteitskwekers hard achteruit. Voor de idealist was de lol er wel vanaf. Wietkweken werd risicovoller en langzaam veranderde de sfeer binnen het kwekerswereldje.

Steeds vaker ging het wietkwekers vooral om het geld. Veel van de in Nederland geteelde wiet werd verkocht aan het buitenland. Daarbij ging het vaak om grote partijen, afkomstig van grotere kwekerijen. De idealist werd vervangen door een professional, die het productieproces optimaliseerde. De bloeitijd van de plant werd bekort, om zo snel mogelijk te kunnen oogsten. Ook werden allerlei groeibevorderende middelen gewoongood. Deels waren die middelen biologisch, maar lang niet altijd. Hetzelfde geldt voor bestrijdingsmiddelen tegen schimmel en ongedierte.

Natte wiet

Inmiddels heeft zich een lucratieve tussenhandel in nederwiet ontwikkeld, die grote en kleine partijen wiet opkoopt van kwekers en daarna doorverkoopt. Die tussenhandel is niet onomstreden in de cannabisbranche. Tussenhandelaren houden zich in toenemende mate bezig met het opkopen van partijen natte wiet. Opkopers van natte wiet nemen grote risico's. Volgens ingewijden uit de branche zelf gebeurt dit meestal om die wiet te bewerken (verzwaren). Deze bewerkte wiet komt vooral in het buitenland terecht. Daar zijn alle partijen het wel over eens.

'Ik zou nooit natte wiet opkopen van een kweker', zegt coffeeshopondernemer Wil. 'Ten eerste brengt dat grote risico's met zich mee, omdat ik dan een aantal weken met zo'n partij zit. En ten tweede kun je aan natte wiet niet zien, ruiken of voelen of je kwaliteit in huis haalt. Om dat goed te kunnen beoordelen moet je de wiet eerst drogen'. 'Ik kom wel eens een partij natte wiet tegen', valt een andere ondernemer hem bij. 'Foute boel. Dat zie je vooral in tijden van schaarste. Bijvoorbeeld vlak voor de Kerst en in de zomermaanden.' Dit verhaal wordt door meerdere coffeeshopondernemers bevestigd.

Daarmee lijkt het er toch op dat de markten voor de export en de coffeeshopbevoorrading steeds meer door elkaar gaan lopen. Growshopeigenaar Hans beaamt dit: 'Volgens mij wordt een groot deel van de wiet tegenwoordig nat verkocht. Geloof me, dit gebeurt echt op grote schaal. Ze kunnen zo van één kilo anderhalve kilo maken. Een groot deel van die wiet gaat naar het buitenland, maar het komt ook in de Nederlandse coffeeshop terecht.' Hans, die al ruim twintig jaar in de branche rondloopt, klaagt over de afgenomen kwaliteit van de wiet. Het ergste vindt hij, dat ook hij als zeer ervaren cannabiskenner tegenwoordig bij de neus wordt genomen: 'Dat verzwaren is op zich niet nieuw. Vroeger trof ik een keer een gymschoen tussen een kilo Colombiaanse wiet aan, maar dat was vrij onschuldig. Ik durf eerlijk te zeggen dat zelfs kwaliteitskenners en liefhebbers als ik niet meer in staat zijn om bewerkte wiet te onderscheiden van goede wiet.'

Ook onder coffeeshopondernemers is er veel onvrede over de afnemende kwaliteit van de te koop aangeboden wiet. 'Ik weiger pertinent om wiet van een tussenhandelaar te kopen', zegt coffeeshopondernemer Stefan. 'Ik wil mijn klanten goede wiet kunnen verkopen. En als ik niet weet wie de wiet heeft gekweekt, ga ik hem niet verkopen. Punt uit!.'

Hoe verder?

De politie signaleert een toenemende professionalisering van de hennepsteelt en stelt dat deze grotendeels in handen is van georganiseerde criminelen. Ondernemers in de hennepsteelt spreken over toenemende risico's. En uit de coffeeshopbranche komen klachten over de moeilijke verkrijgbaarheid van kwalitatief goede wiet en explosief stijgende prijzen. Onderzoekers hebben aanwijzingen dat de volksgezondheid van de cannabisconsument op het spel staat. Bij elkaar opgeteld vrij serieuze aanwijzingen dat er iets aan de hand is in cannabisland. Het beleid op het gebied van cannabis in Nederland werd jarenlang ingegeven door overwegingen op het gebied van de volksgezondheid. De laatste jaren is het steeds meer het domein geworden van Justitie. Van Dijk: 'Het is duidelijk voor mij dat het harde optreden van de politie tot negatieve gevolgen voor de volksgezondheid heeft geleid. De kleine telers zijn opgerold en de afgelopen jaren is sprake van enorme prijsstijgingen, wat allerlei criminelen aantrekt. Maar als Trimbos-instituut bemoeien wij ons niet met de politiek. Het is onze taak om de markt in de gaten te houden.'

'De coffeeshops onderhielden in het verleden altijd zelf contacten met de telers', aldus de melancholische growshopondernemer. 'Ik denk dat we rond 2000 een ideale situatie hadden wat de kwaliteit betreft. Daarna is het langzaam steeds meer de verkeerde kant opgegaan omdat de politie de netwerken van de coffeeshops heeft verstoord. Alle normale

mensen zijn ermee opgehouden en degenen die voor zichzelf een lekker wietje kweken worden steeds zeldzamer, omdat ze bang zijn om uit huis te worden gezet.'

De volksgezondheid vraagt om wijze besluitvorming. Van Dijk: 'Natuurlijk zou het de beste oplossing zijn om de aanvoer naar coffeeshops te reguleren, zoals dat nu met de medicinale wiet gebeurt. Maar de tijd is er absoluut niet rijp voor om dat de wensen. In de huidige politiek zijn dat soort oplossingen aan dovemansoren gericht.' Hoewel: ook scheidend voorzitter van politievakbond NPB Hans van Duijn pleit voor legalisering van de wietteelt en zelfs het gereguleerd verstrekken van harddrugs, omdat de jarenlange oorlog tegen drugs niets heeft opgeleverd. Het zou onze samenleving geweldig helpen', besluit Van Duijn.

Kader: Vervuilde partijen in Duitsland en België

Uit Duitsland komen onrustbarende berichten over mensen die met een loodvergiftiging zijn opgenomen in ziekenhuizen. Het gaat om een soort loodvergiftiging die al jaren niet meer is voorgekomen, maar binnen enkele maanden door vier verschillende ziekenhuizen in de stad Leipzig wordt gemeld. Diepgaander onderzoek wijst uit dat alle patiënten regelmatig nederwiet gebruikten. In de wiet van enkele patiënten werd lood gevonden. De lood is vermoedelijk aan de wiet toegevoegd om het product te verzwaren.

Ook in België waarschuwt men voor vervuilde wiet. Het Belgische Partywise vraagt cannabisconsumenten om contact op te nemen met deze organisatie, als zij vervelende effecten van het gebruik van cannabis ervaren. (partywise@druglijn.be).

Kader: Kweken en oogsten, hasj en wiet

De wietplant groeit bijna overal. Een kweker kweekt uit zaad of een stek een plant op. Vroeger gebeurde dat alleen in de buitenlucht, maar nederwiet wordt tegenwoordig vooral binnen onder groeilampen gekweekt. Nadat de vrouwelijke plant heeft gebloeid wordt zij geoogst door haar af te knippen bij de wortels. De net geoogste plant zit vol plantensappen en kan nog niet worden gerookt. Daarom wordt de plant een aantal weken ondersteboven te drogen gehangen. Vervolgens worden de bloemen, ofwel de toppen, uit de gedroogde plant geknipt en klaar is de wiet!

Tot een paar jaar geleden werd alleen gedroogde wiet verhandeld. Het lijkt er sterk op dat wietkwekers in Nederland tegenwoordig steeds vaker natte wiet verkopen aan tussenhandelaren, die de wiet dan vervolgens zelf drogen. Die natte wiet verliest tijdens het drogen ongeveer 80 % van haar gewicht. 20 % rookbare wiet blijft over. Daarom wordt voor een kilo natte wiet ook maar een vijfde van de droge kiloprijs betaald.

Het verzwaren van wiet gebeurt tijdens het droogproces. Tijdens het drogen kan de toegevoegde verzwarende stof goed in de plant worden opgenomen. Het probleem met de verzwaarde wiet is dat je als klant geen zuivere wiet koopt. Verzwaarde wiet betekent minder waar voor je geld. Maar het kan ook gevaarlijk zijn, als de gebruikte verzwarenmiddelen giftig zijn.

Wiet en hasj worden ook cannabis genoemd. Hasj is een product dat gemaakt is van de hennepplant, ook wel wietplant genoemd. Van hasj, een bruine kneedbare substantie, heb je veel minder nodig dan van wiet. Het is compacter. Daarom bestond de in de jaren zestig en zeventig geïmporteerde cannabis voornamelijk uit hasj uit landen als Marokko, Libanon, Pakistan en Afghanistan.

kader: Politie

Het beeld van wetenschappers en ervaringsdeskundigen is anders dan het beeld dat de politie heeft. Natte wiet is volgens John Jespers, narcotica-expert van de Politie Haaglanden geen nieuw fenomeen. 'Het bestaat al jaren. Kwekers die hun wiet gedroogd verkopen aan coffeeshops bestaan eigenlijk niet meer. De wiettelers verkopen hun oogst vooral aan tussenhandelaren en vaak gaat het dan om natte wiet. Tussen de teler en tussenhandel zit regelmatig nog een schakel: de growshops. Opkopers van natte

wiet drogen deze meestal niet zelf. Het drogen van de wiet gebeurt door mensen die daar een specialisme van hebben gemaakt.’

‘Het is niet aannemelijk dat de drogers van wiet deze vaak verzwaren. Het gebeurt wel, maar op de NL markt komen we het nauwelijks tegen.’ Jespers heeft niet het idee dat het zo’n vaart loopt met de verzwaringspraktijken op de Nederlandse markt: ‘Het gebeurt vooral bij wiet bestemd voor het buitenland. De Nederlandse shops herkennen versneden wiet meestal wel.’

De narcotica-expert hamert vooral op de toename van de georganiseerde criminaliteit. ‘Het is deels het gevolg van het stringenter politie-optreden tegen wiettelers. Het oprollen van hennepplantages trof in het begin vooral de kleinere kwekerijen. Die kleine jongens zijn nu bang geworden. Als ze nog kweken willen ze zo snel mogelijk van hun wiet af en stappen ze naar de tussenhandelaren. De plek van de kleine kwekers is ingenomen door professionele grote kwekerijen. Onlangs hebben we in Den Haag nog een kwekerij van 40.000 hennepplanten opgerold.’ Indirect is het dus een gevolg van het harde politie-optreden tegen kwekers, dat coffeeshops nu aangewezen zijn op de tussenhandel.

Drogen

In het kader van strafrechtelijk onderzoek droogt de politie zelf ook wel eens partijen natte wiet. ‘Dan ruikt een hele afdeling hier naar wiet’, grijnst de drugsexpert. Interessant is dat Jespers aangeeft dat er 25% droge wiet overblijft na droging van de natte wiet. Wetenschappers die voor justitieel onderzoek wiet droogden hielden slechts 20% over.

Kader: Facts

Nederland:

aantal hennepplanten toegestaan: 0 (tot en met 5 planten volgt inbeslagname planten, maar geen juridische vervolging)

gedoogd bezit voor eigen gebruik: 30 gram

gebruik cannabis gedoogd in coffeeshops

prijs natte wiet: 800-850 € per kg (bron: branche)

prijs droge wiet: 3500-5000 € per kg afhankelijk van soort en kwaliteit (bron: branche)

België:

aantal hennepplanten toegestaan: 0 (1 plant wordt gedoogd)

gedoogd bezit voor eigen gebruik: 3 gram

gebruik cannabis gedoogd, maar niet in het openbare ruimtes en niet in het bijzijn van minderjarigen